EVALUERING AF FREMTIDENS FGU-SKOLE

FGU Aarhus

BASELINERAPPORT

November 2021

Carlberg

Denne baselinemåling er udarbejdet af Carlberg Aps
v. Emma Nielsen, Michael Anderson og Nicolai Carlberg
i samarbejde med FGU Aarhus, Pluskontoret Arkitekter,
Foreningen til Fremme af Praksislæring og Up Front Europe
med støtte fra Realdania.

Rapporten er udarbejdet som et internt arbejdsdokument.

INDHOLD

LÆSEVEJLEDNING 4
TILGANG 5
1. RESULTATMÅLING 7
2. BYGNINGSEVALUERING 11
DIMENSION 1: Personlig trivsel 12
1.1 De fysiske rammer understøtter basisbehov og trivsel for alle eleverne 13
1.2 De fysiske rammer understøtter elevernes personlige udvikling 23
1.3 De fysiske rammer understøtter særlige behov for forskellige elevgrupper 24
DIMENSION 2: Faglig læring 27
2.1 De fysiske rammer skal understøtte sammenkobling af teoretisk og praktisk undervisning for både AGU og PGU-hold 28
2.1.1 Undervisningslokalernes egnethed til integreret praksis/almen-undervisning 28
2.2 De fysiske rammer skal understøtte, at elevernes faglige mål opfyldes 33
DIMENSION 3: Social læring 41
De fysiske rammer muliggør forskellige skalaer af fællesskaber 42
3.1 Skolefællesskabet 42
3.2 Holdfællesskabet (praksisfællesskabet) 48
3.4 De fysiske rammer muliggør gradvis og forskellig deltagelse 54
DIMENSION 4: Omverdenen 58
4.1 Byggeriet skal sikre åbenhed og samarbejde med det omkringliggende samfund, der bidrager til elevernes sociale, personlige og faglige udvikling. 59
METODE 60
En princip-orienteret tilgang til bygningsevaluering 60
Undersøgelsesfelt 60
Metoder for dataindsamlingen 61
EVALUERINGENS FORUDSÆTNINGER 63
BYGGEPROJEKTETS FORUDSÆTNINGER 64
KILDER 65
BILAG I: Elevspørgeskemaets respondenter 66
BILAG 2: IC-meter-målinger (01.11.21-25.11.21) 68
Bilag 3: Observationskemaer (fællesarealer + undervisningsrum) 70
Observation FGU Aarhus - Fællesarealer 70
Observation FGU Aarhus - undervisningslokaler 72
BILAG 4: Spørgeguide til fokusgrupper 74
BILAG 5: Spørgeskema til elever og medarbejdere 77

LÆSEVEJLEDNING

Denne baselinerapport indeholder en lang række data, som tilsammen beskriver, hvordan FGU Aarhus' nuværende fysiske rammer fungerer for skolens lærere og elever.

Formålet med baselinerapporten er at have et udgangspunkt at sammenligne med, når den nye skolebygning skal evalueres efter ibrugtagning. Med en før-efter-evaluering vil det være muligt at dokumentere en del af de forandringer, som de nye rammer forventeligt vil føre med sig, samt at få ny viden om, hvordan FGU-skolens nye skræddersyede rammer fungerer i praksis i forhold til FGU-skolens særlige undervisningsformer og elevgruppens trivsel.

Baseline rapporten indledes med et rammesættende afsnit og et afsnit om evalueringens tilgang, der præsenterer evalueringens formål og datagrundlag. Herefter følger selve evalueringen. Afslutningsvist indeholder rapporten et afsnit om byggeriets og evalueringens forudsætninger samt et metodeafsnit, der beskriver evalueringens undersøgelsesfelt og metoder.

Evalueringen rummer to elementer. Dels en *resultatmåling*, som ser nærmere på udviklingen af en række af skolens succeskriterier i forhold til kerneopgaven før og efter byggeriet. Dels en *bygningsevaluering*, som undersøger, hvordan elever og medarbejdere oplever de fysiske rammer, og hvordan rammerne har en understøttende effekt på FGU-skolens læringsformer og brugernes trivsel.

RAMMESÆTNING

I 2017 gennemførte regeringen en omfattende reform af det forberedende uddannelsesområde, med det formål at samle de forberedende uddannelsestilbud i en ny samlet Forberedende Grunduddannelse (FGU). Målet hermed er at få flere unge uden uddannelse eller job godt videre efter grundskolen.

FGU Aarhus står aktuelt med en unik mulighed for at bygge en helt ny skolebygning centralt i Aarhus på Godsbanearealet. En bygning som skal rumme en væsentlig del af fremtidens FGU Aarhus. Byggeriet har mulighed for at blive den første skolebygning i Danmark, som er skræddersyet til den særlige kobling af teoretisk-praktisk læring, som definerer FGU; og til den på flere måder meget diverse gruppe af FGU-elever.

Det er skolens ambition, at den nye skolebygning designes med afsæt i en grundig proces med inddragelse af både elever, lærere og fageksperter, og dermed vil blive et eksempel til inspiration og efterfølgelse for landet mange andre FGU-skoler, når de i fremtiden skal bygge nyt, indrette eller bygge om.

TILGANG

Evalueringens formål

Formålet med evalueringsprojektet er at undersøge og dokumentere, hvorvidt og hvordan det kommende byggeri på Godsbanen lever op til projektets intentioner og formål.

Før- og eftermåling

Evalueringen af den kommende FGU-skolebygning har form af en før- og eftermåling og tager sit afsæt i bygherres målsætninger for byggeriet – her i forhold til, hvordan den nye skolebygning forventes at *"ruste de unge fagligt, personligt og socialt til at gennemføre en ungdomsuddannelse eller at få varigt fodfæste på arbejdsmarkedet,"* og skolens didaktiske mål om at styrke en kobling af almen- og praksis/praktisk-læring (Regeringen, 2017, s. 3).

Indledningsvist er udviklet et evalueringsdesign med en række mål og undersøgelsesindikatorer, som på forskellig vis kan belyse byggeriets evne til at indfri målsætningerne. Dette evalueringsdesign er udviklet i samarbejde med skolen, Pluskontoret Arkitekter, Foreningen til Fremme af Praksislæring og Up Front Europe.

Denne baselinerapport indeholder således en måling på disse indikatorer før byggeriet igangsættes. Når byggeriet er færdigt og taget i brug, vil det være muligt at foretage en opfølgende måling og sammenholde denne med baselineundersøgelsen. Dermed bliver det muligt at dokumentere nogle af de effekter, der er afstedkommet af det nye byggeri.

Normalt forudsætter evalueringsdesignet, at der på forhånd er skabt klarhed over byggeriets vision og målsætninger for byggeriet. Dermed kan evalueringen designes til at undersøge, hvorvidt byggeriet understøtter institutionens målsætninger. I dette projekt er evalueringsprocessen igangsat tidligt og parallelt med udviklingen af det grundlæggende værdiprogram (med byggeriets vision og målsætninger). Vi har derfor set os nødsaget til at favne bredt og inddrage en bred vifte af indikatorer. Det vil i forbindelse med den fremtidige follow-up-analyse være nødvendigt at skære til og udvælge de mest relevante indikatorer i forhold til de endelige målsætninger for byggeriet.

Evalueringens datagrundlag

Evalueringen bygger på en kombination af både kvantitative og kvalitative data.

I alt besvarede 184 elever og 40 medarbejdere et spørgeskema om skolens fysiske rammer, 29 elever deltog i tre fokusgrupper, og der blev foretaget observationer på to af skolens tre afdelinger over tre dage. Derudover blev der foretaget indeklimamålinger i fire undervisningslokaler over tre uger.

Det metodiske afsæt vil blive præsenteret yderligere i metodeafsnittet på s.60.

Hvad måler evalueringen på?

Evalueringen består af to dele: en *resultatmåling* og en *bygningsevaluering*. Der er i samarbejde med bygherre udpeget følgende målsætninger med tilhørende indikatorer:

RESULTATMÅLING			
Målsætning:	*Fremtidens FGU-skole skal sikre, at flere unge udsluses til uddannelse eller arbejde.*		
Metode:	Kvantitativ undersøgelse, der bygger på registerdata og data indsamlet som en del af FGU Aarhus' trivselsmålinger.		
Indikator:	Andel af elever som udsluses til uddannelse eller job.	Delmål:	År 2: 15 pct. flere År 3: 20 % flere År 4: 30 % flere
	Elevernes fravær		År 2: fald på 15 pct. i forhold til baseline i 2021.
	Vold og mobning		År 2: Fastholdes på samme lave niveau som i dag.
	Frafaldsfrekvens		År 2: fald på 15 pct. i forhold til baseline i 2021.
	Elevtrivsel		År 2: fastholdes på samme høje niveau.
	Medarbejdernes sygefravær		År 2: fald på 10 pct. i forhold til baseline i 2021.
BYGNINGSEVALUERING			
Målsætning:	*At designe fremtidens FGU-skole, en ny type af læringsfacilitet, der målbart fremmer elevernes faglige, personlige og sociale udvikling.*		
Metode:	En kombineret kvantitativ og kvalitativ undersøgelse, der bygger på en spørgeskemaundersøgelse med skolens elever og medarbejdere, indeklimamålinger, observationer og fokusgruppeinterviews med skolens elever.		
Indikator:	Trivsel	Delmål:	• De fysiske rammer opfylder basisbehov for alle eleverne
			• De fysiske rammer understøtter særlige behov for individuelle elevgrupper
	Læringsudbytte		• De fysiske rammer skal indfri skolens pædagogisk-didaktiske principper om en sammenkobling af teoretisk og praktisk undervisning i meningsfulde forløb for både AGU og PGU-hold.
			• De fysiske rammer skal understøtte, at elevernes faglige læringsmål opfyldes.
	Fællesskab		• De fysiske rammer muliggør forskellige skalaer af fællesskaber.
			• De fysiske rammer muliggør gradvis deltagelse.
	Omverdenen		• Byggeriet skal sikre åbenhed og samarbejde med det omkringliggende samfund, der bidrager til elevernes sociale, personlige og faglige udvikling.
			• De fysiske rammer understøtter samarbejde med eksterne aktører og samarbejdspartnere og gøre FGU Aarhus til en vigtig medspiller i Aarhus.

I. RESULTATMÅLING

Resultatmålingen består af en række kvantitative data, som skolen løbende registrerer som led i den administrative praksis. De udvalgte data er afgørende for skolens generelle succes med at løse kerneopgaven. Eksempelvis *fravær*, *frafald* og *trivsel*. Formålet med at inddrage disse kvantitative parametre i evalueringen af byggeriets effekt er at vurdere, hvorvidt etablering af de nye fysiske rammer korresponderer med en positiv udvikling på disse parametre. Hvis det viser sig at være tilfældet, vil det være rimeligt at antage, at de nye fysiske rammer (i samspil med en række andre betydende faktorer) har en positiv understøttende effekt på skolens kerneopgave med at få flere unge i uddannelse og job.

Skemaerne nedenfor præsenterer data, datakilde, registreringspraksis og baselinemåling.

INDIKATOR	MÅLSÆTNING	DATAKILDE	REGISTRERINGSPRAKSIS
Andel af elever som årligt udsluses til uddannelse eller job.	År 2: 15 pct. flere År 3: 20 pct. flere År 4: 30 pct. flere	Kvartalsvis registrering af andelen af elever, der gives udslusningstaxameterpenge til som følge af begyndt studie eller arbejde registreret efter 4 måneder.	Skolens administration er ansvarlig for kvartalsvis registrering. Der skal registreres i minimum 4 kvartaler før og 16 kvartaler efter byggeriets ibrugtagning.

BASELINEMÅLING

Andel af det samlede elevtal som udsluses til uddannelse eller job.

		1. kvartal			2. kvartal			3. kvartal			4. kvartal		
		Skejby	**Egå**	**Midtby**	**Skejby**	**Egå**	**Midtby**	**Skejby**	**Egå**	**Midtby**	**Skejby**	**Egå**	**Midtby**
2021	**Uddannelse**	**16**	**13**	**7**	**5**	**3**	**1**	**100**	**10**	**32**	**-**	**-**	**-**
	Arbejde	**7**	**3**	**1**	**5**	**2**	**2**	**11**	**4**	**13**	**-**	**-**	**-**
	Andet	**21**	**1**	**8**	**12**	**5**	**7**	**100**	**20**	**14**	**-**	**-**	**-**
2022	**Uddannelse**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
	Arbejde	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
	Andet	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**

INDIKATOR	MÅLSÆTNING	DATAKILDE	REGISTRERINGSPRAKSIS
Elevernes fravær	År 2: fald på 15 pct. i forhold til baseline i 2021/22.	Kvartalsvis registrering af lovligt og ulovligt fravær. (Der registreres ligeledes hvilken afdeling, eleven er tilknyttet, køn og spor.)	Skolens administration er ansvarlig for kvartalsvis registrering. Der skal registreres i minimum 4 kvartaler før og 16 kvartaler efter byggeriets ibrugtagning.

BASELINEMÅLING

Andel af det samlede elevtal som udsluses til uddannelse eller job.		**1. kvartal**			2. kvartal			3. kvartal			4. kvartal		
		Skejby	**Egå**	**Midtby**	**Skejby**	**Egå**	**Midtby**	**Skejby**	**Egå**	**Midtby**	**Skejby**	**Egå**	**Midtby**
2021	**Lovligt**	**6%**	**5%**	**6%**	**12%**	**11%**	**16%**	**14%**	**17%**	**24%**	**-**	**-**	**-**
	Ulovligt	**8%**	**5%**	**6%**	**9%**	**6%**	**12%**	**7%**	**8%**	**14%**	**-**	**-**	**-**
2022	**Lovligt**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
	Ulovligt	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**

INDIKATOR	MÅLSÆTNING	DATAKILDE	REGISTRERINGSPRAKSIS
Elevernes frafald	År 2: fald på 15 pct. i forhold til baseline i 2021/22.	Registerdata til ministeriet for alle skolens elever	Skolens administration er ansvarlig for kvartalsvis registrering. Der skal registreres i minimum 4 kvartaler før og 16 kvartaler efter byggeriets ibrugtagning.

BASELINEMÅLING

Andel af det samlede elevtal som udsluses til uddannelse eller job.	**1. kvartal**			2. kvartal			3. kvartal			4. kvartal		
	Skejby	**Egå**	**Midtby**	**Skejby**	**Egå**	**Midtby**	**Skejby**	**Egå**	**Midtby**	**Skejby**	**Egå**	**Midtby**
2021	**27**	**10**	**5**	**22**	**10**	**9**	**16**	**11**	**2**	**-**	**-**	**-**
2022	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**

INDIKATOR	MÅLSÆTNING	DATAKILDE	REGISTRERINGSPRAKSIS
Vold og mobning	År 2 (elevmobning): fald på 10 pct. i forhold til baseline i 2021/22. År 2 (medarbejdermobning): fastholdes på samme lave niveau som i dag. År 2 (antal hændelser): fald på 10% i forhold til baseline.	1. Data på elevernes oplevelse af mobning indhentes via Ungeprofilen, foretaget af Aarhus Kommune. 2. Data på medarbejdernes oplevelse af vold og mobning indhentes via FGU Aarhus' medarbejdertrivselsundersøgelse 3. Antal registrerede hændelser af vold og trusler mod medarbejderne.	1. Der indsamles data fra Ungeprofilen. 2. Der indsamles data fra FGU Aarhus' medarbejdertrivselsundersøgelse. 3. Skolens administration er ansvarlig for kvartalsvis registrering. Der skal registreres i minimum 4 kvartaler før og 16 kvartaler efter byggeriets ibrugtagning.

BASELINEMÅLING

1. Data fra Ungeprofilen 2020 (N=211)

Er du blevet mobbet i skolen?	Nej	Ja, nogle få gange	Ja, mange gange	Ved ikke/husker ikke
	Pct.	Pct.	Pct.	Pct.
2020	84%	7,6%	3,8%	4,7%

2. Data fra medarbejdertrivselsundersøgelse 2020:

Har du inden for de sidste 12 måneder været udsat for fysisk vold i forbindelse med dit arbejde fra elever/pårørende?

	Ja, dagligt eller næsten dagligt	Ja, ugentligt	Ja, månedligt	Ja, sjældnere	Nej	Ved ikke	Ubs.		
	Pct.	Pct.	Pct.	Pct.	Pct.	Pct.	Pct.	Basis	Gns.
2020	0,0%	0,0%	0,0%	10,5%	86,0%	0,0%	3,5%	57	4,9

Har du været udsat for mobning på dit nuværende arbejde inden for de sidste 12 måneder fra Elever/ pårør-ende m.fl.? (Mobning finder sted, når en person gentagne gange og over længere tid bliver udsat for ubehagelige eller negative handlinger på sit arbejde. For at kunne sige at noget er mobning, må den, der bliver mobbet, føle, at det er svært at forsvare sig).

	Ja, dagligt eller næsten dagligt	Ja, ugentligt	Ja, månedligt	Ja, sjældnere	Nej	Ved ikke	Ubs.		
	Pct.	**Pct.**	**Pct.**	**Pct.**	**Pct.**	**Pct.**	**Pct.**	**Basis**	**Gns.**
2020	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	98,2%	0,0%	1,8%	56	5,0

3. Registrerede hændelser af vold og trusler mod medarbejdere:

Antal hændelser (vold og trusler fra elever)	
2020	**22**
2021 **(**til og med d.22.11)	**7**
2022	**-**

INDIKATOR	MÅLSÆTNING	DATAKILDE	REGISTRERINGSPRAKSIS
Elevtrivsel	År 2: Samme høje niveau som i baseline fastholdes.	*Elevtrivsel for elever på FGU Aarhus*, Børne- og undervisningsministeriet, https://uddannelsesstatistik.dk/Pages/Reports/1938.aspx	Der indsamles data fra Undervisningsministeriets elevtrivselsmåling.

BASELINE-MÅLING

Andel af elever med højest trivsel	**Alle**	**AGU**	**PGU**
2020	94,5%	93,8%	96,9%
2021	-	-	-

INDIKATOR	MÅLSÆTNING	DATAKILDE	REGISTRERINGSPRAKSIS
Medarbejdernes sygefravær	År 2: fald på 10 pct. i forhold til baseline i 2021.	Data indhentes via FGU Aarhus registrering af sygefravær. Data registreres skolevis.	Skolens administration er ansvarlig for kvartalsvis registrering. Der skal registreres i minimum 4 kvartaler før og 16 kvartaler efter byggeriets ibrugtagning.

BASELINE-MÅLING

Medarbejder sygefravær	**1. kvartal**			2. kvartal			3. kvartal			4. kvartal		
	Skejby	**Egå**	**Midtby**	**Skejby**	**Egå**	**Midtby**	**Skejby**	**Egå**	**Midtby**	**Skejby**	**Egå**	**Midtby**
2021	**5%**	**3%**	**1%**	**5%**	**11%**	**5,5%**	**6%**	**8%**	**3,5%**	**-**	**-**	**-**
2022	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**

2. BYGNINGSEVALUERING

Bygningsevalueringens baselinemåling er en sammenfatning af forskellige data, som beskriver brugernes oplevelser af skolens *nuværende* fysiske rammer. Data stammer fra spørgeskemaundersøgelser, observationer og samtaler med brugerne (læs mere om de anvendte metoder på side 60).

Evalueringsspørgsmålene tager afsæt i FGU skolens overordnede mission, som er at få flere unge videre i ungdomsuddannelse og beskæftigelse. Det gør skolen ved at tilbyde individuelt tilpassede forløb, som balancerer udvikling af boglige, praktiske og sociale færdigheder i et virkelighedsnært og inkluderende undervisningsmiljø.

Effekten af de fysiske rammer vurderes derfor på følgende fire overordnede parametre:

Personlig trivsel

De fysiske rammer skal understøtte, at eleverne trives, og sikre, at der tages hensyn til deres individuelle behov.

Faglig læring

De fysiske rammer skal styrke skolens pædagogisk-didaktiske fokus samt sikre et højt fagligt niveau, der bibringer at elevernes læringsmål opfyldes.

Social læring

De fysiske rammer skal styrke fællesskabet, med særligt fokus på det nære fællesskab i det store fællesskab.

Omverdenen

Byggeriet skal sikre åbenhed og samarbejde med det omkringliggende samfund i det omfang, det bidrager til elevernes sociale, personlige og faglige udvikling.

Nedenfor er de indsamlede baseline-data struktureret efter disse fire overordnede dimensioner. For hver dimension er oplistet en række delmål med tilhørende målbare indikatorer. Evalueringens rumlige fokus er undervisningsrummene fordelt på almenlokaler og værksteder, samt fællesarealer (café/kantine og gangarealer).

DIMENSION I: Personlig trivsel

DELMÅL (*Det er en succes når…*)	**INDIKATOR** (*Vi kan se det, når vi kigger på…*)
1.1 De fysiske rammer understøtter alle elevers trivsel	1.1.1 Elevers og medarbejderes generelle tilfredshed med bygningen.
	1.1.2 Andelen af elever, som føler sig godt tilpas og trygge i undervisningslokaler og værksteder.
	1.1.3 Elevernes oplevelse af at kunne finde vej og orientere sig.
	1.1.4 Elevernes og medarbejdernes tilfredshed med og oplevelse af indeklima (akustik, temperatur, lys, luftkvalitet) i undervisningslokaler/værksteder og fællesrum.
	1.1.5 Plads til sundhed og fysisk aktivitet
1.2 De fysiske rammer understøtter elevernes personlige udvikling	Rummene muliggør individuel og personlig vejledning (herunder, at der er vejlederrum og at det er nemt at se og komme i kontakt med sin vejleder eller lærer)
1.3 De fysiske rammer understøtter særlige behov for forskellige elevgrupper	Elevernes oplevelse af at have særlige behov, som de fysiske rammer (i undervisningslokaler/værksteder og fællesrum) ikke understøtter (f.eks. forhold omkring fysisk funktionsnedsættelse, udviklingsforstyrrelse, psykisk sårbarhed, sproglige udfordringer, ord- og talblindhed, religiøse eller kulturelle behov m.m.).
	Medarbejdernes oplevelse af, hvorvidt de fysiske rammer understøtter elever med særlige behov (f.eks. elever med fysisk funktionsnedsættelse, udviklingsforstyrrelse, psykisk sårbarhed, sproglige udfordringer, ord- og talblindhed, religiøse eller kulturelle behov m.m.).

Tabel 1. Delmål og indikatorer for dimension 1.

1.1 De fysiske rammer understøtter basisbehov og trivsel for alle eleverne

1.1.1 Elever og medarbejderes tilfredshed med bygningen overordnet

72% af eleverne er overordnet meget eller rimelig tilfredse med bygningen og indretningen af rummene. I spørgeskemaet kommenterer de:

> “Meget fint” (Elev, Skejby)
>
> “Skolen er en kold bygning” (Elev, Skejby)
>
> “Der er for mange trapper!” (Elev, Skejby)

2/3 af underviserne er derimod utilfredse med bygningerne og indretningen.

Lidt over halvdelen af eleverne er tilfredse med udseendet af skolens nuværende bygninger. Både elever og medarbejdere kommenterer på, at bygningerne ikke i tilstrækkelig grad tydeliggør, hvilken type skole, FGU er, og at bygningerne er ”kedelige” og ”den gør ikke en nysgerrig”.

> *“Elsker at det er i en gammel bygning det har personlighed”* (Elev, Midtby)
>
> *“Kedelig udenpå”* (Elev, Skejby)
>
> *“Det er bare en firkantet cement klods”* (Elev, Skejby)
>
> *“Skejby er flottest forhold til de andre FGU i Aarhus”* (Elev, Skejby)
>
> *“Bygningen trænger til renovering. Kontorafdelingen er dog sat pænt i stand.”* (Underviser, Egå)
>
> *“Den gør ikke en nysgerrig”* (Underviser, Skejby)
>
> *“Den siger intet om, hvem vi er.”* (Underviser, Skejby)

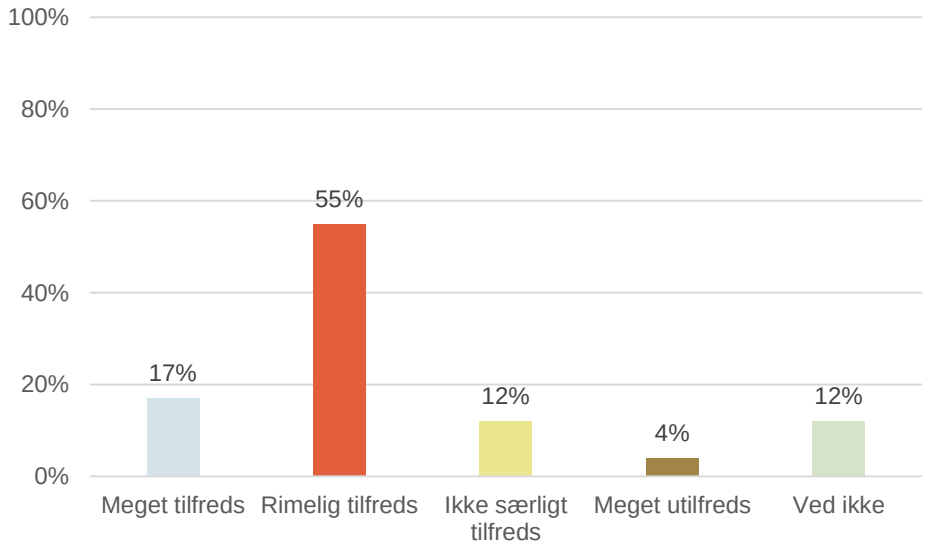

Figur 1: Elevbesvarelser ”Hvor tilfreds er du overordnet med bygningen og indretningen af rummene på FGU Aarhus?” N= 155

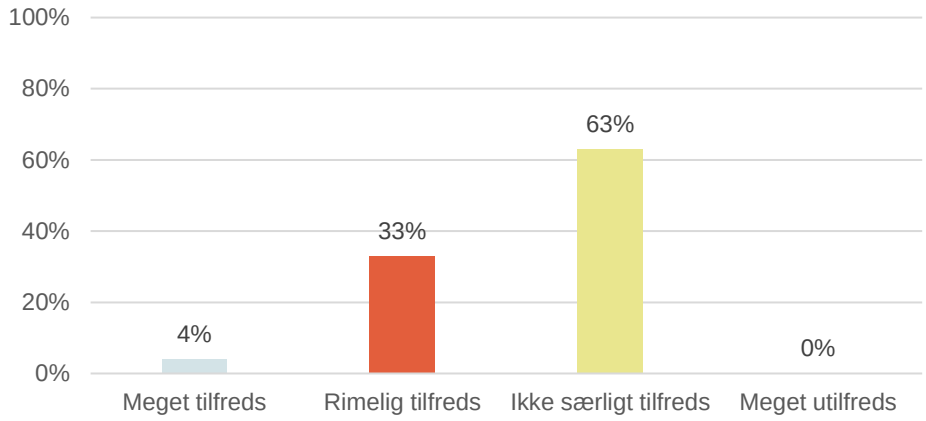

Figur 2: Underviserbesvarelser "Hvor tilfreds er du overordnet med bygningen og indretningen af rummene på FGU Aarhus?" N= 27

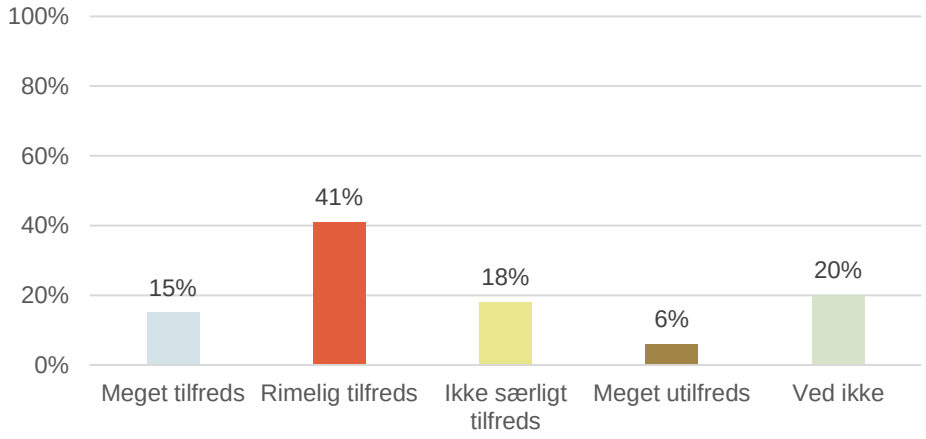

Figur 3: Elevbesvarelser "Hvor tilfreds er du med udseendet af bygningen?" N= 155

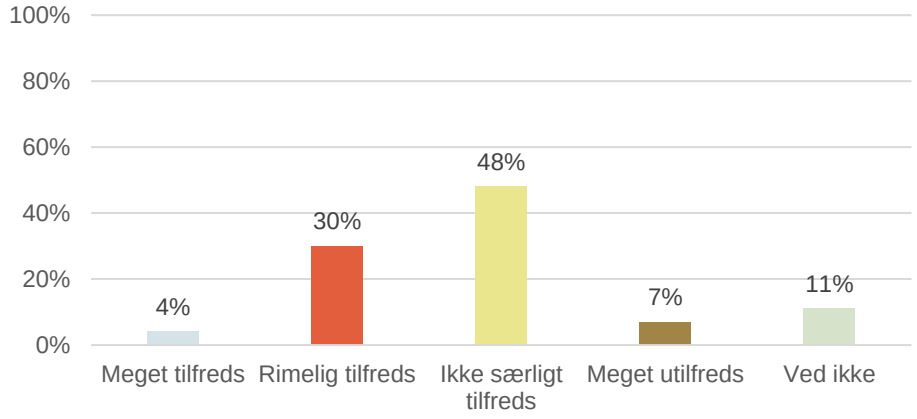

Figur 4: Underviserbesvarelser "Hvor tilfreds er du med udseendet af bygningen?" N= 27

Størstedelen af eleverne (87%) svarer, at de overordnet føler sig trygge og tilpasse, når de er på skolen. På trods af dette svarer knap hver fjerde elev, at de indenfor den sidste måned er undladt at komme i skole én eller flere gange om ugen, fordi de ikke kan overskue at være der.

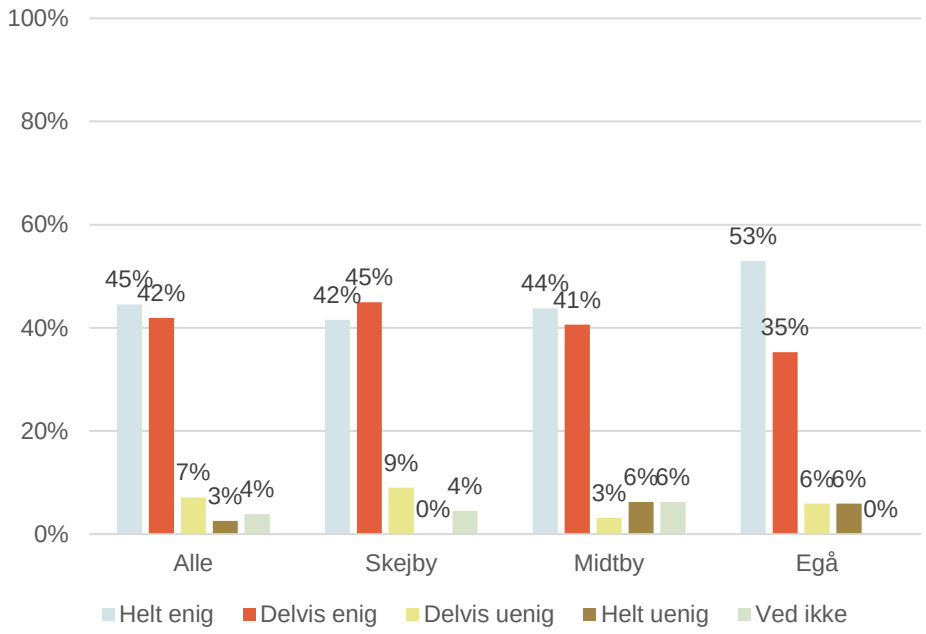

Figur 5: Elevbesvarelser "Hvor enig/uenig er du i følgende udsagn: "Jeg føler mig tryg og tilpas, når jeg er på skolen"?". N= Alle (155), Skejby (89), Midtby (32), Egå (34)

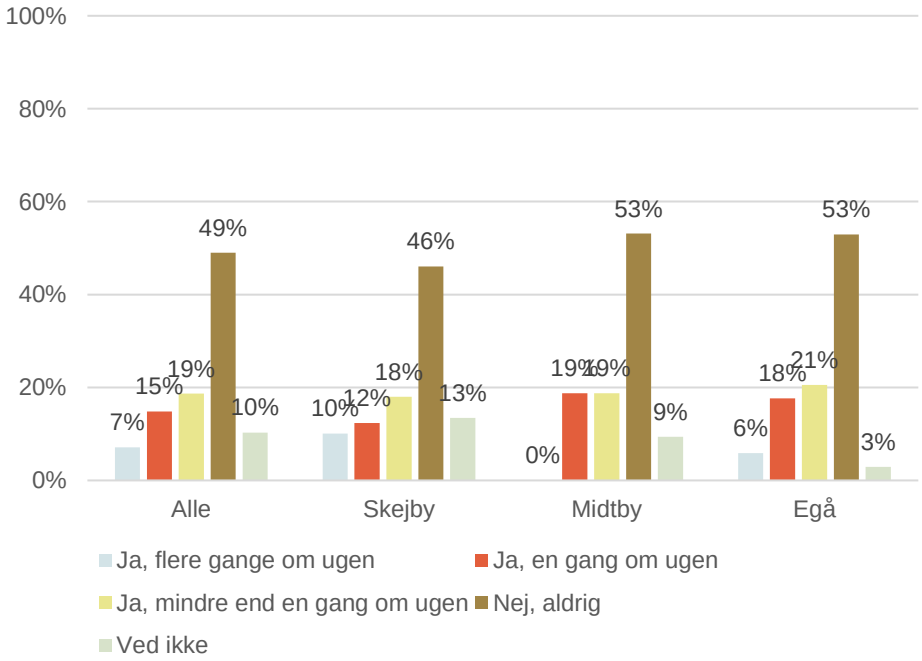

Figur 6: Elevbesvarelser "Tænk tilbage på den sidste måned. Har du ladet være med at komme i skole, fordi du ikke kunne overskue at være der?". N= Alle (155), Skejby (89), Midtby (32), Egå (34)

1.1.2 Eleverne føler sig godt tilpas og trygge i undervisningslokaler og værksteder.

Besvarelserne viser, at eleverne overvejende føler sig trygge og tilpasse i deres undervisningslokaler. 91% af eleverne er helt eller delvis enige i, at de føler sig trygge og tilpasse i værkstederne. Det samme gælder for 87% af eleverne i forhold til almenlokalerne.

En elev fra værkstedet F16 fortæller:

> *"F16 er vores 'safespace', og her kan man være,*
>
> *hvem man nu engang er, og her er der ingen der dømmer en"* (Elev, Fokusgruppeinterview med F16).

Samme elev italesætter, at eleven føler sig mindre tryg i fællesarealerne, da de her ikke kender de andre elever og rummene i samme grad, og i mindre grad kan overskue dem end værkstedet.

Lidt færre af underviserne er positive. Her er mere end hver tiende lærer uenig eller delvis uenig i udsagnet om, at de føler sig trygge og tilpasse i undervisningslokalet.

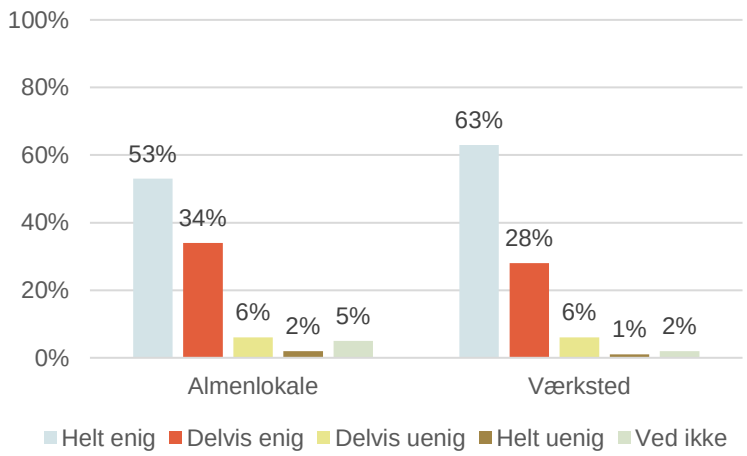

Figur 7: Elevbesvarelser "Hvor enig/uenig er du i følgende udsagn: "Jeg føler mig tryg og tilpas i undervisningsrummet"" N= Almenlokale (112), Værksted (99)

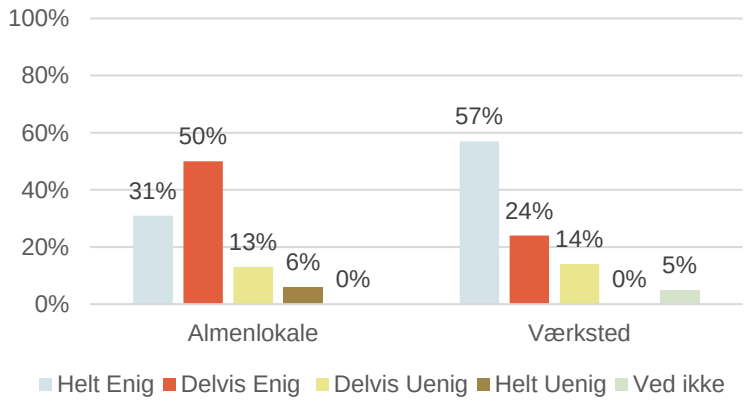

Figur 8: Underviserbesvarelser "Hvor enig/uenig er du i følgende udsagn: "Jeg føler mig tryg og tilpas i rummet"" N= Almenlokale (16), Værksted (21)

1.1.3 Elevernes oplevelse af at kunne finde vej og orientere sig.

I spørgeskemaet svarede 86% af eleverne i Egå, 84% af eleverne i Skejby og 59% af eleverne på skolen i Midtby, at de var helt eller delvis enige i, at det er nemt at finde rundt på skolen.

Skolen i Skejby er placeret på to adresser, hvoraf den ene bygning (bygning 39) er udformet på tre planer med et centralt trappeforløb, der skærer igennem etagerne og giver et kig hele vejen igennem bygningen. I vores observationer var det tydeligt, at de nuværende elever har nemt ved at finde rundt på selve skolen. Men skolens størrelse og placering af hovedindgangen på 'bagsiden' af bygningen i forhold til, hvis man ankommer med offentlig transport betyder, at gæster har sværere ved at finde rundt. Vi så blandt andet en kommende elev, der skulle vises rundt, der endte med at gemme sig i et hjørne i kantinen, fordi han ikke vidste, hvor han skulle gå hen.

Skolen i Egå er mindre end skolen i Skejby og fordelt på et plan. Fra hovedindgangen bliver man naturligt ledt gennem skolens administrative område gennem caféen og ned til 'garagen' et stort fællesrum/gangareal. Der er ikke på samme måde som i Skejby et stort ankomstrum, hvorfra man kan overskue hele skolen. Men skolens størrelse og grundplanens udformning betyder, at eleverne hurtigt lærer stedet at kende.

Midtby er placeret i en ældre bygning fordelt på flere etager. For at komme rundt i bygningen og de forskellige etager, skal man benytte forskellige trappegange og snørklede gangforløb, og der er ikke et intuitivt forløb rundt i bygningen. Dette afspejler sig også i elevernes spørgeskemabesvarelser, hvor en tredjedel af besvarelserne var helt eller delvis uenige i, at det er nemt at finde rundt (se figur 11). Der blev ikke lavet observationer på skolen i Midtby.

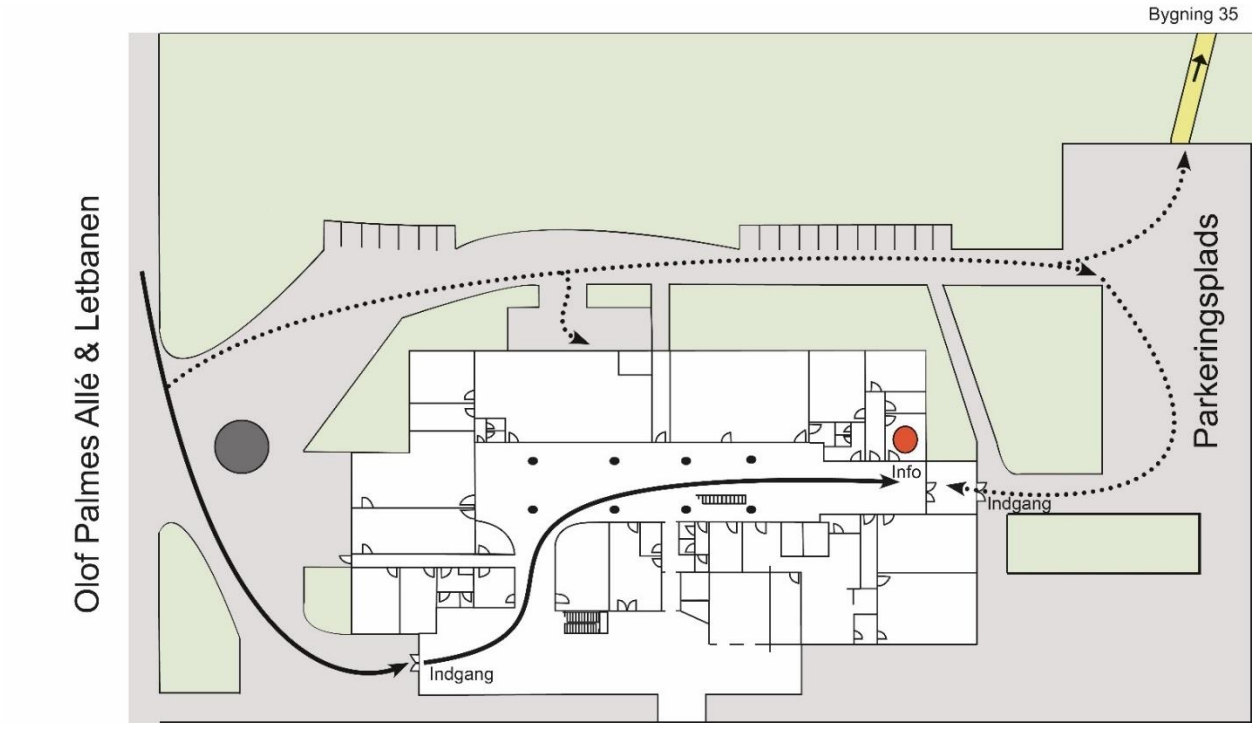

Figur 9: Plan over stueetagen og ankomst på skolen i Skejby

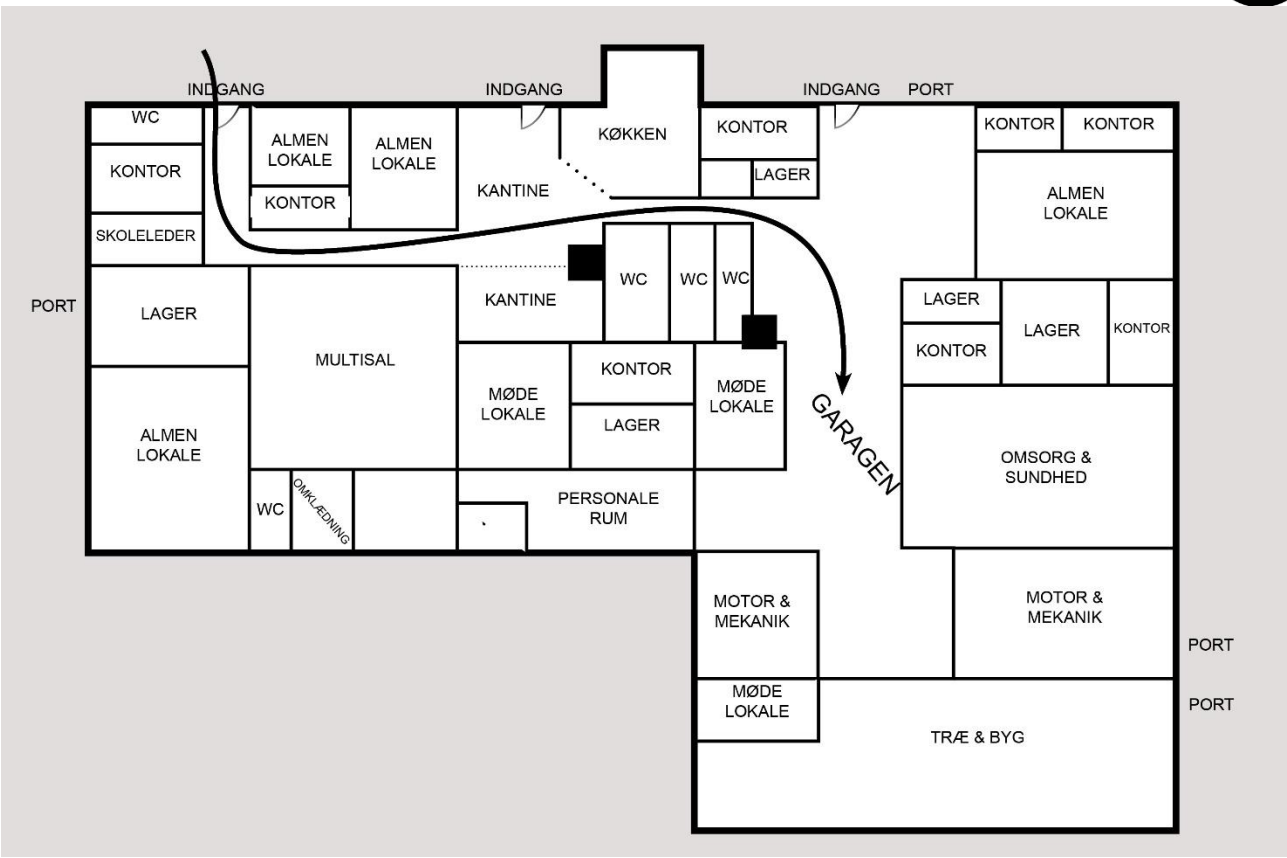

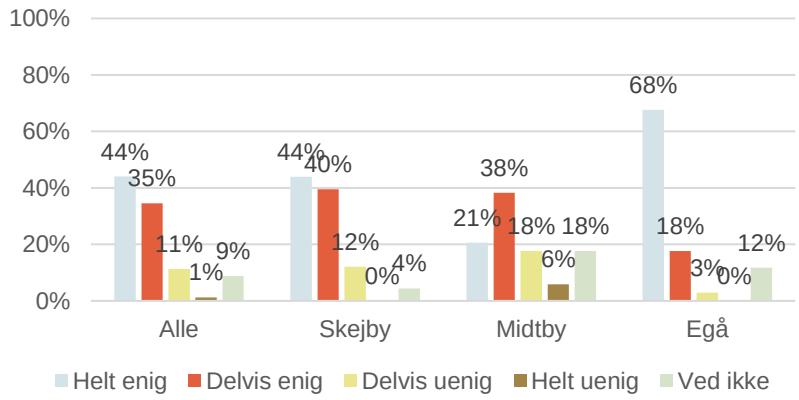

Figur 10 (ovenfor): Plan over skolen i Egå

Figur 11 (til venstre): Elevbesvarelser "Hvor enig/uenig er du i følgende udsagn: "Det er nemt at finde rundt og orientere sig på skolen."" N= Alle (159), Skejby (91), Midtby (34), Egå (34)

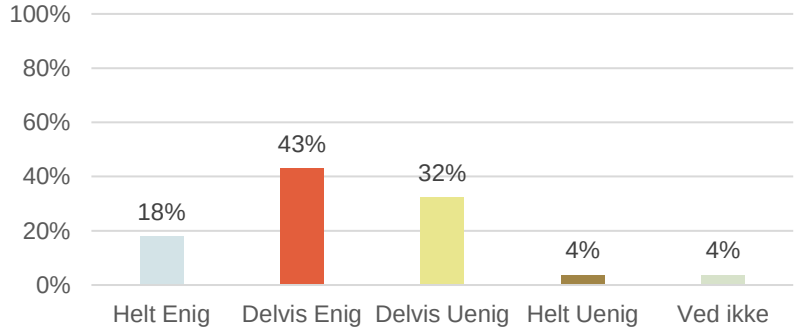

Figur 12: Underviserbesvarelser: "Hvor enig/uenig er du i følgende udsagn: "Det er nemt at finde rundt og orientere sig på skolen."" N= 28

1.1.4 Elevernes og medarbejdernes tilfredshed med og oplevelse af indeklima (akustik, temperatur, lys, luftkvalitet) i undervisningslokaler/værksteder og fællesrum.

I spørgeskemaet bliver elever og undervisere spurgt ind til deres tilfredshed med lydniveau, lys, temperatur og duften/lugten i undervisningslokaler og fællesrum. Udsagnene er suppleret med data fra indeklimamålinger med IC-meter-målere i fire undervisningslokaler på afdelingen i Skejby: to værksteder (Foto og Metal) og to almenlokaler. Der er ikke foretaget IC-meter-målinger i fællesarealerne.

Indeklima i undervisningsrummene:

Lyd
Cirka en tredjedel af skolens elever og medarbejdere giver udtryk for, at de er udfordret af støj i undervisningsrummene. Det gælder særligt støj fra fællesarealerne, der forplanter sig til undervisningsrummene og forstyrrer:

> *"Lydniveauet påvirkes nogle gange fra omkringliggende lokaler og opholdssteder."* (PGU-underviser, Skejby)

> *"Der er super dårlig akustik i det store rum, så når alle er der og snakker, bliver det super højt mega hurtigt"* (F16-elev, Skejby)

> *"Det kan være svært at arbejde for sig selv med støjen i klassen nogle gange."* (Musik-elev, Skejby)

Indeklimamålingerne fra de fire undervisningsrum på FGU Skejby viser, at lydniveauet (målt i dB) ligger indenfor normalen (Se bilag 2). Dette indikerer, at det snarere end lydniveauet er 'støjforurening' fra andre rum og akustik, der skaber udfordringer. Dog skal det her tydeliggøres, at der kun er målt lyd i fire undervisningsrum i Skejby.

Lys
I Spørgeskemaundersøgelsen svarer 85% af eleverne og 89% af underviserne, at de er meget eller rimelig tilfreds med lyset i rummet.

Temperatur
40 % af eleverne og 29% af underviserne svarer i spørgeskemaet, at de er utilfredse med temperaturen i rummet. I spørgeskemabesvarelserne kommenterer flere på, at undervisningsrummene enten er for kolde eller for varme. Under observationerne i et almenlokale i Egå, blev det observeret hvordan eleverne sad med jakker på i løbet af undervisningen, fordi de frøs.

Indeklimamålingerne på temperatur fra de fire undervisningsrum på FGU Skejby viser, at alt ligger indenfor normalen i disse rum (Se bilag 2).

Luftfugtighed og CO_2
Indeklimamålingerne på luftfugtighed og CO_2 fra de fire undervisningsrum på FGU Skejby viser, at alt ligger indenfor normalen (Se bilag 2). I spørgeskemaet kommenterede nogle elever dog på, at luften godt kan blive tung i undervisningslokalerne:

> *"Der er ikke meget luft i vores klasse"* (AGU-elev, Skejby)

> *"Luften bliver ofte tung og ubehageligt"* (PGU-elev, Midtby)

Duft & lugt
I Spørgeskemaet svarer 65% af eleverne og 90% af underviserne, at de er meget eller rimelig tilfreds med

duften/lugten i rummet. Flere elever og medarbejdere kommenterer på, at ventilationen ikke altid er optimal i rummene:

> *"Der lugter når, der bliver varmt i lokalet"* (PGU-elev, Midtby)
>
> *"Der er kun et sted, man kan lufte ud, og udluftningsrørene er kun til pynt og ikke er funktionelle."* (PGU-underviser, Midtby)
>
> *"Lugten fra madet i køkkenet kommer nogle gange ind i klassen".* (AGU-elev, Midtby)

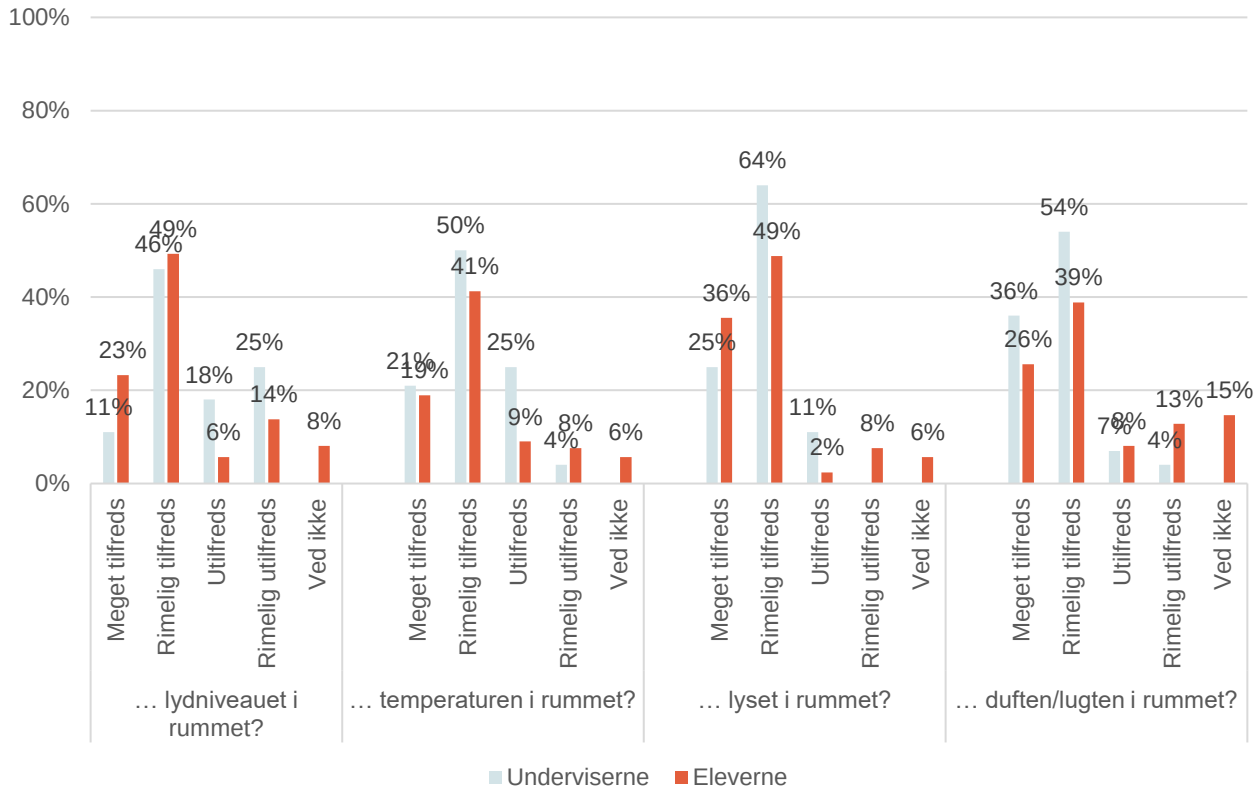

Figur 13: "Hvor tilfreds/utilfreds er du med…?" N= Elever (211), Undervisere (37)

Fællesarealerne:

Lyd
I spørgeskemaundersøgelsen svarer 1/3 af alle elever og undervisere, at de er utilfredse med lydniveauet i fællesarealerne. Både elever og medarbejdere fra de tre FU-afdelinger kommenterer at lyd eller akustik i fællesarealerne kan være udfordrende, og at det medvirker til at skabe forstyrrelser og unødvendig støj i undervisningsrummene. En underviser i Egå kommenterer på, at støjen fra de andre værksteder, der forstærkes og spredes rundt på skolen pga. den dårlige akustik i fællesarealet 'Garagen' kan give hovedpine og gøre det svært for eleverne at koncentrere sig.

> *"Vores fælles rum larmer meget og har meget ekko."* (Elev, Skejby)

> *"Der er meget rumklang i kantinen, så lydniveauet bliver altid meget højt."* (Elev, Skejby)

> *"Når cafeen er fyldt, Så er støjniveauet for højt."* (Underviser, Midtby)

Temperatur
I spørgeskemaundersøgelsen svarer 76% af eleverne og 57% af underviserne, at de er meget eller rimelig tilfreds med temperaturen i fællesarealerne.

Lys
85% af eleverne og 89% af underviserne er meget eller rimelig tilfreds med lyset i fællesarealerne.

Duft/lugt
I spørgeskemaundersøgelsen svarer 74% af eleverne og 90% af underviserne, at de er meget eller rimelig tilfreds med duften/lugten i fællesarealerne.

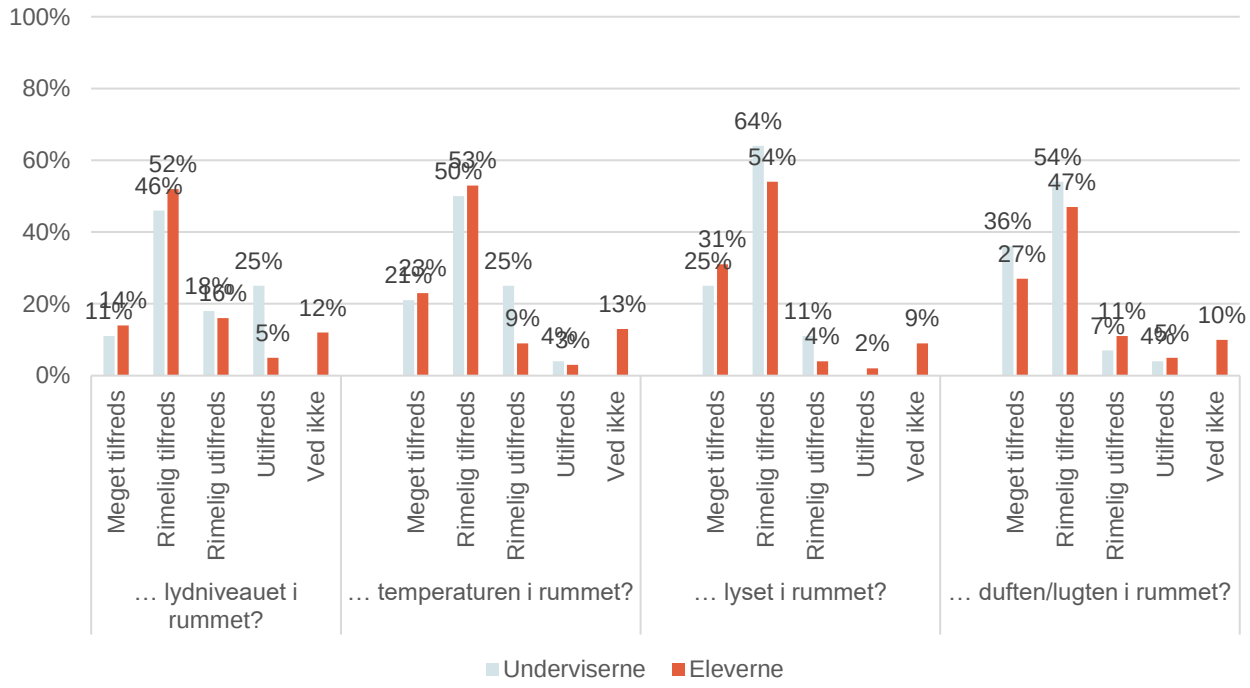

Figur 14: "Hvor tilfreds/utilfreds er du med…?" N= Elevere (211), Undervisere (28)

1.1.5 Plads til sundhed og fysisk aktivitet

FGU-institutionerne er forpligtede til at fremme sundhed blandt andet ved, at eleverne præsenteres for gode livsvaner, og ved at kost og motion indgår som en integreret del af skoleforløbet (Udkast til Pædagogisk Notat s.4). Af aftaleteksten for FGU-skolerne fremgår der, at FGU-skolerne skal skabe rammer, der *"… naturligt rummer fx fælles sociale arrangementer, musik, kreative aktiviteter, idrætsaktiviteter, museumsbesøg eller relevante ekskursioner"* (s. 4).

Eleverne blev derfor spurgt, om de har deltaget i fysiske aktiviteter på FGU Aarhus i skoletiden. Til det svarede halvdelen af eleverne, at de ikke har deltaget i fysiske aktiviteter. Foruden de hold, hvor der indgår fysiske aktiviteter i undervisningen som PGU-holdene Dans og Teater eller idræt for AGU-holdene, er der få muligheder for eleverne at dyrke motion på skolens tre afdelinger. Under vores feltarbejde observerede vi, at eleverne i pauserne benytter bordfoldboldborde og bordtennisborde. I fokusgrupperne fortalte eleverne, at AGU-eleverne på Skejby har idræt på en nærliggende græsplæne, men den bliver ikke benyttet i pauser eller fritiden.

> *"Altså når vi spiller fodbold til idræt, der gør vi det udenfor på det græsareal, der er lige udenfor bygning 39. Der "tegner" vi selv de baner op, vi skal bruge - også når vi spiller høvdingebold. Nogle gange laver vi også andre ting. Men det kunne være rart, hvis der var en ordentlig bane, man kunne spille på." (AGU-Elev, fokusgruppe Skejby)*

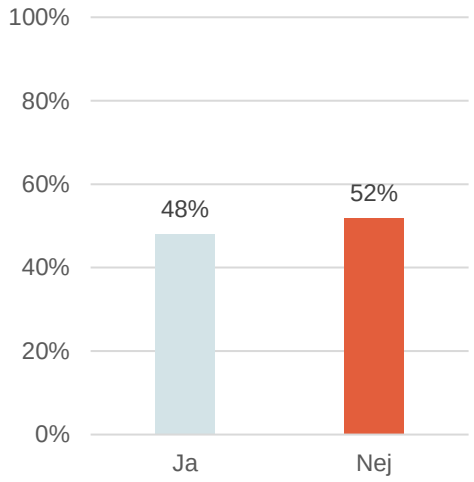

Figur 15: Elevbesvarelser "Har du deltaget i fysiske aktiviteter (sport, dans m.m.) på FGU Aarhus i skoletiden?" N= 155

Billede 1 og 2: Bordfodbold og bordtennis i fællesarealerne i Skejby.

1.2 De fysiske rammer understøtter elevernes personlige udvikling

FGU-skolerne skal *"ruste de unge fagligt, personligt og socialt til at gennemføre en ungdomsuddannelse eller at få varigt fodfæste på arbejdsmarkedet."* (Regeringen, 2017, s. 3). En vigtig del af den personlige udvikling på FGU-skolerne er elevernes mulighed for at få rådgivning hos skolens vejledere. En forudsætning for at kunne skabe en god relation og samtale i rådgivningssituationen er, at der er steder og rum, der inviterer til en fortrolig og tryg samtale.

Vejlederrummenes placering og indretning samt om vejlederne er til stede og synlige for eleverne, bidrager alle til at gøre vejledningen mere tilgængelig. I spørgeskemaet svarede 1/4 af eleverne, at de er uenige i, at det er nemt at finde en vejleder, hvis de har brug for det. Flere elever i Egå end Skejby og Midtby oplever, at det er nemt at finde en vejleder.

I Skejby er vejlederrummene placeret på 1. sal. Men vejlederne sidder sjældent i rummene, fordi de har vejledning i både bygning 35 og 39, samt skal rundt i huset for at finde elever og lærere. En vejleder fortæller, at hun har vejledning alle steder på skolen - både hus 35 og 39, nogle gange i vejleder rum andre gange, hvor der lige er plads, fordi de er mange vejledere. Vejlederne kan derfor være svære for eleverne at finde.

Vejlederen beskriver, hvordan vejlederrummene både har kvaliteter, men også kan være udfordrende at have samtaler i. Det fungerer godt, at der i rummene er væg-til-væg illustrationer med bl.a. et verdenskort og Street Art, som man kan benytte som 'icebreakere' i samtalen med eleverne. Ligeledes fungerer det godt, at der i vejlederrummene er en sofa og lænestol, da det inviterer til en anden type af samtale, end hvis man fx sidder på hver sin side af et skrivebord. Til gengæld er vejlederrummene udfordrede af, at der i endevæggen er et stort vindue, der vender ud mod kantinen. Det betyder at, at man nemt bliver forstyrret af både lyd og aktiviteter fra kantinen, når man sidder i rummene, og det kan være svært at fastholde elevernes fokus. Rummene er desuden ikke tilstrækkeligt lydisolerede, så man kan høre, hvis der er en samtale i naborummene, hvilket bidrager med utryghed i forhold til, om andre så kan høre ens samtale. Endelig er vejlederrummene udfordret af fugt i loftet.

I Egå er vejlederrummene placeret centralt i forlængelse af 'Garagen' og caféen, hvilket gør vejlederne synlige for eleverne.

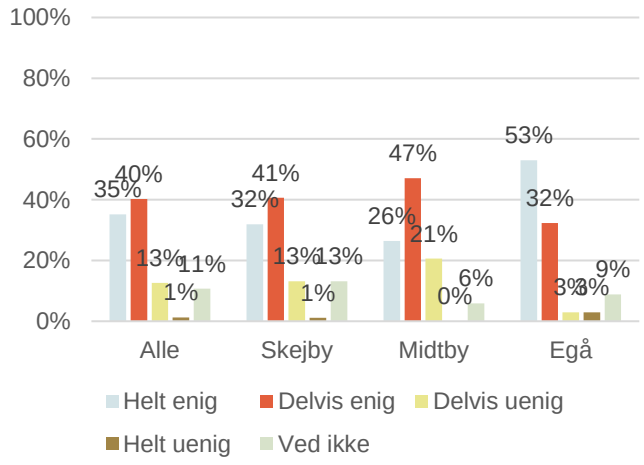

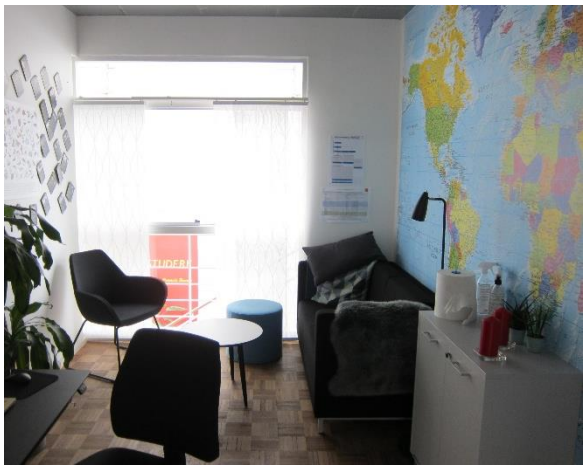

Figur 16: Elevbesvarelser "Hvor enig/uenig er du i følgende udsagn: "Det er nemt at finde en vejleder, hvis jeg har brug for det."?" N= Alle (155), Skejby (91), Midtby (32), Egå (34)
Billede 3: vejlederrum på Skejby med væg-til-væg tapet, der fungerer godt som samtalestartere.

1.3 De fysiske rammer understøtter særlige behov for forskellige elevgrupper

FGU rummer en mangfoldig elevgruppe med forskelligartede kompetencer og behov. En del af eleverne er udfordrede af psykisk sårbarhed, angst, psykiatriske diagnoser, udviklingsforstyrrelser som ADHD og autisme, ordblindhed m.m. og oplever således i høj grad – men ikke udelukkende – at være udsatte. En stor del af eleverne har dårlige erfaringer med skolesystemet og lider af skolevægring. Derudover har FGU i Aarhus en høj andel af elever med dansk som andetsprog, som derfor har særlige sproglige udfordringer og behov, ligesom der er elever med særlige religiøse og kulturelle behov.

I spørgeskemaundersøgelsen blev eleverne spurgt, om der "*er noget i undervisningsrummet, der kan gøre det svært for dem at deltage*" og "*om undervisningslokalet har det udstyr, de har brug for"*. I forbindelse med almenlokalet, svarede knap hver femte ja til, at der er noget, der kan gøre det svært for dem at deltage. Dette var højere i værkstederne, hvor knap hver fjerde svarede ja til, at der er noget, der kan gøre det svært for dem at deltage. Eleverne uddybede i spørgeskemaet og fokusgruppeinterviewene, at forhold som luftkvalitet, lyd fra resten af skolen eller de andre i klassen er forstyrrende. Flere nævnte også, at stolene er dårlige at sidde på:

> "*Stolene er også rigtig vigtige. Vi har nogle lortestole, det gør ens dag lidt nederen"* (AGU-elev, fokusgruppeinterview Skejby).
>
> *"Også når det kommer til stolene. Der skal være stort udvalg af forskellige stole, ligesom vi har nu, hvor der er både nogle med og uden hjul på, nogle man kan justere og andre hvor man kan ikke kan. F.eks. jeg skal ikke sidde på en stol der kan snurre rundt eller har hjul på, for jeg kommer 100% til at køre rundt på den over det hele og så kommer jeg heller ikke til at kunne koncentrere mig. Så variation på stolene." (F16-elev, fokusgruppeinterview Skejby)*
>
> *"Lyd fra resten af skolen"* (Elev)
>
> *"Mennesker der er distraherende. Ting som ligger forkerte steder, fordi folk bare efterlader dem."* (Elev)

At kunne overskue rummene og have god plads omkring sig, fremhæves ligeledes af flere af eleverne som positivt i forhold til at kunne overskue at deltage:

> *"Jeg vil mene, at vores undervisningsrum de er fine. Jeg sidder ved mit eget bord, og de andre sidder fordelt rundt i klassen, så jeg kan godt lide, at jeg har nok plads, for jeg kan ikke så godt lide at være for tæt på de andre."* (AGU Elev, Skejby)

77% af eleverne i almenlokalerne og 88% af eleverne i værkstederne var helt eller delvis enige i, at værkstedet har det udstyr, de har brug for.

Medarbejderne blev ligeledes bedt om at svare på, om de underviser elever, der har særlige behov, som indretningen af lokalet ikke tager hensyn til. Hertil svarede 56% ja i forbindelse med almenlokalet, og 43% svarede ja i forbindelse med værkstedet. I forklaringerne til, hvilke udfordringer de oplever, at rummene ikke tilgodeser, fremhævede lærerne, hvordan elever med autisme eller angst, har behov for at trække sig og ikke sidde sammen med alle de andre elever, men det er ikke alle rummene, der skaber gode rammer til dette. En underviser fra Midtby fremhævede også, hvordan skolen ikke tilgodeser elever, der bruger kørestol eller har lignende fysiske funktionsnedsættelser.

> *"Vi har elever med autisme osv. der kan have svært ved at sidde sammen med mange"* (Underviser, værksted)

"Der er nogle elever, der har brug for at kunne trække sig til et sted med ro… Det har vi ikke... Akustikken i rummet er forfærdelig og gør det svært at høre hvad hinanden siger." (Underviser, værksted)

"Psykisk sårbarhed har jeg ofte elever med. Der er dog god plads på værkstedet og oftest en god ro og stemning i værkstedet" (Underviser, værksted)

En underviser uddyber i forhold til, hvordan man fremadrettet kan tilbyde eleverne bedre rammer:

"Vigtigheden af akustik og skærme ved arbejdsborde, så man kan arbejde privat. Men gerne med flytbare møbler, så man kan ændre på brugen af rummet. Hjul på de fleste møbler. Skabe så man har mulighed for have styr på materialer. Gode lysindfald i arbejdsrum. Gerne mindre rum til fordybelse og et større rum, hvor alle kan mødes og arbejdes i fælles proces." (Underviser, værksted)

I fokusgrupperne med elevrådet beskriver eleverne, hvordan de savner at have et roligt rum, de kan benytte i forbindelse med bøn. En elev fortalte, at de i dag prøver at finde et roligt sted i fællesarealerne, men man bliver nemt forstyrret, og de føler sig nemt eksponeret. Andre fortalte, at de ikke fik lov til at bede af lærerne.

Elev 1: *"Jeg har fået at vide, at dem som gerne vil have lov til at bede i løbet af dagen, det må de ikke for underviserne, så på den måde tager skolen ikke hensyn til de forskellige religiøse behov, der er her."*

Elev 2*: "Altså en bøn tager kun 3-5 minutter maks., så jeg forstår ikke hvorfor underviserne ikke giver lov til det, når det er en vigtig ting for nogle af eleverne. Det er ligesom at gå på toilet."*

En elev uddybede, at det måske også er fordi eleverne er dårlige til at tydeliggøre, at det er et rumligt behov, de savner tilgodeset:

"Altså maden er halalslagtet, og de lægger altid skilt ved de forskellige retter hvilket slags kød der er i, og om det er vegetarisk osv. Men ellers tager skolen ikke som sådan andre hensyn, men det tror jeg også er fordi, der ikke er nogen, der nævner dem." (Elev, fokusgruppe Skejby)

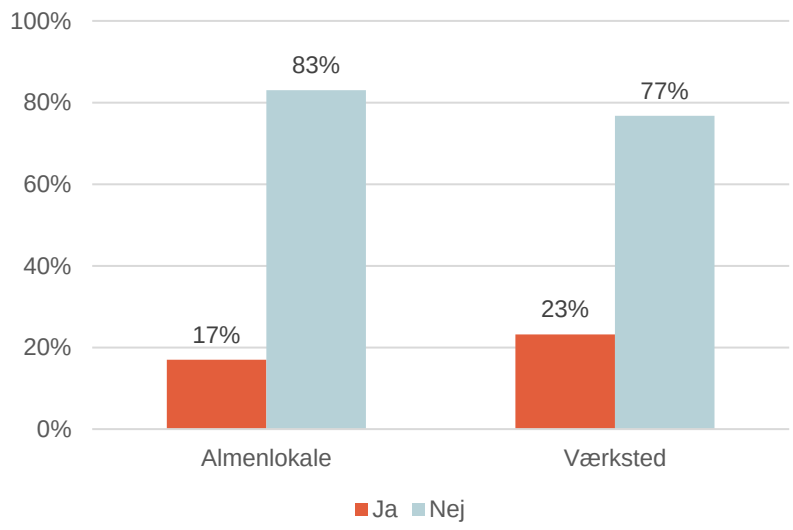

Figur 17: Elevbesvarelser "Tænk tilbage på den sidste måned: Er der er noget i klasselokalet, der kan gøre det svært for dig at deltage i undervisningen?". N= Almenlokale (112), Værksted (99)

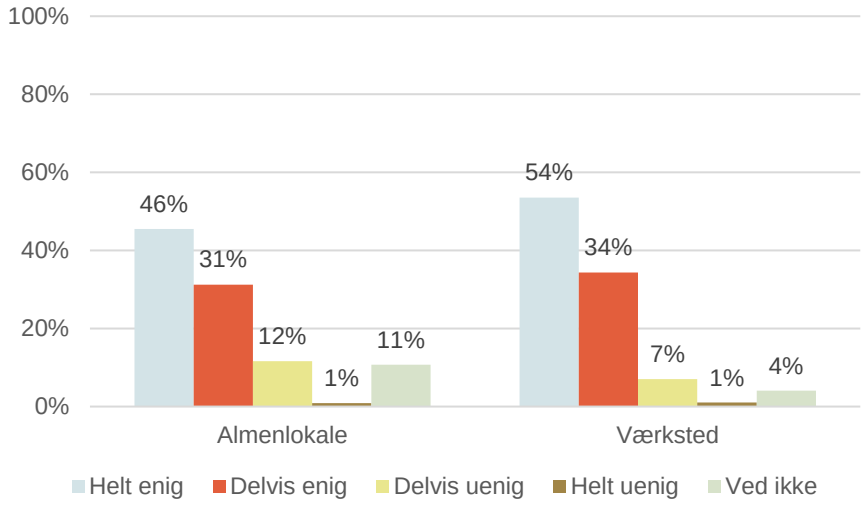

Figur 18: Elevbesvarelser '"Hvor enig/uenig er du i følgende udsagn: "Undervisningsrummet har det udstyr, jeg har brug for i undervisningen" (udstyr kan for eksempel være computere, bøger, undervisningsmaterialer, maskiner, værktøj eller hjælpemidler til ordblinde)." N= Almenlokale (112) Værksted (99)

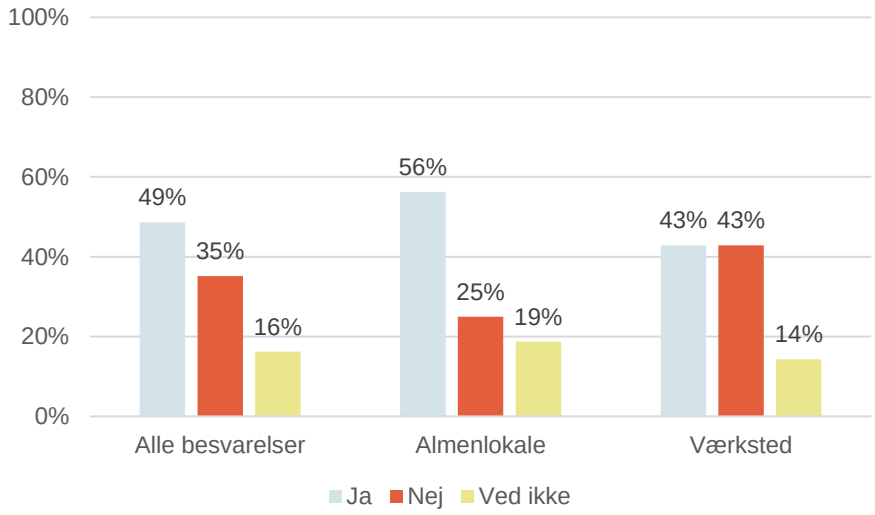

Figur 19: Underviserbesvarelser "Underviser du elever, der har særlige behov, som indretningen af lokalet ikke tager hensyn til? (f.eks. elever med fysisk funktionsnedsættelse, udviklingsforstyrrelse, psykisk sårbarhed, sproglige udfordringer, ord- og talblindhed, religiøse eller kulturelle behov m.m.)." N=Alle (37), Almenlokale (16), Værksted (21)

DIMENSION 2: Faglig læring

DELMÅL (*Det er en succes når…*)	**INDIKATOR** (*Vi kan se det, når vi kigger på…*)
2.1 De fysiske rammer skal indfri skolens pædagogisk-didaktiske principper om en sammenkobling af teoretisk og praktisk undervisning i meningsfulde forløb for både AGU og PGU-hold.	2.1.1 Nemme adgangsmuligheder til og meningsfulde overgange mellem praksis- og almenundervisningslokaler – herunder at medarbejderne kan foretage både almen- og praksisundervisning i rummene på en meningsfuld måde.
	2.1.2 Elevernes oplevelse af, at de fysiske rammer understøtter meningsfuld sammenhæng mellem almene- og praksisforløb.
	2.1.3 Om der er rum til teamsamarbejde for medarbejderne på tværs af almen- og praksisundervisning, og medarbejdernes tilfredshed med disse rum.
2.2 De fysiske rammer skal understøtte, at elevernes faglige mål opfyldes.	2.2.1 Medarbejdernes oplevelse af, hvorvidt indretningen af lokalerne giver mulighed for at undervise på en praksisnær og anvendelsesorienteret måde.
	2.2.2 De fysiske rammer skaber et autentisk miljø, der muliggør autentiske opgaver, som reflekterer den omverden, eleverne kan møde efter FGU.
	2.2.3 De fysiske rammer tydeliggør, hvad man skal i rummet, og fremmer en naturlig progression.
	2.2.4 De fysiske rammer skaber plads til fordybelse og giver eleverne mulighed for at arbejde uforstyrret i undervisningsrum og værksteder.
	2.2.5 De fysiske rammer motiverer eleverne.

Tabel 2. Delmål og indikatorer for dimension 2.

2.1 De fysiske rammer skal understøtte sammenkobling af teoretisk og praktisk undervisning for både AGU og PGU-hold.

2.1.1 Undervisningslokalernes egnethed til integreret praksis/almen-undervisning.

På de forskellige afdelinger og undervisningshold på FGU Aarhus testes der i dag på forskellig vis, hvordan koblingen mellem almen- og praksisundervisning kan foregå.

Baselinen viser, at denne kobling i dag fungerer bedst i værkstederne. I spørgeskemaet svarede 71% af værkstedsunderviserne, at de er helt eller delvis enige i, at indretningen gør det muligt at skabe en meningsfuld sammenhæng mellem almen- og praksisundervisning i værkstederne. Hvorimod det kun er 6%, der er helt eller delvis enige i forhold til almenlokalerne.

PGU-undervisningen inkorporerer bl.a. den teoretiske, almene undervisning ved at indrette med møbler, der muliggør fx dansk eller matematik sideløbende med produktion, eller ved at benytte rummenes disponering og sammenhæng.

Et eksempel er i Motor i Egå, hvor man har udviklet borde lavet af olietønder med hjul med plads til en computer, som eleverne kan tage med hen til den arbejdsstation, de står ved. På denne måde kan eleverne udfylde en portfolio-opgave på computeren, hvor de skriver ned og tager billeder undervejs imens, de arbejder på en produktions-opgave med fx at reparere en motor. Denne type portfolio-opgaver har muliggjort, at eleverne arbejder med at skrive og regne i værkstedet - noget de ikke gjorde tidligere. De elever, vi snakkede med i løbet af feltarbejdet, var positive over for, at den almene undervisning på denne måde naturligt er blevet inkluderet i undervisningen.

Billede 4: Mobil arbejdsstation i Motor og Mekanik.

Både elever og undervisere efterspørger dog et sted at trække sig hen i forlængelse af værkstedet, hvor der er mere ro men stadig visuel kontakt til værkstedet, hvis de skal have vist noget af underviseren på en tavle eller arbejde på en tekst sammen i en gruppe. Værkstedet har i dag et lokale, hvor de samles om morgenen og gennemgår dagens program med et stort fællesbord og en tavle. Men fordi man skal igennem to døre og en lille mellemgang for at komme hen til dette lokale, bliver det ikke brugt i løbet af dagen.

I Metal på Skejby har man ligeledes arbejdet med forskellige metoder til at bringe den almene undervisning ind i værkstedet. Et whiteboard på hjul gør det muligt for matematik-underviseren at stå sammen med eleverne og vise, hvordan de kan regne mål, vinkler m.m. ud til de genstande, de arbejder på i værkstedet. Har holdet brug for en større tavle eller at arbejde ved computere, går de over i IT-lokalet, der ligger overfor værkstedet. Værkstedslæreren beskriver, hvordan han gerne vil tydeliggøre den almene undervisning endnu mere i værkstedet ved at tegne tabeller eller på anden vis visualisere fx målestoksforhold på væggene. I dansk benytter de til gengæld et lokale på 1. sal. Dansklæreren fortæller, at afstanden en etage op betyder, at de mister forbindelsen til værkstedet og flere elever smutter på turen op ad trapperne.

Billede 5: Mobilt whiteboard brugt til undervisning i matematik i Metal

Figur 20 (nedenfor): Plan over F16 forskellige rum med det centrale mødebord i midten

Både F16 og Maker Space i Skejby har flere rum som en del af deres værksted. Fælles for begge er, at værkstedets kerne udgøres af et stort fællesrum, hvorfra der er adgang til flere mindre rum. Begge fællesrum er centreret omkring et stort bord, hvorfra holdene starter ud om morgenen, spiser morgenmad og giver fælles beskeder. I begge værksteder eksperimenterer underviserne med at afholde den almene undervisning i det store værkstedsrum omkring det centrale bord. I Maker Space fortæller underviserne, at det fungerer godt at have de forskellige rum, så man kan tilpasse undervisning i forhold til, hvor eleverne er den givne dag. Men de mange rum udfordrer også, fordi det kan være svært at overskue, hvad der sker i rummene, og hvor eleverne er.

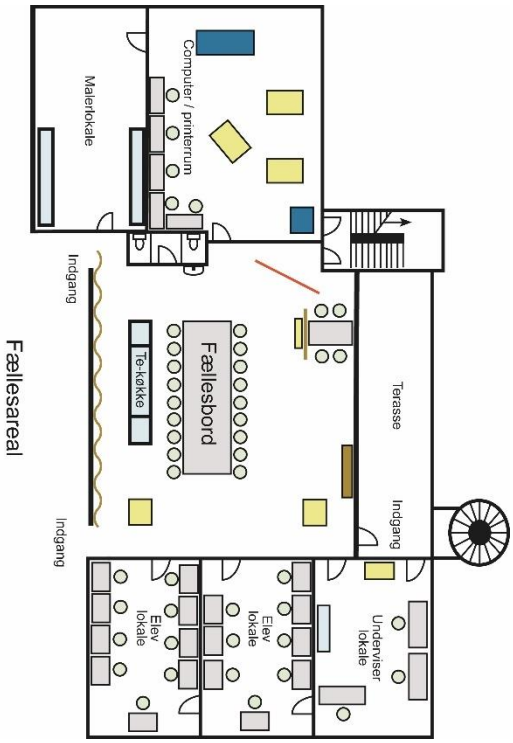

Værkstedslokalernes fleksible opbygning med forskellige rum, stationer eller mulighed for at trække en tavle eller arbejdsbord hen til den genstand, der arbejdes på, skaber altså en naturlig sammenhæng mellem den almene og praktiske undervisning.

Modsat har AGU-holdene sværere ved at inkorporere praksis-undervisning. Hvor den praktiske undervisning i værkstederne er tydeligere defineret i FGU-reformen, er definitionen af, hvad praksis-undervisning dækker over i en AGU-kontekst mere diffus. Dette gør det sværere for underviserne at indtænke måder, hvorpå de fysiske rammer kan understøtte denne sammenhæng. De fleste almenlokaler er indrettet som klassiske klasselokaler med tavleundervisning, hvilket gør det svært at trække fx produktion og håndværk ind i rummet. På skolen i Egå har man derfor valgt en løsning, hvor AGU-eleverne deltager på værkstederne 1/3-del af tiden. Men underviserne fortæller, at hverken elever eller undervisere oplever denne løsning som meningsfuld. Eleverne har sjældent interesse i den type produktion, som værkstederne tilbyder, og underviserne oplever, at det er svært at motivere eleverne og skabe meningsfulde forløb for dem på den korte tid, de har i værkstedet.

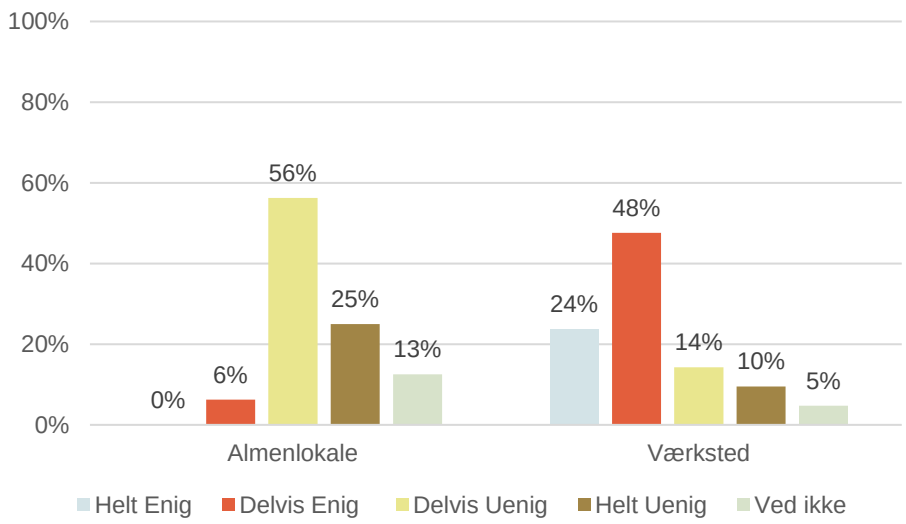

Figur 21: Underviserbesvarelse "Hvor enig/uenig er du i følgende udsagn: "Indretningen gør det muligt at skabe en meningsfuld sammenhæng mellem almen- og praksisundervisning."" N= Almenlokale (21), Værksted (16)

2.1.2 Elevernes oplevelse af, undervisningslokalernes egnethed til integreret praksis/almen-undervisning

Eleverne bekræfter i spørgeskemaet og fokusgrupperne, at sammenhængen mellem almen- og praksisundervisnings fungerer bedre i værkstederne.

En elev fra Motor og Mekanik i Egå fortæller blandt andet, at han i folkeskolen svært ved at deltage i den boglige undervisning. Fordi han nu står i et værksted med alt hvad dertil hører af larm fra maskiner og værktøj m.m., samt at den almene undervisning er så tæt forbundet med praksis, er han nu mere tilpas i processen med at skrive i forbindelse med portfolio-opgaverne.

Men eleverne er heller ikke entydigt enige i, hvorvidt både praksis- og almenundervisning skal kunne foregå i både værksteder og almenlokaler. I F16 har eleverne både undervisning i almenlokaler i bygning 35 og i værkstedet. De forklarer fokusgruppen:

> Elev 1*: "Nu har vi jo matematik om fredagen, og der sidder vi ved bordet i værkstedet, og det synes jeg er svært, når jeg skal være sådan meget skoleagtig. Jeg synes faktisk, at det er rart, at jeg fysisk skal flytte mig, når jeg skal have et andet fag. Jeg synes, at når vi har undervisning her i F16, så er det for nemt bare at forsvinde ind på sin plads, fordi man kender det her, man er vant til at være her. Så jeg kan godt lide det der med, at man kommer hen til andet sted."*
>
> Elev 2: *"Jeg syntes det er svære at sidde ovre i bygning 35 og modtage alm. andervisning. Jeg synes, det er meget nemmere at sidde her, for her kan jeg sidde på min egen plads, og det er de lokaler, som jeg er vant til at være i, her føler jeg mig tryg. Her kan vi gå ind på vores plads og arbejde med det selv, eller sidde på gulvet og arbejde med det. Det kan man ikke så meget der ovre i den anden bygning."*
>
> Elev 3: *"Jeg synes, det var nemmere at have og komme til matematik, da vi havde det her i F16-lokalerne. Fordi igen, det er lidt mere privat, det vi har her, og det er lidt mere vores. Der er ikke nogen, der griner af hinanden her, kun med hinanden. Atmosfæren her i F16 er lidt mere varm, hvor ovre i den anden bygning er den meget kold, da det er meget klinisk med hvide gange. Det er sådan meget følelsen af gymnasiet med depression."*

Elev 1: *"Jeg synes at selve lokalet, vi skal over og have matematik i, er meget ubehageligt at være i. Men nu har jeg også et dårligt forhold til matematik, og hvis jeg skulle have der her i F16, som er mit 'Safe Space', det vil jeg have det meget nederen over, hvis matematikken skulle til at invadere det, for det er her jeg holder af at være."* (Fokusgruppeinterview, F16)

Eleverne fremhæver desuden, at det betyder noget for deres motivation i forhold til den almene undervisning, at underviseren er god til at skabe en sammenhæng mellem f.eks. matematik og værkstedsarbejdet:

"*Vi har den sødeste matematik lære. Hun er sådan godt til at forklare os opgaverne. F.eks. en opgave hvor vi skal lave et hus. Så hun er god til at tilpasse opgaverne til os, fordi vi er meget kreative, så er hun god til at lave opgaver som vi også kan forstå og blive interesseret i. Men det er heller ikke fordi vi ligefrem glæder os til matematik, vi vil hellere side med det, som vi selv har valgt at lave fremfor at blive tvunget til noget, som jeg ikke er særlig interesseret i. Men pga. den måde vi bliver undervist i matematik i lige nu, så syntes jeg det er OK, men også kun pga. af læren [de andre er enige]."* (Elev, Fokusgruppe, F16)

I spørgeskemaet blev eleverne spurgt ind til, hvorvidt undervisningsrummene giver mulighed for at arbejde praktisk. Til det svarede 77% om værkstedet og 61% af eleverne om almenlokalet, at de er helt eller delvis enige i, at der er mulighed for at arbejde praktisk.

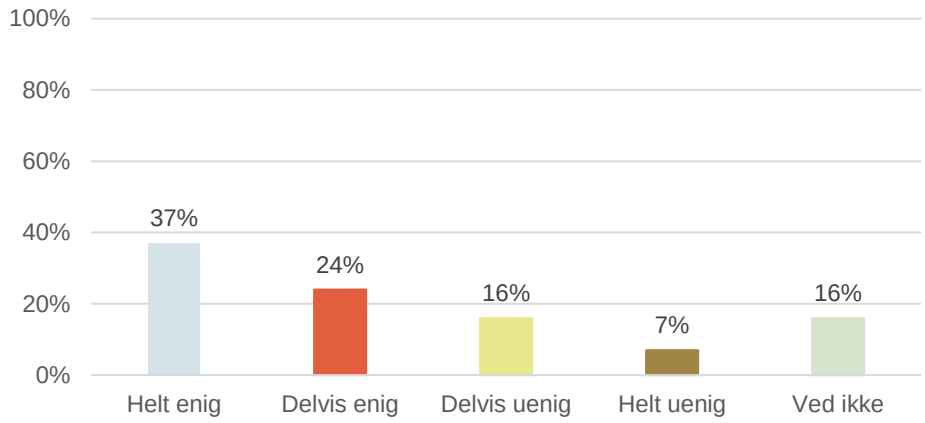

Figur 22: Elevbesvarelser "Hvor enig/uenig er du i følgende udsagn: "Klasselokalet giver mulighed for at arbejde praktisk. (Fx at bygge modeller, at lave plancher og lignende kreative udfoldelser i forbindelse med det, du undervises i)"?". N= 112

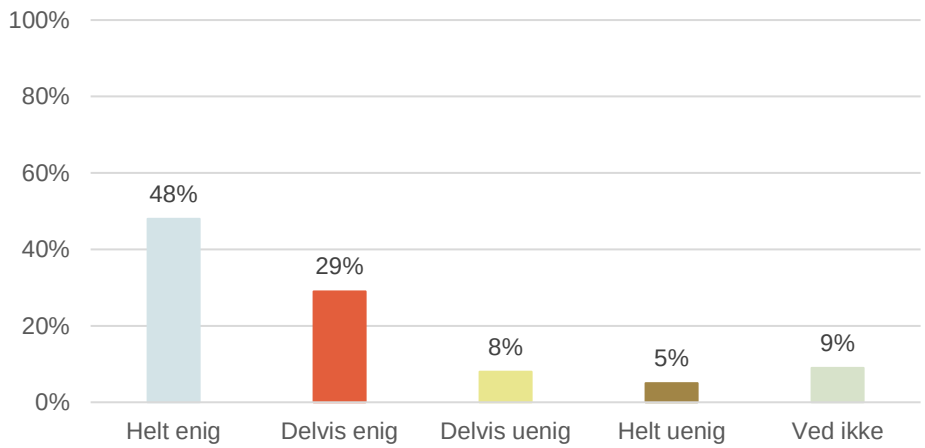

Figur 23: Elevbesvarelser "Hvor enig/uenig er du i følgende udsagn: "Værkstedet/faglokalet giver mulighed for produktion til andre (fx skolen eller eksterne kunder). (Produktion kan fx være at bygge noget, at producere mad, at producere musik/teater/events m.m.)"?". N= 99

2.1.3 Rum til teamsamarbejde for medarbejderne på tværs af almen og praksisundervisning, og medarbejdernes tilfredshed med disse rum.

Foruden de fysiske rammer i undervisningslokalet ønsker skolen også at skabe en meningsfuld sammenhæng mellem almen- og praksisundervisning ved at skabe et bedre samarbejde mellem almen- og faglærere på skolen. Dette skal blandt andet ske ved at have teams-lokaler til forberedelse, hvor underviserne kan sidde blandet almen- og faglærere.

I Skejby er der i hjørnet i Metal bl.a. indrettet et team-lokale, hvor underviserne fra Metal og Maker Space sidder. Tidligere sad også almen-underviseren, der underviste eleverne. Metals centrale placering i stueetagen, og at teamrummet er placeret i forlængelse af værkstedet, betød, at flere undervisere og medarbejdere kiggede forbi værkstedet i løbet af vores observationer i rummet. Disse korte besøg bidrager til at udbrede viden om, hvad der sker i værkstedet, men også skabe udveksling mellem underviserne i forhold til, hvad eleverne er i gang med, hvordan den praktiske undervisning kan blive brugt i den almene undervisning, samt hvis der er særlige forhold omkring en elev, som underviserne skal være opmærksomme på.

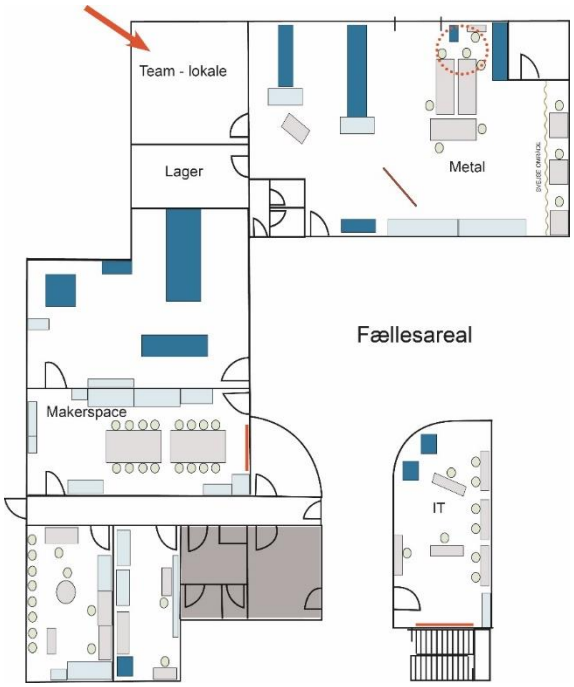

Figur 24: Teamlokalet ved værkstederne Metal og Maker Space

På 1. og 2. sal er der indrettet lignende lokaler, og en underviser, der benytter teamlokalet på 1. sal, fortæller, at de er blevet bedre til at samarbejde og sparre med hinanden, hvis der f.eks. er en elev, der har særlige behov.

Sammensætningen af underviserne i teamlokalerne afspejler, at værkstederne i dag hovedsageligt er placeret i stuen og på 1. sal, og den almene undervisning i høj grad foregår på 1. og 2. sal. Det betyder, at der i teamlokalet på 2. sal kun er almene undervisere, og der sker her ikke på samme måde en udveksling mellem almen- og værkstedslærerne.

I spørgeskemaet svarede knap halvdelen af underviserne, at de er helt eller delvis enige i, at der er egnede lokaler til teamsamarbejde på tværs af almen- og praksisundervisning. Blandt de medarbejdere, vi talte med i løbet af feltarbejdet, var der en positiv tilbagemelding i forhold til teamrummene. En underviser uddyber i spørgeskemaet: *"Er så heldig at sidde på kontor med hele teamet - ikke alle er så heldige" (Underviser, Skejby)*

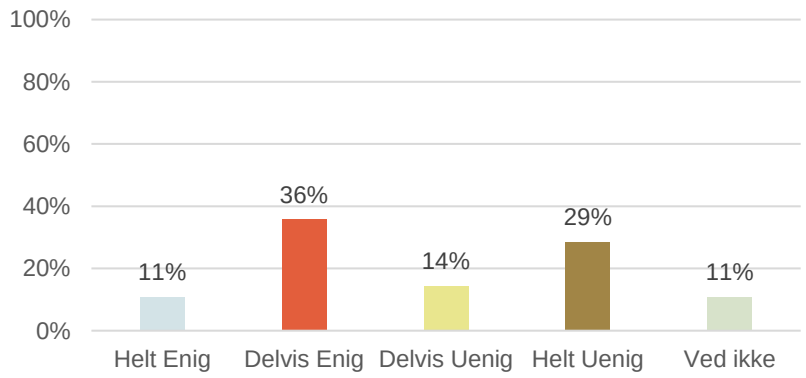

Figur 25: Underviserbesvarelser "Hvor enig/uenig er du i følgende udsagn: "Der er egnede lokaler til teamsamarbejde på tværs af almen- og praksisundervisning"?". N= 28

2.2 De fysiske rammer skal understøtte, at elevernes faglige mål opfyldes.

2.2.1 Medarbejdernes oplevelse af, hvorvidt indretningen af lokalerne giver mulighed for at undervise på en praksisnær og anvendelsesorienteret måde.

I spørgeskemaet blev medarbejderne bedt svare på, hvor enige/uenige de er i, at indretningen af undervisningsrummet gør det muligt, at de kan undervise på en praksisnær og anvendelsesorienteret måde. Besvarelserne viser, at størstedelen af underviserne (88%) er helt eller delvis uenige i, at almenlokalerne bidrager til at kunne arbejde praksisnært, hvorimod 2/3 af værkstedsunderviserne er helt eller delvis enige i, at rummenes indretning gør det muligt at arbejde anvendelsesorienteret og praksisnært.

Hvor en praksisnær og anvendelsesorienteret tilgang ligger i tråd med den produktionsundervisning, som produktionsskolerne tidligere var bygget op omkring, og som PGU-værkstederne er en forlængelse af, er det i den almene undervisning mere uklart, hvad det betyder.

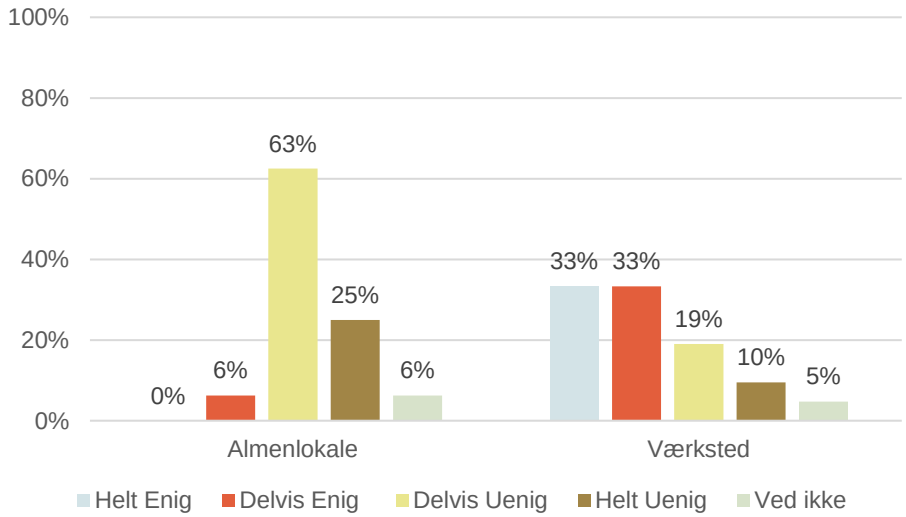

Figur 26: Underviserbesvarelse "Hvor enig/uenig er du i følgende udsagn: "Lokalets indretning giver mulighed for at undervise på en praksisnær og anvendelsesorienteret måde?"" N=Almenlokale (16), Værksted (21)

2.2.2 De fysiske rammer skaber et autentisk miljø, der muliggør autentiske opgaver, som reflekterer den omverden, eleverne kan møde efter FGU.

Autenticitet er i både FGU-reformen og De 15 Didaktiske Principper et nøgleord for, hvordan man ønsker undervisningen skal foregå. I de 15 Didaktiske Principper defineres autenticitet blandt andet som, at underviseren skal fremstå som en autentisk identifikationsmodel for eleven, ved at have erfaring og være uddannet inden for det faglige tema, der undervises i. I forhold til de fysiske rammer, vil autenticitet kunne ses som, at indretningen af undervisningsrummet reflektere det faglige tema, der undervises i, og som reflekterer den omverden, eleverne kan møde efter FGU.

I medarbejderspørgeskemaet blev medarbejderne derfor bedt svare på, hvor enige eller uenige de er i, at rummene giver mulighed for at skabe et undervisningsmiljø, der reflekterer den omverden, eleverne kan møde efter FGU. Til dette svarede 3/4 af værkstedsunderviserne, at de er helt eller delvis enige, hvorimod kun 2 ud af 16 almenlærere var helt eller delvis enige i dette.

Værkstederne Motor og Mekanik, Træ, og Metal er for eksempel indrettet med de maskiner, som eleverne vil kunne møde på professionelle auto-, træ- eller metalværksteder, og i opgaverne i værkstedet indgår bl.a. at arbejde med rigtige biler, motorer m.m.

De mere kreative værksteder som F16 er indrettet med individuelle pladser og et åbent fællesrum, der på mange måder afspejler et kreativt arbejdsmiljø med atelier- eller kontorpladser og et fleksibelt fællesområde til møder eller brainstorms.

De almene lokaler, vi besøgte, er derimod indrettet som et klassisk klasseværelse til tavleundervisning og mimer i høj grad et miljø, som eleverne kender fra folkeskolen eller gymnasiet. De handlingsmuligheder, som indretningen og rummene lægger op til, er hovedsageligt tavleundervisning, hvor eleverne sidder ved hvert deres bord, snarere end autentiske arbejdsopgaver i tråd med dem, de vil kunne møde på arbejdsmarkedet.

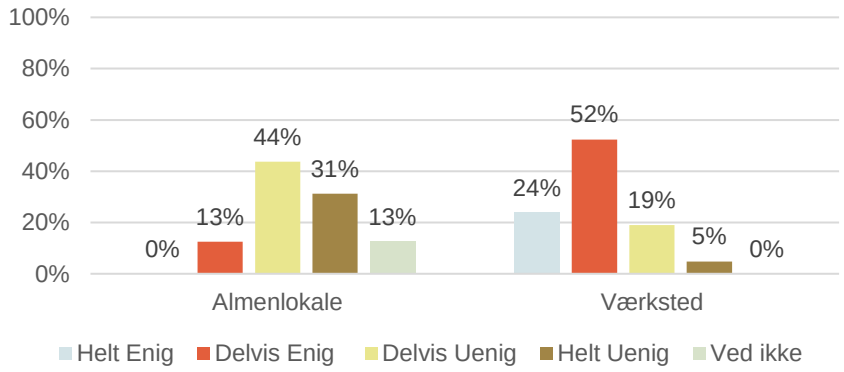

Figur 27: Underviserbesvarelser "Hvor enig/uenig er du i følgende udsagn: "Rummet giver mulighed for at skabe et undervisningsmiljø, der reflekterer den omverden, eleverne kan møde efter FGU"?". N= Almenlokale (16), Værksted (21)

Billede 6, 7, 8 og 9: Værkstederne Metal, Træ og F16 og fra almenlokale i bygning 35 i Skejby

2.2.3. De fysiske rammer tydeliggør, hvad man skal i rummet, og fremmer en naturlig progression.

I notatet om de 15 didaktiske principper fremhæves, at undervisningen skal sikre synlige læringsmål, en tydelig struktur og en differentiering i undervisningen, der tager hensyn til elevernes forskelligartede forudsætninger og mål (2017:18).

Almenlokalernes simple indretning gør det nemt at overskue rummet, når man ankommer og se, hvor man skal sidde. De værksteder, vi besøgte, har til gengæld flere valgmuligheder for, hvor man kan stå, og der er sjældent en fast plads for, hvor elever og undervisere skal placere sig.

Men idet værkstederne i højere grad er tonet, bidrager indretningen med fx maskiner, værktøj eller udsmykning med at tydeliggøre, hvad man skal undervises i og lave i rummet.

I spørgeskemaundersøgelsen er en større andel af underviserne helt eller delvis enige i, at indretningen af almenlokalerne (92%) gør det tydeligt, hvor eleverne skal være set i forhold til værkstederne (77%).

Til gengæld er en større andel af underviserne helt eller delvis enige i, at indretningen af værkstederne (77%) gør det tydeligt, hvad eleverne skal lave sammenlignet med almenlokalerne (63%). Underviserne svarer derudover, at værkstederne i højere grad end almenlokalet giver muligheder for, at eleverne kan prøve forskellige typer af opgaver og opgaver med forskellige sværhedsgrader i forhold til almenlokalerne (se figur 31 og 32).

18% af eleverne svarer, at de oplever værkstedet som forvirrende, og 16% oplever almenlokalet som forvirrende (se figur 30).

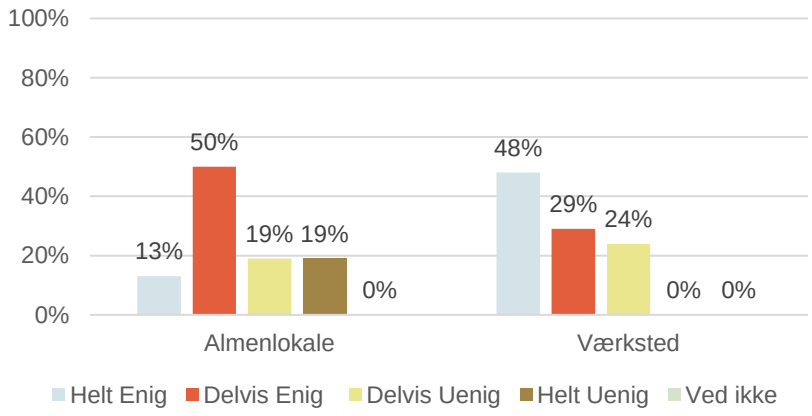

Figur 28: Underviserbesvarelser "Hvor enig/uenig er du i følgende udsagn: "Lokalets indretning gør det tydeligt, hvad eleverne skal lave."?" N= Almenlokale (16), Værksted (21)

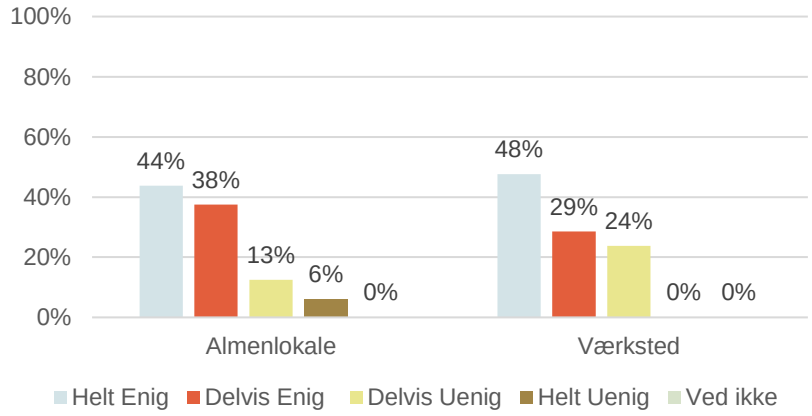

Figur 29: Underviserbesvarelser "Hvor enig/uenig er du i følgende udsagn: "Lokalets indretning gør det tydeligt, hvor eleverne skal være."?" N= Almenlokale (16), Værksted (21)

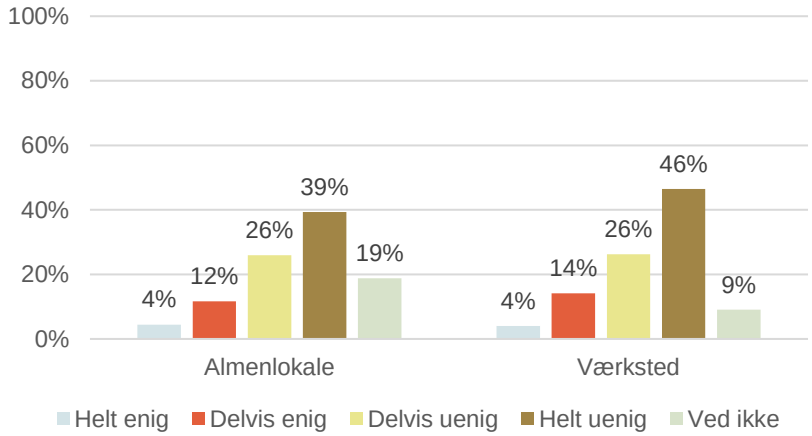

Figur 30: Elevbesvarelser “”Hvor enig/uenig er du i følgende udsagn: ”Jeg synes, at indretningen af undervisningsrummet er forvirrende.”” N= Almenlokale (112) Værksted (99)

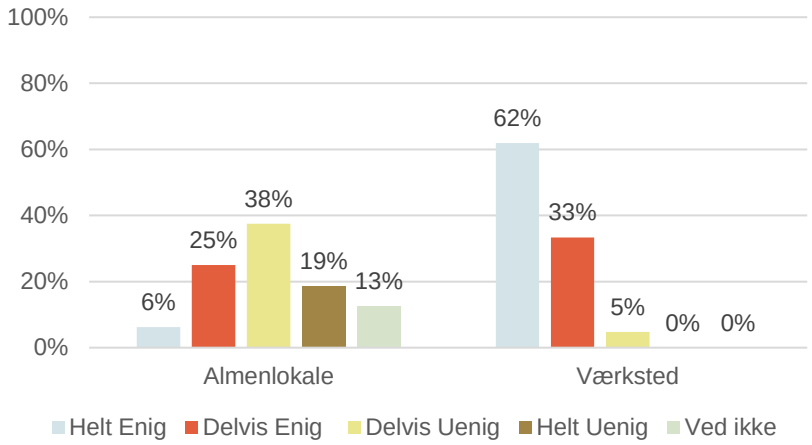

Figur 31: Underviserbesvarelser “Hvor enig/uenig er du i følgende udsagn: ”Der er mulighed for, at eleverne kan prøve forskellige typer af opgaver.”” N= Almenlokale (16), Værksted (21)

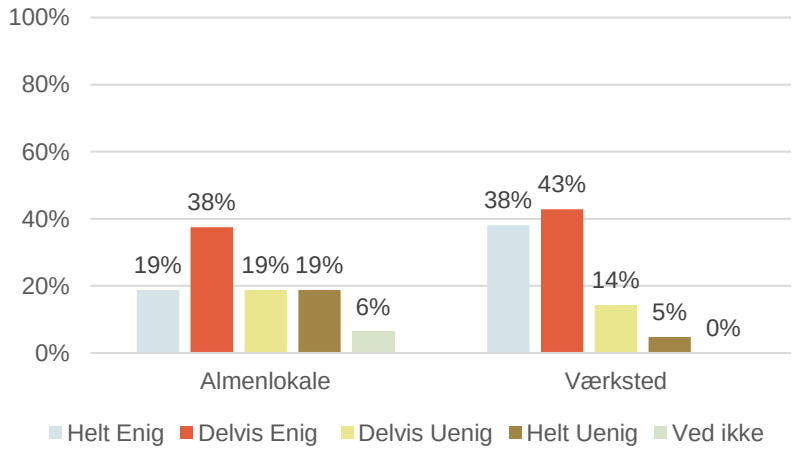

Figur 32: Underviserbesvarelser “Hvor enig/uenig er du i følgende udsagn: ”Der er mulighed for, at eleverne kan lave opgaver med forskellige sværhedsgrader.”” N= Almenlokale (16), Værksted (21)

2.2.4 De fysiske rammer skaber plads til fordybelse og giver eleverne mulighed for at arbejde uforstyrret i undervisningsrum og værksteder.

I spørgeskemaet svarede medarbejderne på, hvor enige/uenige de er i, at undervisningsrummet giver gode muligheder for, at eleverne kan arbejde uforstyrret. Halvdelen af underviserne var enige i, at indretningen i almenlokalerne giver mulighed for at arbejde uforstyrret. I værkstederne var dette 39%.

Elever og undervisere blev ligeledes spurgt ind til, om de synes, indretningen af undervisningslokalerne giver gode muligheder for at arbejde alene. Blandt 2/3 af elever og medarbejdere er helt eller delvis enige i, at der er plads til at arbejde alene i værkstedet. Men flere elever (77%) end undervisere (57%) mener, at der er plads til, at eleverne kan arbejde alene i almenlokalerne.

I de almen-undervisningstimer, vi deltog i, var der mellem tolv og fire elever til stede. Rummenes størrelse og det relativt lave antal elever betyder, at der generelt var roligt i undervisningen, hvilket bidrager til muligheden for, at eleverne kan arbejde alene og uforstyrret. I den ene undervisningssession, vi deltog i, sad eleverne ved borde opstillet i en hesteskoformation. Det betyder, at eleverne nemt kommer til at forstyrre hinanden. I dette rum muliggør bænke og et separat bord, at eleverne kan trække sig væk fra de andre og arbejde selv. Hvis eleverne har et større behov for at arbejde uden forstyrrelser, kan de rykke ud i fællesarealerne. En elev fortæller i fokusgrupperne:

> *"Vi kunne godt bruge et rum, hvor man kunne gå ind og arbejde lidt mere i ro, så man ikke fik alt larmen ude fra fællesarealerne, eller kunne sidde og arbejde alene derinde og lige stresse af."* (Elev, Skejby, AGU)

I værkstederne foregår der mange ting på én gang, og støj fra maskiner eller de andre elever kan skabe forstyrrelser og gøre det sværere for eleverne at arbejde uforstyrret. I Træ viser en medarbejder os, hvordan han har skærmet et område af værkstedet af med en skillevæg, hvor eleverne kan trække over, hvis de får brug for at arbejde mere for sig selv og fordybet. Han har ligeledes givet alle eleverne høreværn, så de bliver mindre forstyrret af støj fra udsugning og maskiner. I værkstederne F16 og Maker Space giver de små rum mulighed for, at eleverne kan trække hen i et rum og arbejde fordybet. Da vi besøgte Maker Space viste en elev blandt andet, hvordan hun trak ind i det mindre malerrum for at sidde uforstyrret og fordybet og arbejde på en opgave. En elev i F16 fortæller ligeledes:

> *"… vi har alle de her forskellige slags rum med forskellige muligheder, så har jeg så sat mig ret meget bagved tavlen og arbejdet derhenne. Det der med, at man kan trække sig ind i nogle kroge, og at det ikke bare er et stort lokale, hvor vi kan se alle hele tiden er godt."* (Elev, Fokusgruppeinterview F16).

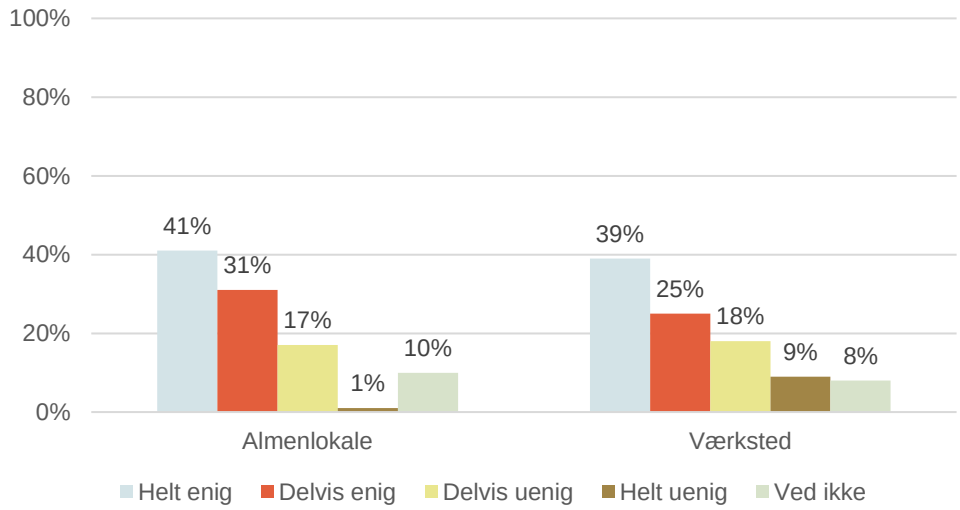

Figur 33: Elevbesvarelser "Hvor enig/uenig er du i følgende udsagn: "Indretningen giver gode muligheder for, at jeg kan arbejde alene."?" N= Almenlokale (112), Værksted (99)

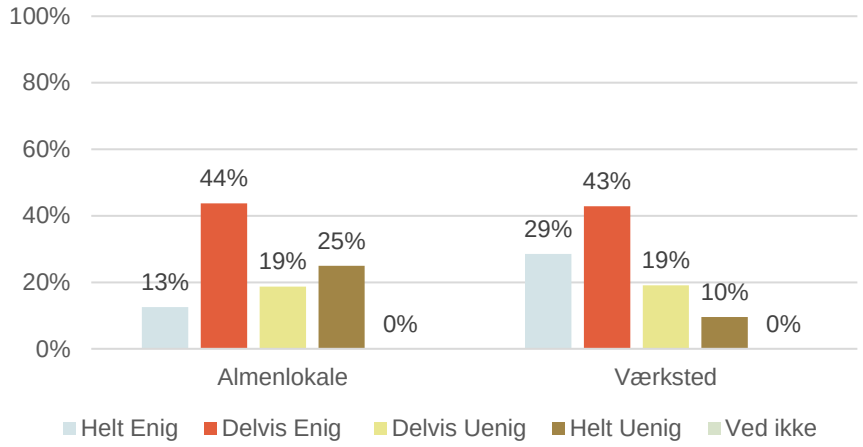

Figur 34: Underviserbesvarelser "Hvor enig/uenig er du i følgende udsagn: "Indretningen giver gode muligheder for, at eleverne kan arbejde alene."?". N= Almenlokale (16), Værksted (21)

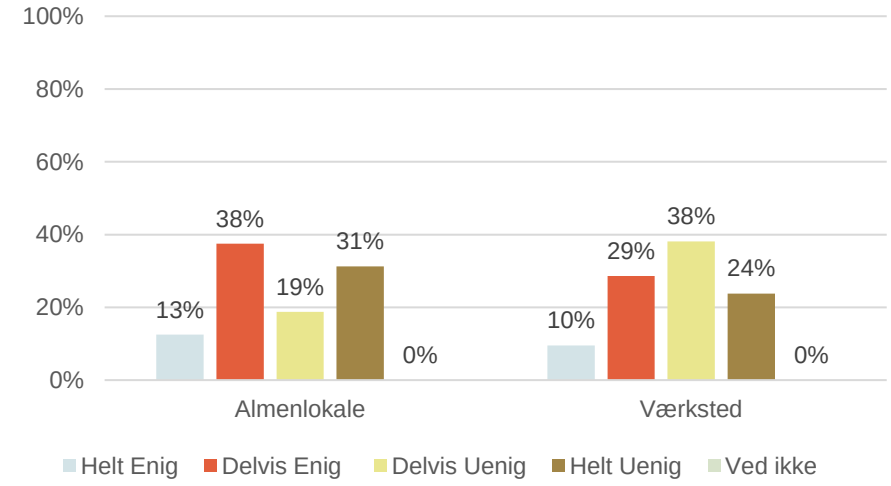

Figur 35: Underviserbesvarelser "Hvor enig/uenig er du i følgende udsagn: "Indretningen af undervisningslokalet giver gode muligheder for, at eleverne kan arbejde uforstyrret."?" N= Almenlokale (16), Værksted (21)

2.2.5 De fysiske rammer motiverer eleverne

Flere elever (83%) oplever, at værkstedslokalet er motiverende end almenlokalerne (62%). Modsat svarer knap halvdelen, at de er helt eller delvis enige i, at almenlokalet er kedeligt, hvor kun 1/5 af eleverne finder værkstedet kedeligt. I spørgeskemaerne uddyber eleverne:

> *"Synes klasseværelset er helt fint, det kunne være federe, men det er fint for et klasseværelse."* (PGU-elev, Omsorg & Sundhed, EGÅ)

> *"Rummet er bare simpelt"* (AGU-elev, Skejby)

> *"Det fedt, kan godt li' plakaterne 😊"* (PGU-elev, Musik, Skejby)

I fokusgruppeinterviewene fortæller eleverne, at det er motiverende, at undervisningsrummene fremstår seriøse, og tydeligt indikerer, at her skal man undervises. Men samtidig efterspørger de undervisningsrum, der har en personlig identitet, har farver, inspirerende vægge og indretning, der afspejler det, man bliver undervist i.

> *"Den struktur der er i klasselokalerne, det giver også lidt motivation til at komme til undervisningen, og det gør at man ved, at nu er vi i skole, og nu laver vi arbejde. Men det kan*

godt blive meget demotiverende, hvis man kigger ind i de andres klasselokaler, og de bare ligner hinanden i stedet for, at man har den der følelse af, at man kan identificere sig med sit eget klasselokale." (AGU-Elev, fokusgruppe m. elevråd, Skejby)

"Jeg har skrevet, at det der motiverer, er graffiti, 'spice', 'street'. Det siges også, at de ting er med til at tricke ens kreative side af hjernen. Noget, der kunne være fedt at gøre, var også at spice lokalet lidt op. Gøre det mindre kedeligt." (PGU-Elev, Fokusgruppe m. elevråd, Skejby)

"Bygningerne vi har nu, er ikke særlige motiverende at se på. Den nye må også gerne se spændende ud, og motivere en til at komme og deltage i undervisningen. For når jeg kommer for at få undervisning nu, så får jeg ikke rigtig lyst til at være her eller komme her. Bygningen er ret sørgelig at kigge på." (Elev, fokusgruppe m. elevråd, Skejby)

Eleverne fremhæver desuden, hvordan møbler, lys og lyd m.m. har en indvirkning på deres motivation:

"Jeg har skrevet dårlige stole som demotiverende, og det er som om, at lyset har et træls, kedeligt gult skær, som gør det svært at koncentrerer sig, og bordene er heller ikke særlig spændene. Så mangler der også bare generelt ting, man kan lave inde i klasselokalet. Som det er lige nu, så sker der ingenting." (AGU elev, Fokusgruppe m. elevråd, Skejby)

"Der skal gøres noget ved stolene, for de er for stive at sidde i. Der skal være god plads til gruppearbejde og runde borde." (PGU elev, Fokusgruppe m. elevråd, Skejby)

"Undervisningslokalerne mangler at være lidt mere moderne, lidt mere friske i det, farver og glas osv. Det ville hjælpe meget på motivationen og ens lyst til at sidde i lokalerne." (Elev, fokusgruppeinterview, Skejby)

"Akustikken i bygning 39 er også vildt dårlig, der er meget ekko. Det gør det ret nederen at være der, især i kantinen. Bygning 39 minder også meget om et fængsel, og det gør det heller ikke motiverende at komme der. Det er også bare nederen at sidde i kantinen, man får ondt i hovedet at sidde derinde." (Elev, fokusgruppe m. elevråd, Skejby)

I fokusgruppen med eleverne fra F16 reflekterer eleverne over, hvad der skal til for, at klasselokalerne føles mere trygge og mindre "deprimerende". Ligesom elevrådet efterspørger de flere farver, og at rummene adskiller sig fra de rum, de er vant til fra folkeskolen og gymnasiet, som de har dårlige associationer til. De efterspørger desuden, at man ikke sidder med ryggen til hinanden, men i stedet vender mod hinanden, og at der er mulighed for, at man kan trække hen i forskellige områder og arbejde afhængigt af opgaven:

Elev 1: *"Ellers så skulle man til at hænge nogle billeder på væggene, eller få nogle tæpper som man kunne sidde på."*

Elev 2: *"Eller bare få nogle mere interessante farver på væggene."*

Elev 3: *"Også at det hele ikke var samlet inde i midten, men mere spredt ud i hele rummet, og når vi sad ved bordene at vi ikke sad med ryggen til hinanden, for det er vildt ubehageligt."*

Elev 2: *"Det skal i hvert fald bare ikke ligne sådan en hospitalsgang, for det er virkelig det som bygning 35 minder om, og det er det mest demotiverende at gå rundt i. Det er lige før man føler sig syg."*

Elev 1: *"Ja det er ikke sjovt at lære i den slags miljø."*

Elev 2: *"Det er de der små personlige ting, som bare gør den helt store forskel."*
(Fokusgruppe, F16)

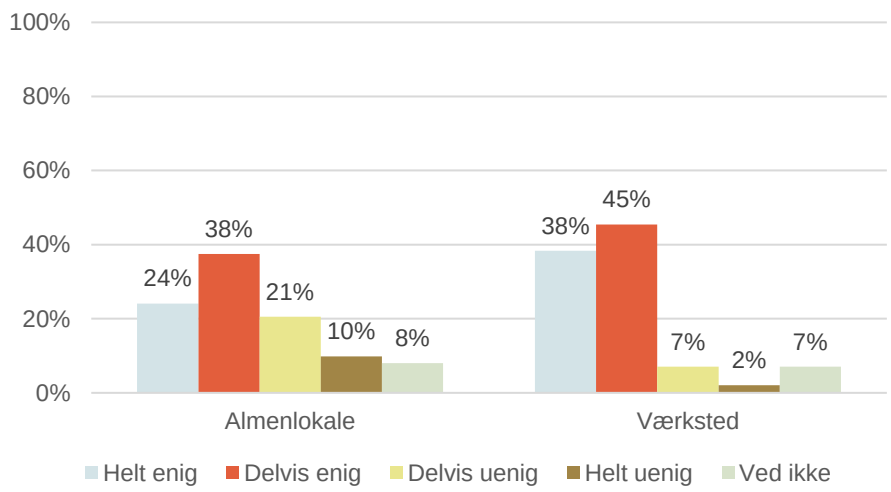

Figur 36: Elevbesvarelser "Hvor enig/uenig er du i følgende udsagn: "Undervisningsrummets indretning motiverer mig til at lære."?" N= Almenlokale (112), Værksted (99)

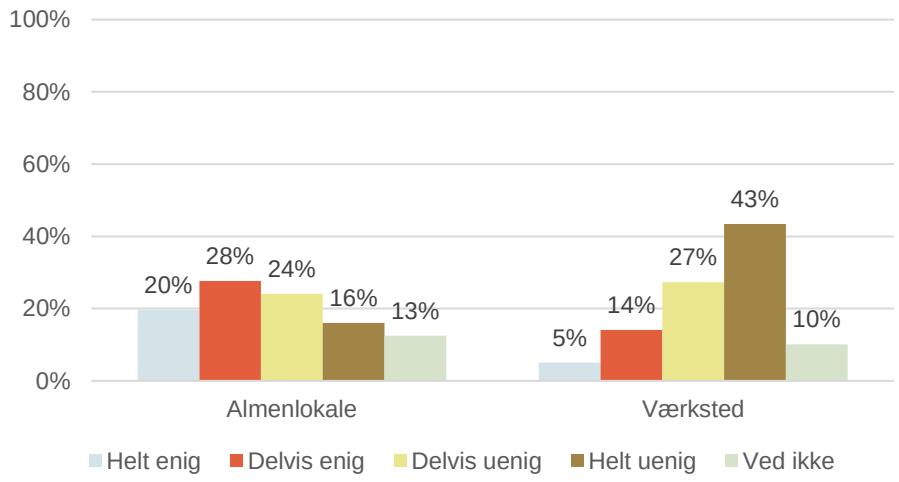

Figur 37: Elevbesvarelser "Hvor enig/uenig er du i følgende udsagn: "Jeg synes, at undervisningsrummet er kedeligt."?" N= Almenlokale (112), Værksted (99)

DIMENSION 3: Social læring

DELMÅL (*Det er en succes når…*)	INDIKATOR (*Vi kan se det, når vi kigger på…*)
De fysiske rammer muliggør forskellige skalaer af fællesskaber: ***3.1 Skolefællesskabet***	3.1.1 Eleverne føler sig stolte af at være en del af FGU Aarhus
	3.1.2 Elever og medarbejderes tilfredshed med størrelsen på skolen/afdelingen (antallet af elever).
	3.1.3 Elevernes og medarbejdernes oplevelse af, at det føles trygt og rart at deltage, når alle er til stede (fx i kantinen, til fællesarrangementer m.m.)
	3.1.4 Mulighed for at eleverne kan møde og interagere med elever fra de andre hold.
	3.1.5 Steder, hvor eleverne kan se, hvad de andre hold producerer/laver.
3.2 Holdfællesskabet (praksisfællesskabet)	3.2.1 Elevernes oplevelse af, at der er et fællesskab på holdene.
	3.2.2 Undervisningsrummenes og holdenes evne til at skabe en stærk identitet.
	3.2.3 Steder som holdene kan benytte til at samles og dele informationer (starte dagen ud, spise morgenmad sammen m.m.).
	3.2.4 Plads til at samarbejde om en aktivitet (eleverne imellem, og lærer elev imellem)
	3.2.5 Mulighed for, at eleverne kan se og nemt komme i kontakt med undervisere og vejledere.
3.3 Det uformelle fællesskab*	3.3.1 Giver den fysiske indretning mulighed for, at eleverne kan hænge ud sammen i pauser.
	3.3.2 Giver den fysiske indretning mulighed for, at eleverne kan deltage i sociale aktiviteter udenfor skoletid.
3.4 De fysiske rammer muliggør gradvis og forskellig deltagelse	3.4.1 Overgangszoner og transparens - mulighed for at fornemme rummene og det fællesskab, man træder ind i på forhånd.
	3.4.2 Elevernes mulighed for at trække sig og finde ro. (Base/pauserum til værksteder og undervisningsrum; kroge, nicher og skærmet møblering, hvor eleverne kan finde ro)
	Medarbejderne kan bemærke, om eleverne er med, og tilbyde/tilpasse fysiske rammer efter deres behov.

Tabel 3. Delmål og indikatorer for dimension 3.

** Der er i dag kun i begrænset omfang mulighed for, at eleverne kan mødes i fritiden (se også afsnit 4.1). Afsnit 3.3 om det uformelle fællesskab er i rapporten derfor skrevet i forlængelse af skolefællesskabet, da der i dataet er en del overlap mellem de to delmål.*

De fysiske rammer muliggør forskellige skalaer af fællesskaber

3.1 Skolefællesskabet

3.1.1 Stolthed over at gå på skolen

Omkring 2/3 af eleverne i Skejby, Midtby og Egå er i høj eller nogen grad stolte af at gå på FGU Aarhus. I spørgeskemaet uddybede eleverne:

> "*Det okay at gå her på Skejby. Jeg er tilfreds med det"* (AGU-Elev, Skejby)
>
> *"Fan af min klasse, men skolen 'meh'"* (PGU-Elev, Skejby)
>
> *"Folk kender ikke til FGU, så man bliver træt af at forklare, hvad FGU er. Det var ikke en mulighed alle ligefrem blev præsenteret for, da vi skulle vælge, hvor vi vil hen efter folkeskolen."* (PGU-Elev, Midtby)
>
> *"Jeg har det fint med at gå på FGU, men jeg vil da gerne et andet sted hen i livet og kunne fortælle, at jeg gik på en anden slags uddannelse eller var færdig med en uddannelse."* (PGU-Elev, Egå)

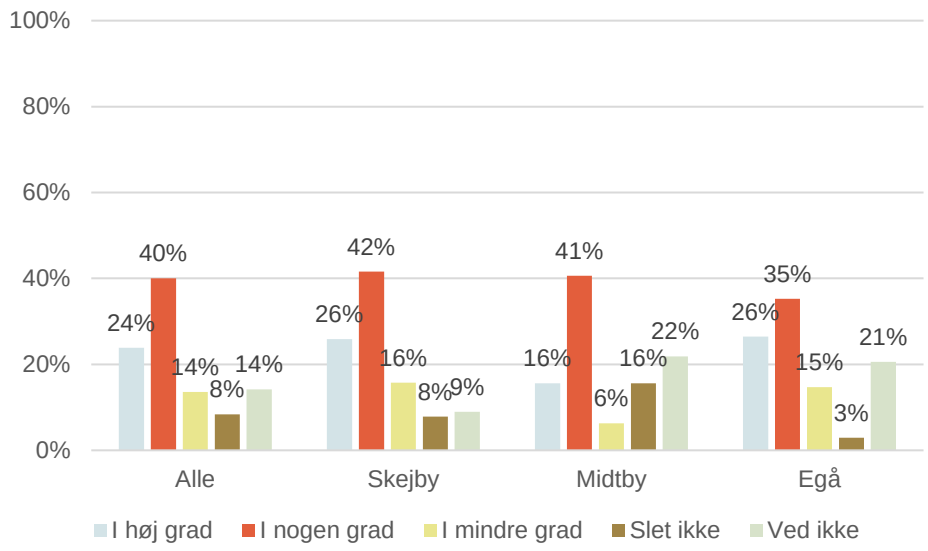

Figur 38: Elevbesvarelser "I hvor høj grad, er du stolt over at gå på FGU Aarhus?" N= Alle (155), Skejby (89), Midtby (32), Egå (34)

3.1.2 Tilfredshed med størrelsen på skolen/afdelingen (antallet af elever)

Blandt eleverne, er 80% i Egå, 78% i Skejby, 60% i Midtby i høj eller nogen grad tilpas med størrelsen på den afdeling, de går på. Flere af de elever, der bliver undervist i bygning 35 i Skejby – en mindre afdeling kun med AGU-hold, nævner, at de er glade for at være i bygning 35, fordi der er mere roligt og færre elever, de skal forholde sig til. En elev kommenterer ligeledes i spørgeskemaet:

> *"Meget moderne og stort, gør det lidt svært at føle sig 100% tilpas"* (PGU-Elev, Skejby)

Blandt medarbejderne synes 67%, at afdelingerne i høj eller nogen grad er tilpas størrelse. Medarbejderne nævner bl.a.:

"Midtby har en god størrelse både mht. elev- og lærerantal. Den er overskuelig og der en ingen, der forsvinder i mængden, hvilket er MEGET vigtigt." (Underviser, Midtby)

"Skejby for stor" (Underviser, Skejby)

"For mange elever, der giver konflikter og støj i fællesområder" (Underviser, Skejby)

"Jeg kunne godt tænke mig, at min enhed havde langt færre elever, så man nemmere kunne kende alle og udvikle en højere grad af fællesskab (Højskole ånd)" (Underviser, Skejby)

I fokusgrupperne blev eleverne bedt om at reflektere over, hvornår de oplever et skolefællesskab. Hertil svarede eleverne bl.a., at de oplever det i kantinen, men i høj grad også, når de mødes over en aktivitet som bordfodbold eller fællesaktiviteter som idrætsdage:

Elev 1: *Jeg har skrevet, at jeg oplever det i kantinen, klasselokalet, til arrangementer og i pauserne.*

Elev 2: *Jeg har skrevet, at jeg oplever det ved fællesaktiviteter som f.eks. fodbold- eller bordtennisturneringerne, når de bliver afholdt.*

Elev 3: *Jeg har skrevet det samme, fordi så får man lov til at snakke meget mere med de andre klasser syntes jeg.*

Men flere kommenterer også på, at fællesskabet i høj grad er noget, der er på holdene snarere end på tværs af skolen:

"Jeg føler lidt, at man kun ser dem, som man kender hjemmefra. Med hjemmefra mener jeg mennesker, man er stødt på før i tiden eller har gået i skole med før, eller en man går på hold med nu eller har gjort. Det er ikke så tit, man hilser på dem, som man ikke kender." (PGU-elev, fokusgruppeinterview m. elevråd, Skejby)

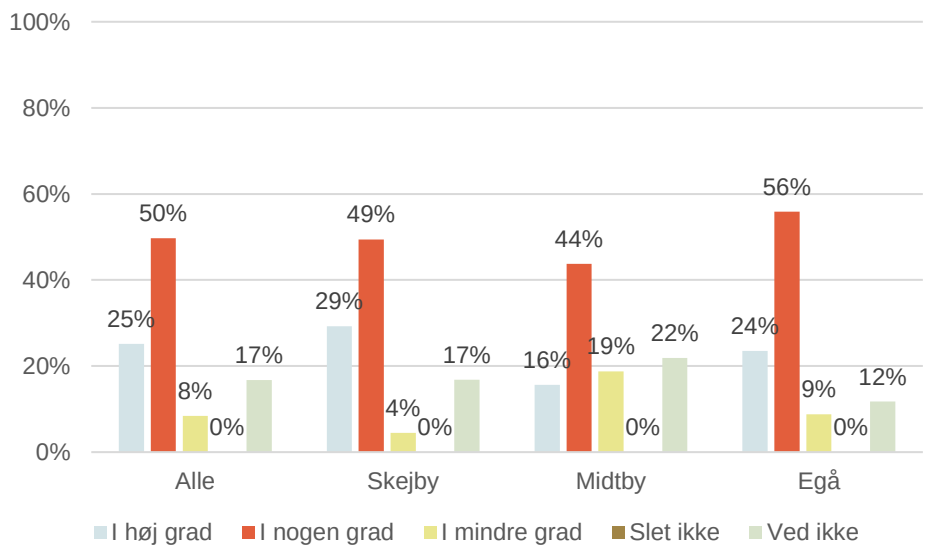

Figur 39: Elevbesvarelser "I hvor høj grad synes du, at størrelsen på den afdeling (fx FGU Egå, FGU Skejby eller FGU Midtby), du går på, er tilpas? (Med størrelsen på afdelingen menes antallet af elever)" N= Alle (155), Skejby (89), Midtby (32), Egå (34)

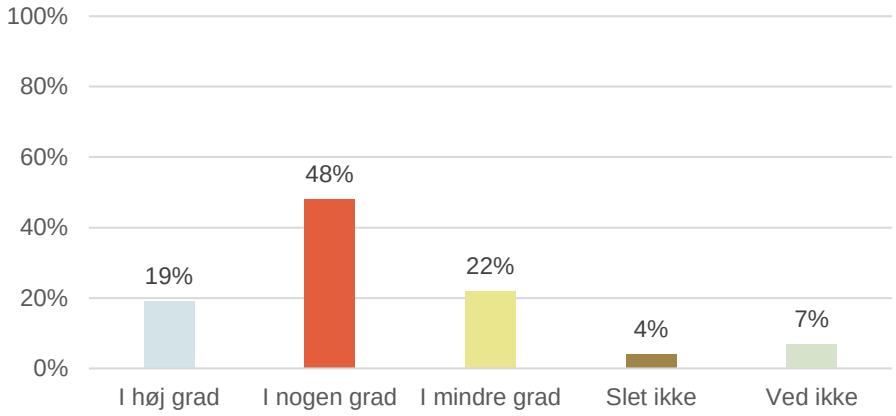

Figur 40: Underviserbesvarelser "I hvor høj grad synes du, at størrelsen på den afdeling (fx FGU Egå, FGU Skejby eller FGU Midtby), du arbejder på, er tilpas? (Med størrelsen på afdelingen menes antallet af elever)" N= 27

3.1.3 Elever og medarbejderes oplevelse af at være i fællesarealerne

Caféen(kantinen) er i dag et af de eneste steder på skolerne, hvor hele skolen er og kan være samlet. En større andel af eleverne i Egå (83%) er helt eller delvis enige i, at det er trygt og rart at deltage i caféen til frokost, sammenlignet med Skejby og Midtby, hvor 1/3 af eleverne ikke oplever, at det er trygt og rart at deltage. 1/3 af underviserne svarer ligeledes, at de er uenige i, at det er trygt og rart at være i caféen.

Caféen i Egå er ligesom de to andre indrettet med langborde, hvor eleverne spiser holdvis i pauserne. Men Egå er en mindre skole, og serveringen foregår ved, at eleverne tager mad bordvis. Det skaber en ro i spisesituationen, hvor der er færre, der går til og fra, og man kan fra bordene se alle de andre elever. I Skejby er Caférummet højloftet, med en dårligere akustik og eleverne og undervisere går i højere grad til og fra, hvilket skaber en mere forstyrret frokostsituation. Eleverne fremhæver som eksempel caféen i den anden bygning i Skejby (bygning 35), der er mindre og indrette med runde borde, der gør det nemmere at snakke sammen.

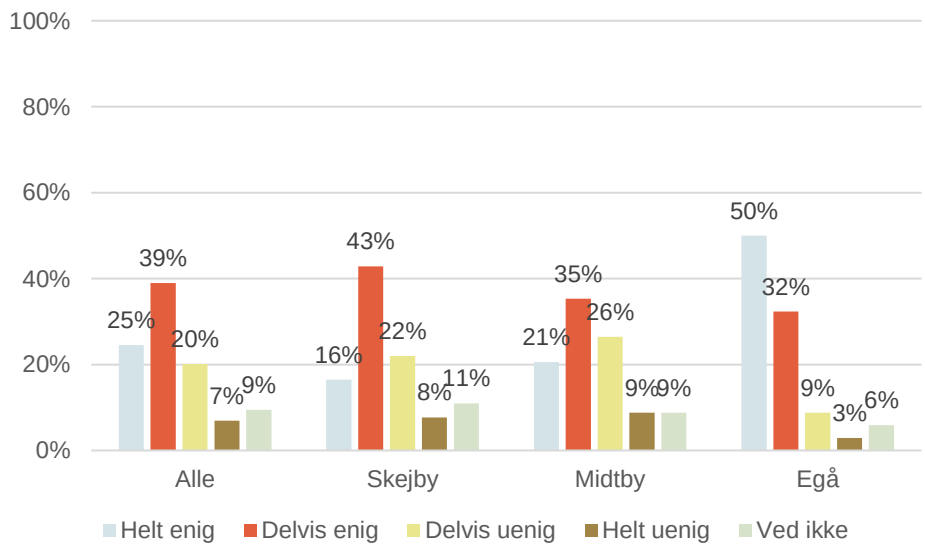

Figur 41: Elevbesvarelser "Hvor enig/uenig er du i følgende udsagn: "Det er trygt og rart at være i caféen(kantinen) i frokostpausen"" N= Alle (159), Skejby (91), Midtby (34), Egå (34)

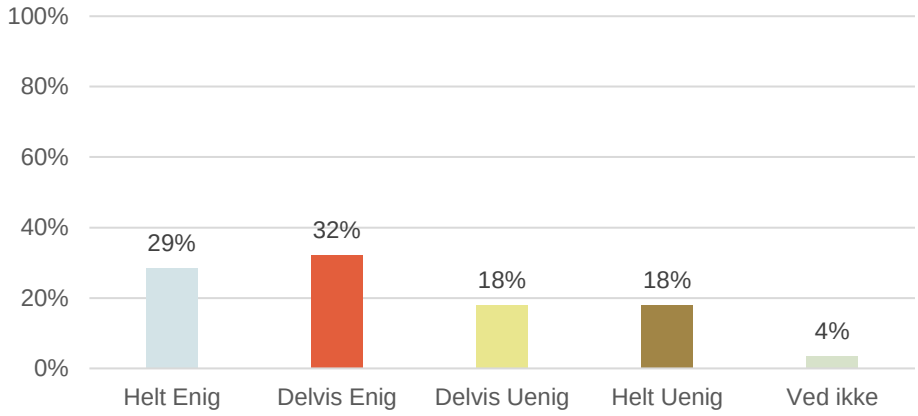

Figur 41: Underviserbesvarelser "Hvor enig/uenig er du i følgende udsagn: "Det er trygt og rart at være i caféen(kantinen) i frokostpausen."" N= 28

3.1.4 Mulighed for at møde og være sammen med elever fra andre hold i pauserne

Der er stor forskel på, hvor enige/uenige eleverne fra de tre afdelinger er i, at fællesarealerne giver dem mulighed for at møde og være sammen med elever fra andre hold. I Egå var 86% helt eller delvis enige i, at fællesarealerne giver dem mulighed for at være sammen med elever fra andre hold. Dette var kun 39% i Midtby og 68% i Skejby.

Egås størrelse samt aktiviteter i de centrale fællesarealer betyder, at eleverne ser elever fra hele skolen i pauserne og flere gange i løbet af dagen har mulighed for at være sammen på tværs af holdene. I Midtby er undervisningslokalerne placeret længere væk fra fællesarealerne, og man kommer ikke naturligt hen i kantinen i de små pauser, og derved ser man i mindre grad elever fra andre hold. I Skejby betyder størrelsen og etageadskillelserne desuden, at eleverne ofte ender med at hænge ud med elever fra deres egne hold.

I fokusgrupperne i Skejby blev eleverne bedt svare på, om det er muligt at møde elever fra andre hold. Hertil svarede de:

> *"Neej, for de har valgt at placere næsten alle AGU'ere ovenpå, og fokusere mere på, at vi skal lære dansk"* (AGU-elev, fokusgruppe m. elevråd, Skejby)

> *"Den måde de har lavet det på, synes jeg, er lidt latterligt - at en etage de er et team. Det er kun dem, der må tage på tur sammen, og de må ikke blande de forskellige teams, så det er meget begrænset, hvor meget vi kommer til at lave sammen. Både aktiviteter og undervisning."* (AGU-elev, fokusgruppe m. elevråd, Skejby)

> *"Der er nogle lærere, der er gør meget for det. Der er f.eks. en der er ansvarlig for at vi har det her fællesprojekt lige nu mellem musik, teater og hold 10. Men jeg synes også, at der kunne komme meget mere fællesskab mellem klasserne."* (PGU-elev, fokusgruppe m. elevråd, Skejby)

> *"Vi har nærmest intet fællesskab med andre. Sådan noget som bordtennisturneringen er vi jo heller ikke med i. Det er kun AGU. PGU'erne blive nogle gange "låst lidt inde" i bygning 39, hvorimod AGU'erne får lov til at tage på ture hvor de bliver lidt mere blandet på tværs at holdene."* (AGU-elev, fokusgruppe m. elevråd, Skejby)

Måden man ankommer, flows i huset, placering af lokaler og værksteder m.m. har en stor betydning for, om eleverne ser og hilser på hinanden.

Eleverne fremhæver desuden, hvordan frokosten foregår holdvis og at dette påvirker muligheden for at møde elever fra andre hold:

”Så er der også det faktum, at vi jo kun spiser frokost med vores hold, og det er så ekstremt f.eks. at vi kun sidder for os selv ovenpå og spiser uden at spise sammen med andre hold. Sådan var det både før, under og efter Corona.”

(PGU-elev, fokusgruppeinterview m. elevråd, Skejby)

”Det er jo også på den måd,e som bordene er sat op på. Man sidder jo meget ryg mod ryg. Så man jo kun ender med at snakke med de mennesker, man sidder med, og så kommer der næste række, som man så sidder med ryggen til, og de sidder med ryggen til én. Det kan gøre det ret svært at komme i kontakt med nogle, som man ikke bare lige kender, og det er jo heller ikke fordi, man bare lige går over og sætter sig ved nogle, som man ikke kender.”

(AGU-elev, fokusgruppeinterview m. elevrådet, Skejby)

Eleverne, der deltog i fokusgrupperne i Skejby, fremhævede caféen i bygning 35, der er indrettet med runde borde og sofaer, som et rum, der bidrager positivt til et fællesskab på tværs af holdene, fordi der ikke er for mange i rummet, og man kan overskue det. De runde borde bidrager desuden til, at det er nemt at sidde sammen og tale med hele bordet. Derudover fungerer bordfodbold- og bordtennisbordene som vigtige mødesteder for eleverne. I de dage, vi deltog på skolerne i Skejby og Egå stod bordfodbold- og bordtennisbordene sjældent stille.

Eleverne efterspørger flere muligheder for at kunne mødes på tværs af holdene og gerne noget, hvor de kan mødes over en aktivitet. Eleverne efterspurgte blandt andet et elevdrevet fællesrum eller bedre udendørsfaciliteter, hvor man fx kan spille bold sammen.

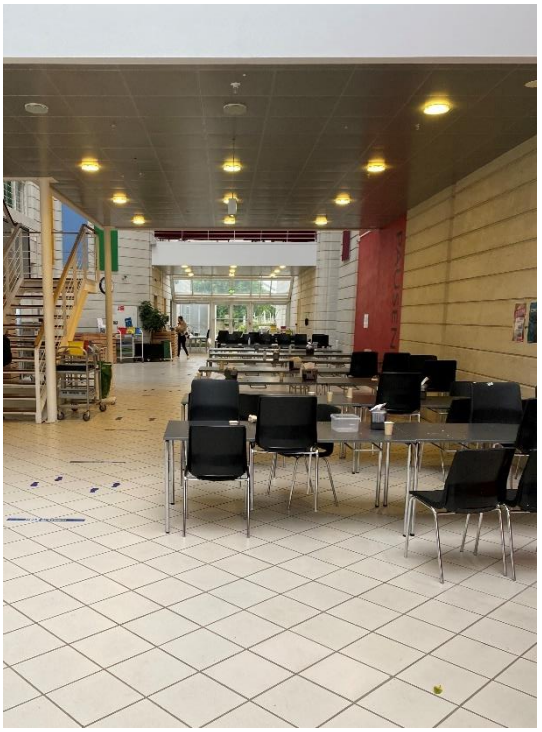

Billede 10 og 11: Bord-opstillingerne i de to kantiner i Skejby.

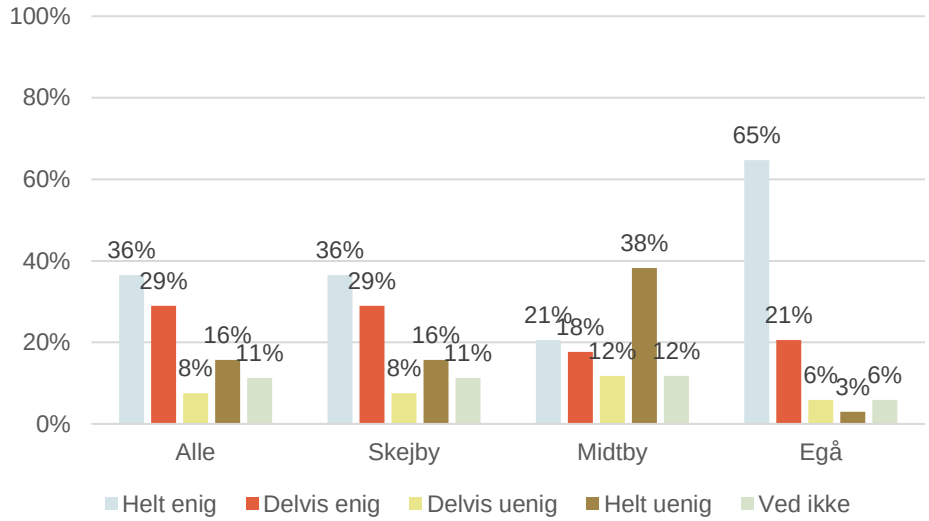

Figur 42: Elevbesvarelser "Hvor enig/uenig er du i følgende udsagn: "fællesarealerne giver mig mulighed for at møde og være sammen med elever fra andre hold i pauserne"" N= Alle (159), Skejby (91), Midtby (34), Egå (34)

3.1.5 Mulighed for at se det, elever fra andre hold laver

Et andet vigtigt forhold i forhold til at føle sig som en del af en skole, hvor der sker mange forskellige ting, er muligheden for at se og vide, hvad de andre hold laver. 64% af eleverne i Skejby, 42% af eleverne i Midtby og 71% af eleverne i Egå var helt eller delvis enige i, at de kan se det, de andre hold laver.

I Egå er fællesarealerne indrettet med møbler, som eleverne i Motor og Mekanik samt Træ har lavet, hvilket er med til at vise, hvad man kan lære på disse hold. I Skejby er der i fællesarealerne flere steder montrer og udstillinger af det, eleverne laver. Det er fortrinsvis det, der bliver produceret på værkstederne, man kan se udstillet.

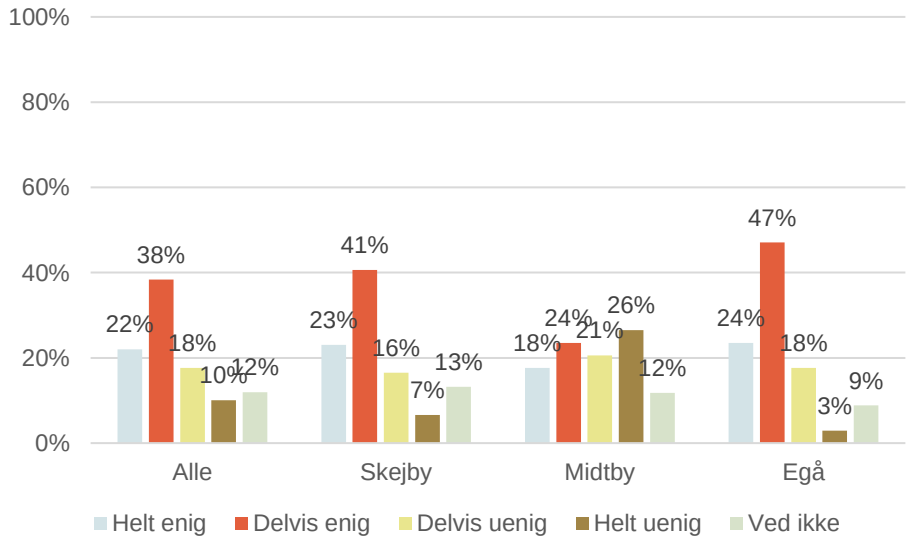

Figur 43: Elevbesvarelser "Hvor enig/uenig er du i følgende udsagn: "der er steder på skolen, hvor jeg kan se det, de andre hold laver."" N= Alle (159), Skejby (91), Midtby (34), Egå (34)

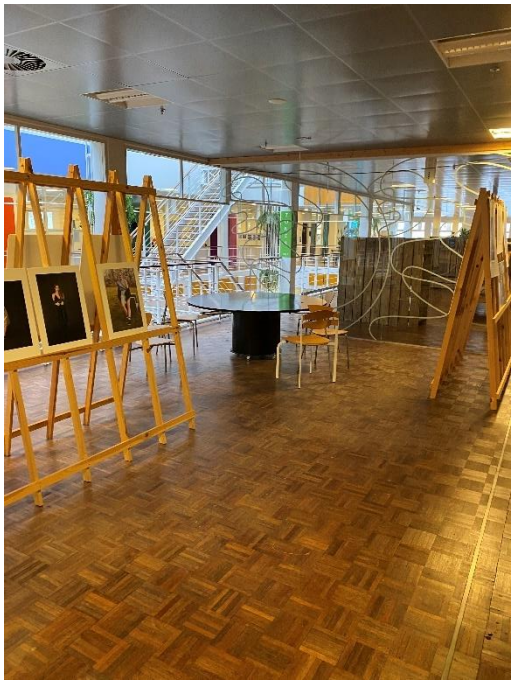

Billede 12 og 13: udstilling af fotoholdets og Maker Space arbejde i fællesarealerne i Skejby

3.2 Holdfællesskabet (praksisfællesskabet)

Holdfællesskabet dækker både det sociale fællesskab eleverne i mellem, og elever og undervisere imellem, men også oplevelsen af at være en del af og høre til på holdet.

Følgende parametre blev undersøgt til at forstå, hvordan de fysiske rammer understøtter et holdfællesskab:

- Hvorvidt eleverne oplever, at der er et fællesskab på holdene
- Undervisningsrummenes og holdenes evne til at skabe en stærk identitet
- Steder som holdene kan benytte til at samles og dele informationer (starte dagen ud, spise morgenmad sammen m.m.)
- Om der er plads til at samarbejde om en aktivitet
- Mulighed for, at eleverne kan se og nemt komme i kontakt med undervisere og vejledere

3.2.1 Elevernes oplevelse af, at der er et fællesskab på holdene

I fokusgrupperne beskriver eleverne på Skejby, hvordan de særligt oplever, at de indgår i et fællesskab på holdene snarere end et fællesskab på tværs af skolen (se også afsnit 3.1.1). Eleverne nævner bl.a.

> *"Timerne, i klassen og frikvarteret er der, hvor fællesskabet er, der hvor vi bare er sammen med dem fra klassen. Og så i timerne hvor der også er en lære."* (PGU-elev, fokusgruppeinterview m. elevråd, Skejby)

> *"Heroppe i vores område, der synes jeg, at der er megamange muligheder for at have et fællesskab, og jeg tror en af mine yndlingsmuligheder er, når der starter nye hvert år, fordi vi har det her tekøkken hvor man kan møde hinanden, og vi kan lære hinanden hvordan kaffemaskinen virker. Det er et hyggelig spot at stå og hyggesnakke."* (Elev, fokusgruppeinterview, F16)

"I F16, der passer vi også meget os selv, fordi vi har dette skønne område, vi kan være i, med en lille dejlig balkon. Men så snart vi går ud bagved gardinet, så er alle AGU'erne der bare, som vi ikke snakker med, som vi ikke har noget tilfælles med. De må gerne være der selvfølgelig, men vi har haft nogle problemer med at de er kommet lidt her ind og giver nogle nederen kommentarer en gang imellem. F16 er vores "safespace", og her kan man være hvem man nu engang er, og her er der ingen, der dømmer en." (Elev, fokusgruppeinterview, F16)

3.2.2 Undervisningsrummenes evne til at skabe en stærk identitet

I spørgeskemaet svarede 76% af værkstedsunderviserne, at de er helt eller delvis enige i, at værkstedet udstråler en stærk faglig identitet modsat 13% for almenlokalet. Se også punkt 2.2.2.

Møbler, farver og materialer er med til at definere den identitet, der skabes i rummet. I beskrivelserne af almenlokalerne fremhæver de ofte, at rummene fremstår monotone og neutrale, hvilket gør dem "kedelige" og flere forbinder dem med at være deprimerende eller hospitalsagtige:

Elev 1: "Det er så deprimerende det lokale jeg har undervisning. Det er bare gråt og hvidt det hele. Det er som om du er på psykiatrisk afdeling."

Elev 2: "Selvom lærerne hænger en masse plakater op på væggene, så er det stadig deprimerende at sidde derinde." (Fokusgruppe m. elevråd, Skejby).

"Nuværende klasselokale er fuldstændigt goldt uden ophæng og stimulerende ting" (AGU-underviser, Skejby)

Værkstedernes indretning med maskiner, materialer til produktion m.m. er med til at give rummene en stærk fagidentitet. En del af værkstederne har elevernes produktioner stående eller hængende på væggen. Derved kan elevernes aftryk ses i indretningen i rummet. I klasselokalerne udgør printede plakater i A3-størrelse flere steder den eneste dekoration på væggene.

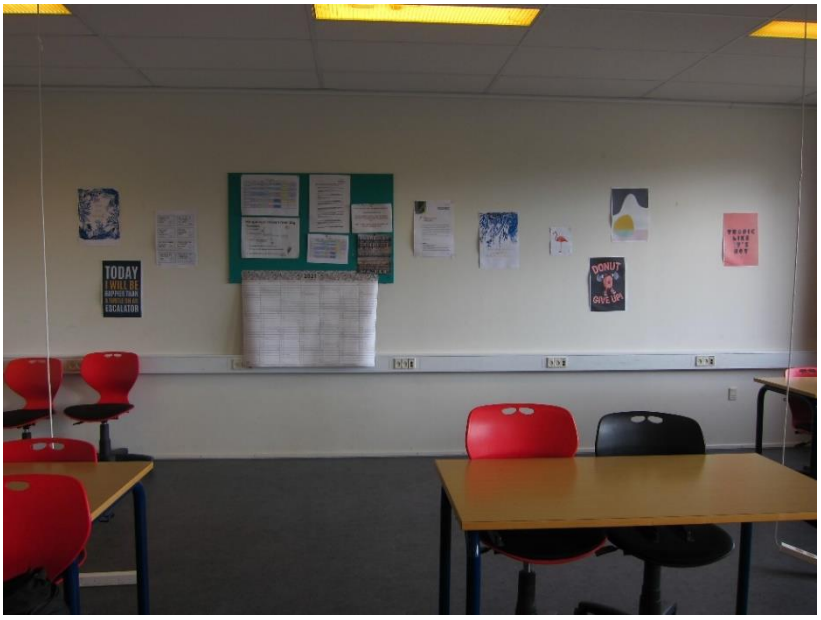

Billede 14 og 15: Vægpynt i almenlokale og værksted (Maker Space)

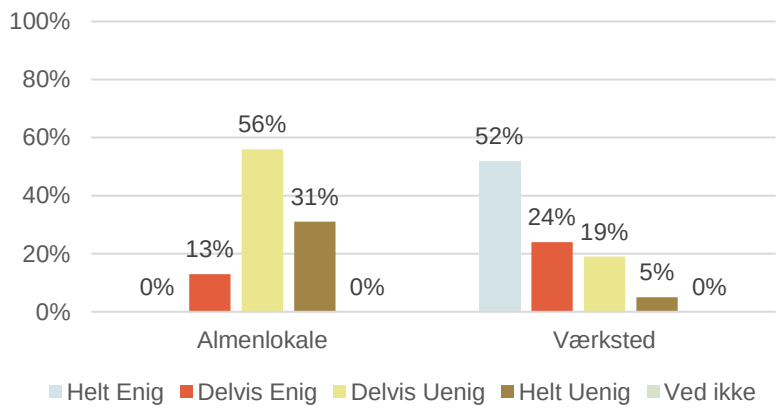

Figur 44: Underviserbesvarelser "Hvor enig/uenig er du i følgende udsagn: "undervisningsrummet udstråler en stærk faglig identitet."" N= Almenlokale (16) Værksted (21)

3.2.3 Steder som holdene kan benytte til at samles og dele informationer (starte dagen ud, spise morgenmad sammen m.m.)

De værksteder, vi besøgte i feltarbejdet, havde alle steder i værkstedet eller tilstødende rum, hvor holdet kan samles og dele information eller starte dagen ud. I Maker Space og F16 fungerer et centralt placeret bord som mødested, i Metal er der i hjørnet indrettet et sted med en skærm på væggen og taburetter, som eleverne kan finde frem, hvor holdet mødes og deler information. Når der er morgenmad, spiser de enten i kantinen eller sætter sig ind til Maker Space. Træ og Motor og Mekanik i Egå har hver et rum i forlængelse af værkstedet med en tavle og flere eller et stort bord, hvor de gennemgår dagens program. Morgenmad bliver spist sammen med hele skolen i kantinen.

Flere af underviserne fortæller, at det er godt, at det sted, de mødes og giver fælles information, ikke er for langt væk fra værkstedet. I Metal har underviseren bevidst valgt at placere det sted, de samles, i et hjørne bag nogle af deres arbejdsborde, så eleverne står mere samlet og tæt, for at fastholde deres koncentration og fokus på samtalen og de informationer, der bliver givet.

Billede 16 og 17: mødesteder i Metal og Træ.

Almenlokalerne har ikke på samme måde et særskilt sted eller stort bord, hvor de mødes. Fælles information ved timens begyndelse bliver givet ud i klassen, når eleverne sidder ved deres pladser.

Eleverne blev desuden bedt om at svare på, om fællesarealerne giver mulighed for, at de kan være sammen med eleverne fra deres hold i pauserne. Til det svarede 84% af eleverne i Skejby, 76% af eleverne i Midtby og 94% af eleverne i Egå, at de har helt eller delvis enige. I både Skejby og Egå blev bordfodboldbordene ofte brugt, ligesom mindre sidde- og sofaarrangementer var yndede hæng-ud steder.

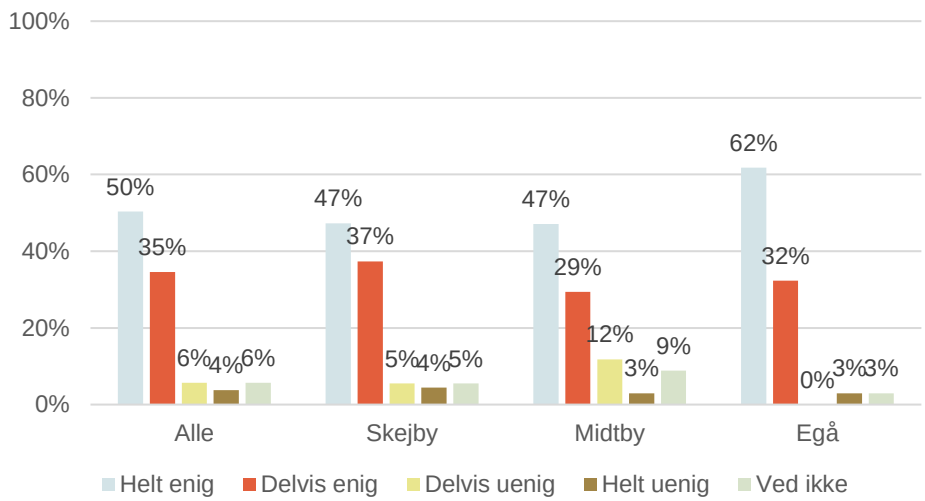

Figur 45: Elevbesvarelser '"Hvor enig/uenig er du i følgende udsagn: "Fællesarealerne giver mig mulighed for at være sammen med eleverne fra mit hold i pauserne."" N= Alle (159), Skejby (91), Midtby (34), Egå (34)

3.2.4 Plads til at samarbejde om en aktivitet.

Der er i besvarelserne fra spørgeskemaet forskel på, hvorvidt elever og undervisere mener, der er plads til gruppearbejde, og at eleverne kan samarbejde om en aktivitet i undervisningsrummene. 88% af eleverne udtrykker, at de helt enig eller delvis enig i, at der er plads til gruppearbejde i værkstedet, og 77% af eleverne mener, at der er plads til dette i almenlokalerne. Hos underviserne i værkstedslokalerne mener 67%, at der er plads til gruppearbejde, hvor det er 57% af almenunderviserne.

De fleste PGU-værksteder er udstyret med et centralt fællesbord eller et område, hvor klassen kan samles. Der er desuden ofte mindre stationer eller borde, hvor eleverne kan stå sammen og arbejde i mindre grupper.

I tre ud af fire af de almenlokaler, som vi observerede i, var bordene opstillet på rækker uden alternative muligheder for at trække sig et andet sted hen og arbejde i grupper. Skal eleverne arbejde sammen i en gruppe, vender eleverne ved bordet sig foran f.eks. rundt og sidder sammen med eleverne bag sig – her gør hjul på stolene det nemmere og hurtigere for eleverne at mødes om en opgave. Både elever og undervisere fortæller, at eleverne ved gruppearbejdssituationer ofte sætter sig ud på gangen for at arbejde sammen.

Den måde, lokalet er indrettet på, og om der er alternative siddeområder foruden den primære bordopstilling, har stor betydning for, hvordan eleverne kan arbejde sammen i en gruppe.

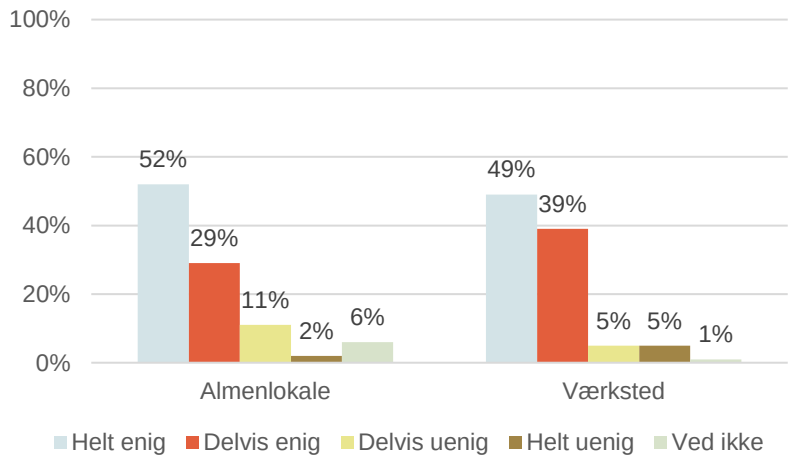

Figur 46: Elevbesvarelser "Hvor enig/uenig er du i følgende udsagn: "Der er plads til gruppearbejde i værkstedet/faglokalet. (fx at I kan sidde eller stå flere elever om et bord og arbejde sammen på en opgave?)"" N= Almenlokale (112), Værksted (99)

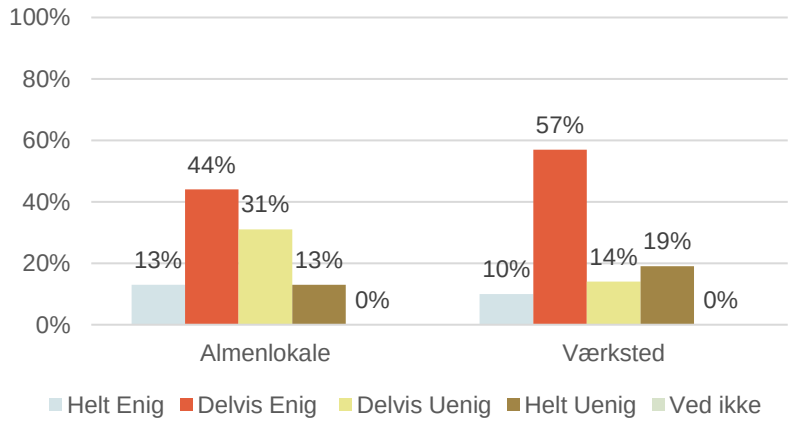

Figur 47: Underviserbesvarelser "Hvor enig/uenig er du i følgende udsagn: "Indretningen af lokalet giver gode muligheder for, at eleverne kan arbejde i grupper."" N= Almenlokale (16), Værksted (21)

3.2.5 Mulighed for, at eleverne kan se og nemt komme i kontakt med undervisere og vejledere

Blandt eleverne, der får undervisning i almenlokalerne, er flere (93%) helt eller delvis enige i, at det er nemt at komme i kontakt med deres underviser i forhold til værkstederne (79%). Dette er modsat for underviserne, hvor flere (91%) er enige i, at det er nemt for eleverne at komme i kontakt med dem i værkstederne i forhold til almenlokalerne (82%).

Som nævnt ovenfor, sætter en del elever sig ud i fællesarealerne, når de skal arbejde enten individuelt eller i grupper i almen-undervisningen. Det betyder, at underviserne kan have sværere ved at se og finde eleverne. Ligeledes går underviseren i almenlokalerne ofte rundt mellem bordene, og pga. bordenes opstilling kommer

de derfor nemt til at have ryggen til de elever, de ikke hjælper, en del af tiden, hvis bordene er opstillet på rækker.

På værkstederne går underviserne også rundt mellem eleverne og hjælper, men eleverne bliver her oftere inde på selve værkstedet fremfor at gå ud i fællesarealerne. I de værksteder, der består af flere rum, er det sværere for eleverne at vide, hvor underviseren er, og komme i kontakt med dem, fordi underviseren bevæger sig mellem rummene. Generelt gør åbne rum eller vinduer mellem rummene det nemmere for underviserne at gøre sig synlige overfor eleverne og nemmere for eleverne at komme i kontakt med underviseren.

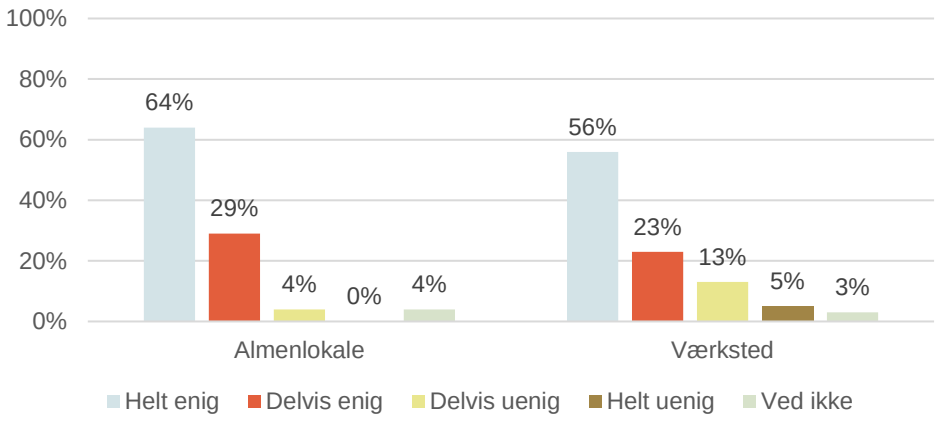

Figur 48: Elevbesvarelser ""Hvor enig/uenig er du i følgende udsagn: "Det er nemt at komme i kontakt med min underviser i værkstedet/faglokalet."" N= Almenlokale (112), Værksted (99)

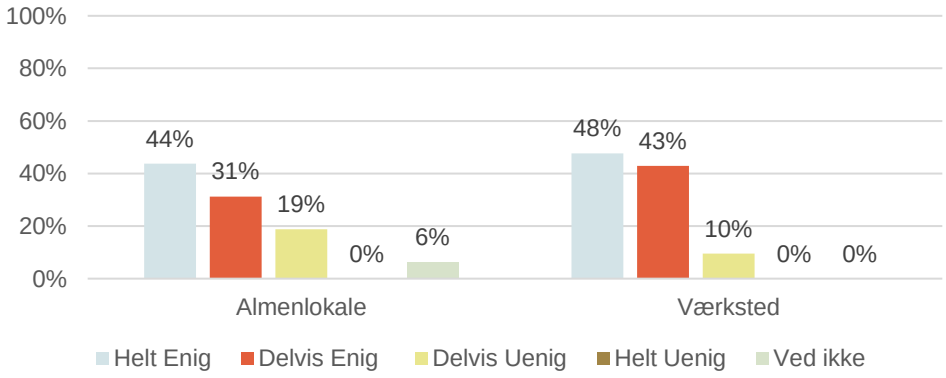

Figur 49: Underviserbesvarelser "Hvor enig/uenig er du i følgende udsagn: "Det er nemt for eleverne at se og komme i kontakt med mig."" N= Almenlokale (16), Værksted (21)

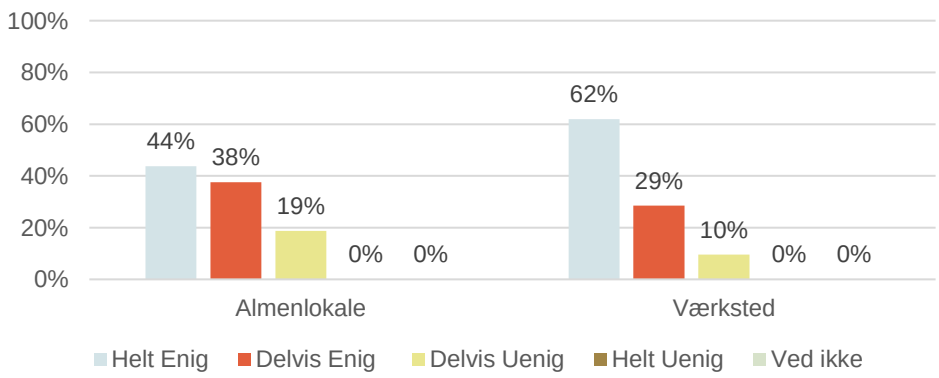

Figur 50: Underviserbesvarelser "Hvor enig/uenig er du i følgende udsagn: "Der er plads til, at jeg kan stå sammen med eleverne og vise dem, hvad de skal lave."" N= Almenlokale (16), Værksted (21)

3.4 De fysiske rammer muliggør gradvis og forskellig deltagelse

3.4.1 Overgangszoner og transparens – mulighed for at fornemme rummene på forhånd

På grund af den måde, der undervises på i almen-undervisningen, er dørene ind til lokalerne ofte lukket. I de almenlokaler, vi observerede, var der ikke mulighed for at fornemme rummene på forhånd. Man er enten udenfor eller inde.

Værkstederne har derimod ofte døren ind til rummet stående åben, og rummene tilbyder på forskellig vis zoner og nicher, hvor eleverne kan trække sig tilbage og sidde mere skærmet. Dette vil blive uddybet i afsnit 3.4.2.

3.2.2 Elevernes mulighed for at trække sig og finde ro

Omkring halvdelen af eleverne svarede i spørgeskemaundersøgelsen, at de mangler et roligt sted i forlængelse af både almenlokalet og værkstedet, de kan trække hen i, hvis de har behov for ro.

Der er stor forskel på, hvilke muligheder de forskellige undervisningsrum tilbyder. En del elever uddyber, at de trækker udenfor på gangen eller ud i fællesarealerne, hvis de får behov for ro. Dette er især AGU-elever, hvor undervisningsrummene i mindre grad er indrettet med særlige nicher eller rum, man kan trække sig hen i. Til spørgsmålet om, hvor eleverne trækker sig hen, uddyber eleverne:

> *"På gangen"* (AGU-Elev, Skejby)
>
> *"Et lille rum på gangen, hvor der er sofa."* (AGU-Elev, Skejby)
>
> *"Foran klasselokalet"* (AGU-Elev, Midtby)
>
> *"Helt udenfor, jeg skal ikke se skolen."* (AGU Elev, fokusgruppeinterview m. elevråd, Skejby)
>
> *"Når vi skal have ro, så går vi altid ud i fællesrummet, fordi det er kun der, vi kan sidde. Der er altid larm inde i klassen, men der er også meget larm ude i fællesrummet."* (AGU Elev - fokusgruppe)

I løbet af feltarbejdet observerede vi flere AGU-elever, der i bygning 39 trak ud i fællesarealerne for at arbejde eller have en fortrolig samtale med en anden elev eller underviser. Glasvægge, store planter, pallemøbler m.m. inddeler rummet i zoner, så man kan sidde spredt rundt i rummet. Men på grund af den åbne planløsning, det store trappeareal og fordi rumdelerne er transparente, er man eksponeret i fællesarealerne. De er derfor mindre egnede til fortrolige samtaler eller som et sted, man kan finde ro og blive skærmet, hvis undervisningen eller aktiviteter i fællesarealerne bliver for meget. En elev forklarer i spørgeskemaet:

> *"Jeg synes, det kan være svært at finde et sted at trække sig til"* (PGU-elev, Skejby, Musik)

I spørgeskemaerne var 58% af eleverne i Skejby helt eller delvis enige i, at der er steder i fællesarealerne, hvor de kan trække hen, hvis de får behov for ro. Dette ligger højere end andelen i Midtby (45%) men lavere end Egå, hvor 67% var helt eller delvis enige i, at der er steder i fællesarealerne, hvor man kan trække hen, hvis man får behov for ro.

Flere AGU-elever fortalte i løbet af feltarbejdet i Skejby, at de godt kan lide at være i bygning 35, fordi der er mere ro og færre elever, man skal forholde sig til end ovre i den større bygning 39.

Flere af PGU-eleverne fortæller, at der i det værksted, de får undervisning i, er små afskærmninger eller rum i rummet, som de benytter. En elev fra Metal fortæller, hvordan han benytter sliberummet som et sted at trække sig hen.

I Sundhed og Omsorg i Egå bidrager to skillevægge med at skabe et rum i rummet, hvor der er placeret sofaer, som eleverne kan trække hen i.

> *"Der er sofaerne, men der kommer nærmest alle andre også hen, så mulighed for fuldstændig ro, ville jeg ikke sige at der er."* (PGU-elev, Egå, Omsorg & Sundhed)

> *"Vi har en sofa"* (PGU-elev, Egå, Omsorg & Sundhed)

For nogle elever giver en fast plads også en følelse af at have et sted at kunne trække sig hen til og føle sig skærmet, hvis de har behov for ro:

> *"På min plads ved min computer"* (PGU-elev, Skejby, Medie & IT)

> *"Min egen plads"* (PGU-elev, Skejby, F16)

Gennem vores observationer så vi også, hvordan flere af eleverne benyttede sig af høretelefoner, når de skulle sidde og koncentrerer sig i et rum, hvor der var flere elever, og hvor muligheden for at trække sig helt væk var formindsket. Dette giver eleverne en følelse af at kunne sidde for dem selv, i deres eget rum inde i rummet med de andre. Som en af eleverne udtrykte sig under observationen i PGU Foto-Holdet i Skejby:

> *"Jeg bruger høretelefoner til at lukke omverdenen ude, men også hvis der er for mange forskellige lyde i lokalet, så fungerer de også som ørepropper"*

I fokusgruppen med eleverne fra F16, beskriver eleverne, hvordan de værdsætter, at rummet er indrettet med en del små rum i forlængelse af et stort centralt rum. De fremhæver også positivt deres fastepladser, som de kan flytte rundt alt efter, hvor skærmede, de har behov for at være. Det giver dem en oplevelse af, at rummet kan tilpasses, hvis de har en særligt sårbar periode.

> *"Der er mange muligheder for at kunne trække sig tilbage. Man kan trække sig hen til sin personlige plads, eller sætte sig ind i et af de andre rum vi har, og så når man er klar igen så kan man sætte sig ude i fælleslokalet."* (PGU Elev, fokusgruppeinterview m. F16, Skejby)

> *"Vi har den røde sofa inde på lærernes kontor, som vi kan gå ind og ligge os på, det er meget dejligt"* (PGU Elev, fokusgruppeinterview m. F16, Skejby. Note: Underviserne har deres kontor i forbindelse med F16 fælleslokalet.)

Men det er ikke alle værkstederne, der tilbyder disse løsninger. Eleverne fra Musik i Skejby nævner, at de trækker sig ud på gangen.

> *"Lige udenfor øvelokalet er der en lille bænk man kan sætte sig på"* (PGU-Elev, Skejby, Musik)

Om end der er færre muligheder for, at eleverne i almenlokalerne kan trække et sted hen og finde ro i eller i forlængelse af lokalet, er behovet for at finde ro og trække sig et sted hen større for eleverne fra PGU-holdene. 1/3 af eleverne fortæller, at de hver dag eller flere gange om ugen har behov for at trække sig et andet sted hen, fordi der er uro i værkstedet. I almenlokalet havde 1/4 behov for at trække et andet sted hen hver dag eller flere gange om ugen.

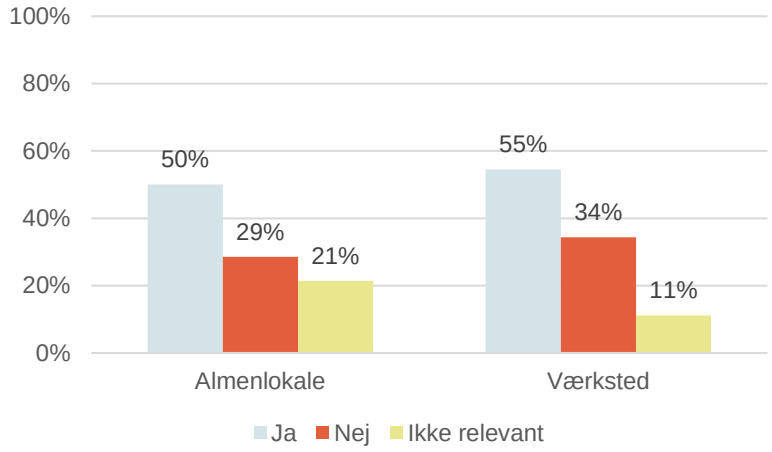

Figur 51: Elevbesvarelse: "Er der et roligt sted i forbindelse med undervisningsrummet, hvor du kan trække hen, hvis du får brug for ro i løbet af undervisningen?" N= Almenlokale (112), Værksted (99)

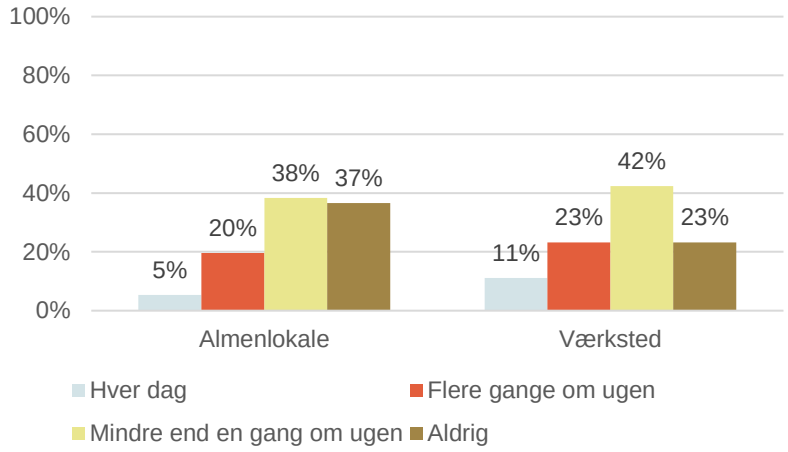

Figur 52: "Hvor ofte har du behov for at gå et andet sted hen, fordi der er uro, når du får undervisning i klasselokalet/værkstedet?" N= Almenlokale (112), Værksted (99)

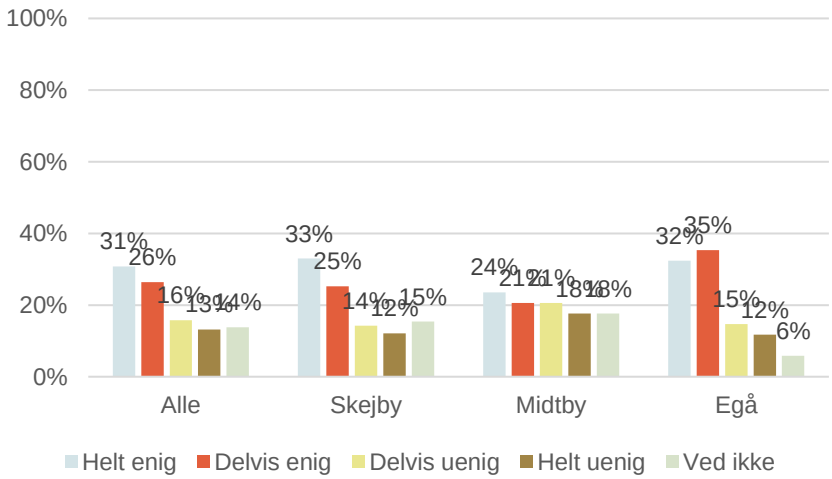

Figur 53: Elevbesvarelser: "Hvor enig/uenig er du i følgende udsagn: "Der er steder i fællesarealerne, hvor jeg kan trække hen, hvis jeg får brug for ro."" N= Alle (159), Skejby (91), Midtby (34), Egå (34)

3.4.3 Medarbejdernes mulighed for at bemærke, om eleverne er med og tilbyde/tilpasse de fysiske rammer efter deres behov

I spørgeskemaet svarer flere undervisere (77%), at de er helt eller delvis enige i, at det er nemt for dem at se, om eleverne er med i værkstedet i forhold til almenlokalet (44%). En større andel af underviserne oplever ligeledes, at værkstederne er nemmere at tilpasse efter elevernes behov end almenlokalerne (se figur 54). Underviserne uddybede:

> *"Mangler noget afskærmning"* (Underviser, Skejby, PGU)

> *"Jeg har et meget lille undervisningslokale. Jeg opdeler derfor ofte eleverne, så nogle arbejder i et andet lokale, og så går jeg frem og tilbage."* (Underviser, Egå, AGU)

> *"Vi kan flytte borde og stole"* (Underviser, Skejby, AGU)

Værkstedslokalerne er generelt større end almenlokalerne, de har flere kroge og nicher, individuelle arbejdsstationer og mulighed for at tilpasse en arbejdsstation efter elevens behov for at stå skærmet eller mere socialt. I træ i Egå beskriver faglæreren blandt andet, hvordan han har indrettet rummet, så det giver eleverne et godt overblik, og så han selv er synlig i rummet. Han har også placeret en skillevæg til materialer centralt i rummet, hvilket giver mulighed for, at en elev kan trække om på den anden sidde og arbejde mere skærmet på en opgave.

I F16, giver individuelle arbejdsborde og flere rum underviserne mulighed for at placere eleverne strategisk i rummet efter deres individuelle behov. Små mobile skillevægge bidrager med yderligere afskærmning.

De almenlokaler, vi besøgte, har en minimal indretning med tavle på den ene endevæg, og borde stillet enten på række eller i en hestesko. Det gør det er sværere at skærme en elev eller at lave en alternativ station, hvorfra de kan arbejde.

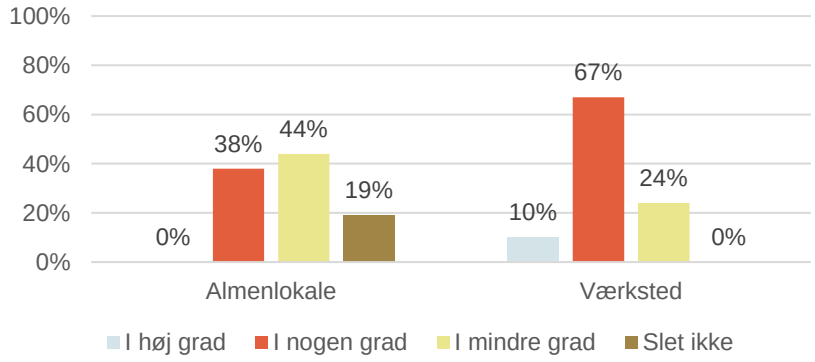

Figur 54: Underviserbesvarelser " I hvor høj grad giver indretningen af værkstedet/almenlokalet dig mulighed for at tilpasse de fysiske rammer efter elevens behov?" N= Alle (37), Almenlokale (16), Værkstede (21)

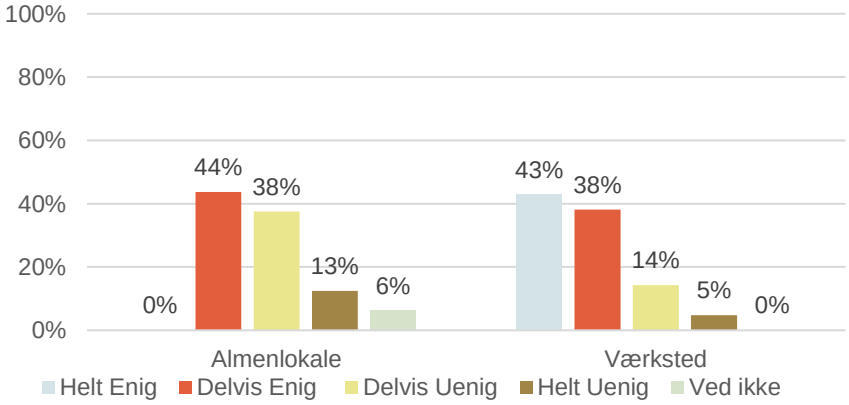

Figur 55: Underviserbesvarelser "Hvor enig/uenig er du i følgende udsagn: "Det er nemt for mig at se, om eleverne er med."" N= Almenlokale (16), Værksted (21)

DIMENSION 4: Omverdenen

DELMÅL (*Det er en succes når…*)	INDIKATOR (*Vi kan se det, når vi kigger på…*)
4.1 Byggeriet understøtter åbenhed og samarbejde med det omkringliggende samfund, hvilket kan bidrage til elevernes sociale, personlige og faglige udvikling.	Elevernes oplevelse af, at skolen har åbnet op mod omverdenen, så besøgende kan benytte skolens faciliteter* Herunder også betydningen af at eksterne brugere kan se og benytte skolen for elever og medarbejderes stolthed.
	Medarbejdernes vurdering af, at de fysiske rammer understøtter et frugtbart samarbejde med omverdenen.
	De fysiske rammer understøtter, at omverdenen kan benytte skolen i og udenfor skoletiden.
	De fysiske rammers understøtter, at elevernes arbejde kan vises frem og sælges.
	De fysiske rammer understøtter, at eleverne kan deltage i mødet med omverdenen.
4.2 De fysiske rammer understøtter samarbejde med eksterne aktører og samarbejdspartnere og gør FGU Aarhus til en vigtig medspiller i Aarhus.	Styrke en stærk profil, således at omverdenen og samarbejdspartnere kender til skolen og ved, hvad den står for*
	Være med til at skabe og være driver for identiteten på Godsbanearealet*

Tabel X. Delmål og indikatorer for dimension 4.

* Indgår som en del af eftermålingen men ikke i baselinemålingen.

4.1 Byggeriet skal sikre åbenhed og samarbejde med det omkringliggende samfund, der bidrager til elevernes sociale, personlige og faglige udvikling.

Skolen ønsker med ombygningen at åbne skolen op og styrke et meningsfuldt samarbejde med omverdenen. Men på en måde som tager hensyn til eleverne og kommer dem til gode.

Der er i dag kun i begrænset omfang samarbejde med lokalsamfundet. Derfor undersøges denne dimension hovedsageligt i efteribrugtagningsanalysen af det nye byggeri.

Medarbejderne blev i spørgeskemaet spurgt, om de oplever, at de nuværende fysiske rammer understøtter et fagligt meningsfuldt samarbejde med lokalområdet. 5 ud af 27 svarede, at de var delvis enige, resten var delvis eller helt uenige eller svarede 'ved ikke'. Lærerne forklarede:

> *"Det udnyttes ikke" (Medarbejder)*
>
> *"F16 faglokaler ville gøre sig rigtig godt på godsbanen. Tættere på kulturlivet og mulighederne for mere entreprenørskab og innovation til kulturlivet" (Medarbejder)*

Af nuværende samarbejder nævnes produktionssamarbejder, hvor værkstederne producerer genstande for samarbejdspartnere, eller foto-holdet som samarbejder med VIA University College i Herning om at tage billeder af designstudiets kreationer. Produktionsskolerne har tidligere haft en større andel af deres produktion som bestillingsopgaver, men flere værksteder fortæller, at de tager færre ordrer ind i dag end tidligere for at få mere fokus på læringsaspektet. Skolen har ligeledes praktiksamarbejder, hvor elever kommer i praktik hos lokale virksomheder. Lokalsamfundet bliver i dag ikke inviteret indenfor eller har mulighed for at deltage i aktiviteter på selve skolen.

Et ønske for det kommende byggeri er derudover, at FGU kan bidrage med et miljø, hvor eleverne kan deltage i aktiviteter med lokalmiljøet uden for skoletiden. Der er i dag kun i begrænset omfang aktiviteter på skolen uden for undervisningen. I spørgeskemaet svarede kun 1/4 af eleverne, at de havde deltaget i aktiviteter udenfor skoletid (se fig. 56) og i uddybelserne af, hvad disse aktiviteter var, nævnte eleverne show i festugen, kulturarrangementer, at være med at samle skrald til Grundfoss med skolen og besøge Aarhus teater.

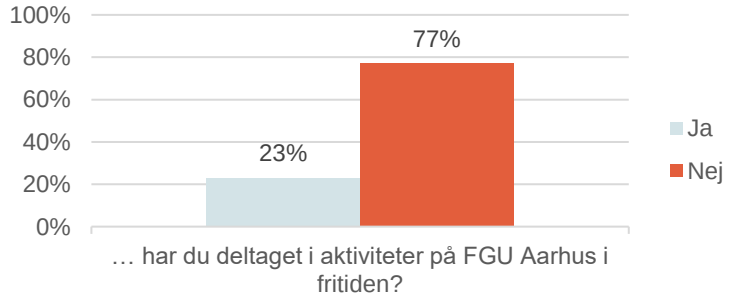

Figur 56: Elevbesvarelser "Har du deltaget i aktiviteter på FGU Aarhus i fritiden?" N= 155

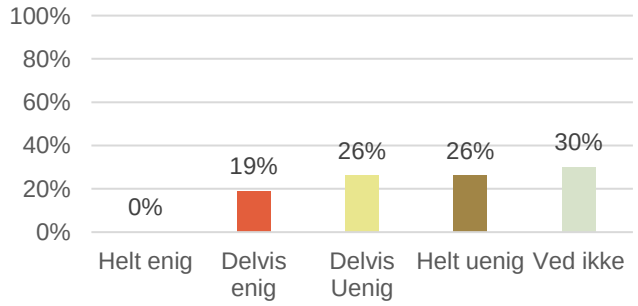

Figur 57: Underviserbesvarelse "Hvor enig/uenig er du i følgende udsagn: "Skolens fysiske rammer understøtter et fagligt meningsfuldt samarbejde med lokalsamfundet."?" N= 27

METODE

I det følgende afsnit redegøres for metoderne anvendt i forbindelse med dataindsamlingen og baselineanalysen.

En princip-orienteret tilgang til bygningsevaluering

Undersøgelsen af de fysiske rammer er inspireret af Quinn Pattons tilgang om principfokuseret evaluering (Patton 2017).

Det betyder, at evalueringen tager udgangspunkt i de bagvedliggende principper, som skolen opererer efter, og det nye byggeri bygges ud fra – i dette tilfælde bl.a. didaktiske og pædagogiske principper om praksislæring. Evalueringen undersøger derved, hvorvidt og hvordan disse principper er benyttet i praksis, og hvad dette betyder for eleverne og medarbejderne.

Evalueringen bygger desuden på Carlbergs erfaringer med evaluering af en række konkrete byggerier på det sociale og pædagogiske område under overskriften Sociale Mursten (se bl.a. rapporten 'Sociale Mursten' af Carlberg og Lind, 2017).

Undersøgelsesfelt

FGU Aarhus' afdelinger

FGU Aarhus er i dag placeret på tre forskellige adresser i Aarhus: i Skejby, i Egå og i Aarhus midtby.

Foruden disse tre afdelinger vil der i fremtiden være en afdeling i Gellerup i stedet for i Midtby (med opstart ultimo 2021) og på Godsbanen.

Evalueringen vil som udgangspunkt have hovedfokus på det kommende byggeri på Godsbanearealet, men vil som sammenligningsgrundlag indsamle data fra de eksisterende byggerier og afdelinger i baselineanalysen.

Baselineanalysen tager derfor udgangspunkt i skolens tre afdelinger: Skejby, Egå og Midtby.

De undersøgte rum

Det har grundet FGU Aarhus' størrelse og rumlige kompleksitet ikke været muligt at lave en dybdegående undersøgelse af samtlige af skolens rum. Derfor trækker baselinen på viden fra en række udvalgte undervisningsrum til en tværgående analyse.

I denne baselinerapport skelnes mellem to typer af undervisningsrum:

- Almenlokaler, hvor der primært foretages almen undervisning (dansk, matematik, engelsk, fysik og kemi)
- Værksteder, hvor der primært foretages produktion og praksis-orienteret undervisning (f.eks. træ- og metal arbejde, It & computerlæren eller kreativ undervisning).

Foruden undervisningsrummene fokuserer baselinen også på afdelingernes fællesarealer, herunder caféen/kantinen og gangarealerne.

Metoder for dataindsamlingen

Resultatmålingen

Resultatmålingen bygger på en indsamling af hovedsageligt eksisterende kvantitative data indsamlet af FGU Aarhus som en del af deres årlige indberetning til Børne- og Undervisningsministeriet og trivselsundersøgelser hos elever og medarbejdere.

Bygningsevalueringen

For at kunne belyse de ofte komplekse og indirekte sammenhænge mellem det fysiske miljø og den sociale praksis undersøger vi de overordnede evalueringsspørgsmål ved hjælp af forskellige typer af kvalitative og kvantitative data. Det giver mulighed for en triangulering af data og dermed mere dybdegående forklaringer samt en større validering af udfaldet. Hvor den kvantitative data kan sige noget om *hvor mange* og *hvor meget* peger den kvalitative data på forhold omkring *hvorfor*.

Idet evalueringens afsæt er de bagvedliggende principper og mål, der definerer skolens arbejde og som det kommende byggeri skal understøtte, blev der indledningsvist foretaget en intentionskortlægning i samarbejde med skolens ledelse, Pluskontoret Arkitekter, og Foreningen til Fremme af Praksislæring (FFP) og Up Front Europe. Denne intentionskortlægning danner grundlag for de målsætninger, evalueringen undersøger, og de undersøgelsesparametre, der benyttes.

Kvalitative data

Feltarbejde med observation
Observationsstudiet blev foretaget over tre dage (to dage i Skejby og en dag i Egå), hvor to medlemmer fra evalueringsteamet deltog i undervisningen i udvalgte værksteder og undervisningshold.

Observationerne blev foretaget som deltagerobservationer, men med en passiv deltagelse, hvor evaluator udvalgte sig en plads bagerst i lokalet, så undervisningen blev forstyrret så lidt som muligt (jf. Pedersen, Klitmøller og Nielsens beskrivelse af deltagerobservation, 2012:19).

Det var på forhånd aftalt med skolelederne på de to afdelinger, vi besøgte, hvilke undervisningstimer, evaluator deltog i. Foruden de på forhånd aftalte undervisningstimer, opstod der i løbet af de tre dage spontant muligheder for at deltage på andre undervisningshold. Hvor det var muligt, blev det prioriteret at deltage. I de tidsrum, vi ikke deltog i undervisningen, opholdt vi os i fællesarealerne og observerede brug af disse.

I løbet af dagene blev der foretage observationer i syv værksteds- og faglokaler (Skejby: Maker Space, Metal, Foto, F16; Egå: Motor og Mekanik, Træ, Omsorg og Sundhed) og tre almenlokaler (to i Skejby og et i Egå). Der blev desuden foretaget observationer i fællesarealer, herunder gangarealer, kantine/café m.m.

Observationerne gav en indsigt i skolens daglige rytme, hvordan undervisningslokaler og værksteder fungerer, samt hvordan forskellige brugere bruger rummene. Ved at deltage i undervisningen fik evalueringsteamet både mulighed for at opleve på egen krop, hvordan rummene fungerer, samt at kunne spørge elever og lærere ind til specifikke forhold i takt med, at de udspiller sig. For at sikre, at vi fik så meget med fra observationerne som muligt, blev der udviklet et observationsskema, hvor observationer blev noteret undervejs i undervisningstimerne eller umiddelbart efter. Se bilag 3 for observationsskemaer til fællesarealer og undervisningsrum.

Observationsstudiet blev foretaget tidligt i evalueringen, således at dette kunne bidrage med viden og kvalificering af spørgeskemaundersøgelsen og interviewspørgsmålene til fokusgruppeinterviewene.

Fokusgruppeinterview med elevrepræsentanter
Det var intentionen, at fokusgruppeinterviewene skulle afholdes med elevrepræsentanter, der afspejler skolens forskellige elevtyper. Grundet travlhed på skolen, blev elevrådet og værkstedsholdet F16 i Skejby udvalgt, fremfor at invitere elevrepræsentanter med fra alle skolens forskellige hold og afdelinger. I elevrådet indgår elever fra både AGU- og PGU-hold, og elevrådet repræsenterer derved skolens mangfoldige elevgruppe.

Fokusgruppeinterviewene blev foretaget sidst i dataindsamlingsperioden, således at disse interviews kunne benyttes til at validere og nuancere spørgeskemaets resultater, samt bidrage med en dybdegående forståelse af elevernes individuelle oplevelse af skolen og dens indretning. Som udgangspunkt til fokusgruppeinterviewene blev der derfor udviklet en spørgeguide inddelt i tre hovedtemaer: fællesskab, behov i rummene, motivation i undervisningsrummene. Til hvert tema fik eleverne præsenteret en række grafer med data fra spørgeskemaet. Herefter blev de bedt om at brainstorme hver for sig, hvorefter gruppen samlede op i plenum. Undervejs i samtalen spurgte evaluator ind til konkrete forhold eller, hvis der var behov for at få uddybet en pointe. Bilag 4 indeholder spørgeguiden til fokusgrupperne.

Der blev i alt afholdt 3 fokusgruppe interviews: to med elever fra elevrådet og et med elever fra F16. Fokusgruppeinterviewene varede mellem 1-1,5time.

Kvantitative data

Spørgeskemaundersøgelse med medarbejdere og elever
Der blev udarbejdet i alt to spørgeskemaer: et til skolens elever og et til skolens medarbejdere. Spørgeskemaet dækker spørgsmål inden for de fire delmål, og indeholdt både åbne og lukkede spørgsmål, således at respondenterne havde mulighed for at uddybe nogle af deres svar.

Spørgeskemaet blev udarbejdet i samarbejde med skolen og projektets arbejdsgruppe for at sikre, at det sprogligt, forståelsesmæssigt og i omfang matcher skolens elever. Der blev i udviklingen af spørgeskemaet foretaget tests af spørgeskemaet inden det blev sendt ud til hele elev- og medarbejdergruppen.

Til distribuering af spørgeskemaet blev online-platformen Survey Monkey benyttet. Skolen stod for at udsende spørgeskemaet til alle undervisere. Eleverne fik udleveret et link til spørgeskemaet som en del af deres undervisning. Se de to spørgeskemaer i bilag 5.

Der er modtaget 184 spørgeskemabesvarelser fra elever fordelt på de tre afdelinger: Skejby, Midtby og Egå. Mere præcist besvarede 101 elever fra Skejby, 47 fra Midtby, 36 fra Egå. 55 af eleverne tager en AGU, 121 tager en PGU og 5 tager en EGU-uddannelse på FGU Aarhus og 3 svarede ’andet’. 31 besvarelser var delvist udfyldte. Se bilag 1 for en demografisk oversigt over de elever, der svarede på spørgeskemaet.

I alt 40 undervisere besvarede spørgeskemaet til medarbejdere. 18 faglærere og 15 almenlærere besvarede spørgeskemaet. 7 svarede ’andet’. 14 besvarelser var delvist udfyldte.

Indeklimamålinger
Der blev som en del af evalueringen foretaget indeklimamålinger på de tre afdelinger. For at få et billede af, hvordan rummene fungerer, blev to undervisningsrum til almen-undervisning samt to værksteder udvalgt. Indeklimamålingerne blev foretaget ved brug af fire IC-Meter målingsenheder, der måler lydniveau (db(A)), temperatur, luftfugtighed og CO^2-niveau. Indeklimamålingerne blev foretaget over tre uger i november 2021.

Da mange af skolens elever er særligt sensitive i forhold til indeklimaforhold såsom støj og lys, blev registreringerne suppleret med en måling af det oplevede indeklima via spørgsmål i spørgeskemaet.

EVALUERINGENS FORUDSÆTNINGER

Ambitionen med evalueringen er at indfange og så vidt muligt dokumentere samspillet mellem de fysiske forandringer og det pædagogisk-didaktiske arbejde, der foregår på skolen. Et samspil, der både er mangeartet og komplekst og derfor rummer en række evalueringsmetodiske udfordringer. FGU Aarhus er en dynamisk institution med mange funktioner, tre forskellige spor (PGU, AGU og EGU) og et bredt spektrum af værksteder og hold, løbende elevoptag og en meget sammensat elevgruppe med forskelligartede behov. Det betyder, at vi må forvente, at skolens elevsammensætning samt udbud af hold vil forandre sig over tid, og det vil derfor ikke være muligt at følge de samme elever eller måle på det samme udbud af aktiviteter i før og eftermålingen.

En effektmåling forstås sædvanligvis som en undersøgelse af de kausale sammenhænge, som enten fysiske eller sociale interventioner bidrager med. I denne kontekst de forandringer, som de nye fysiske rammer skaber for det pædagogisk-didaktiske arbejde og eleverne trivsel. Men også mere indirekte på deres mulighed for at fastholde uddannelse og arbejde efterfølgende. At forsøge at dokumentere sådanne kausale sammenhænge kræver et omfattende interventions- og målingsdesign med anvendelse af randomiserede forsøg for at påvise den reelle effekt at den specifikke intervention. Et sådant design vil af forskellige grunde hverken være muligt eller hensigtsmæssigt i dette projekt.

For at håndtere disse udfordringer inden for projektets ramme har vi lavet et evalueringsdesign, der lægger op til en kombination af kvalitative og kvantitative metoder for dataindsamlingen. Derved kombinerer vi muligheden for at indsamle en række standardiserede data på tværs af skolens nuværende afdelinger gennem et spørgeskema, som vi kan måle det kommende byggeri op imod, samt få en mere dybdegående forståelse af, hvorfor dette er på denne måde gennem de kvalitative data. Et sådan setup giver en forståelse af de sammenhænge, der er mellem de nye fysiske specialdesignede rammer på Godsbanearealet og de ønskede mål og delmål.

Da FGU Aarhus er blandt de første FGU-skoler, som bygger en ny skole efter den nye reform, er der endnu ikke nogen lignende eksempler på, hvad en sådan skole skal indeholde, som evalueringen vil kunne trække på. Meget af den forskning, der ligger til grund for viden om skolebyggeri stammer fra undersøgelser på folkeskoler[1]. Det betyder, at evalueringsdesignet kun i begrænset omfang, kan trække på viden fra tilsvarende projekter og derfor er udviklet fra bunden og forsøgt skræddersyet til FGU-skolens særlige mission og praksis.

Det skal understreges, at det at udvikle en skolebygning er en kompleks og dynamisk proces, og derfor vil den opfølgende effektmåling (efter bygningen er taget i brug) ville skulle tage højde for eventuelle tilføjelser og ændringer i intentioner og formål, som er opstået undervejs.

[1] DCUM har foretaget en evaluering af de fysiske rammer på FGU-skoler, som bliver publiceret i efteråret 2021. Vi har været i kontakt med dem om denne.

BYGGEPROJEKTETS FORUDSÆTNINGER

Den kommende FGU-skolebygning på Godsbanearealet udvikles med en grundlæggende forståelse af, at arkitektur har betydning for menneskers adfærd og deltagelsesmuligheder. Dermed bygger projektet videre på en solid forskning på området, som blandt andet har fundet, at veldesignede fysiske rammer og læringsrum har en målbar positiv effekt på bl.a. elevernes læringsudbytte, adfærd, engagement og trivsel (Plotka, 2016:23). Med til de betydende faktorer hører både skolens placering, den måde hvorpå rummene er placeret i forhold til hinanden og den måde, rummene er indrettet på; men også hvordan indeklima, belysning og materialevalg m.m. påvirker brugernes sanser og velbefindende. I de senere år har den voksende udbredelse af 'universelt design' og 'inkluderende arkitektur' sat yderligere fokus på behovet for en arkitektur, som er tilgængelig og velfungerende for flest mulige (se bl.a. Ryhl og Høyland, 2018).

FGU-reformens blev sat i værk med et ambitiøst mål om, at få 50.000 flere unge i uddannelse og job i 2030. I aftaleteksten fra 2017 opstilles en række krav for og tilgange til, at dette langsigtede mål indfries herunder, at *"[d]en nye uddannelse står på skuldrene af især produktionsskolernes værkstedspædagogik, der kombineret med VUC's almenundervisning skal ruste de unge fagligt, personligt og socialt til at gennemføre en ungdomsuddannelse eller at få varigt fodfæste på arbejdsmarkedet."* (Regeringen, 2017, s. 3). Det centrale for FGU er således en meningsfuld kobling af praksis- og almenundervisning, understøttet af et fokus på personlig og social læring (En uddybning af lovgivning og de 15 didaktiske principper, der danner afsættet for FGU-skolerne kan læses i Sprogøes notat til det Pædagogiske Værdiprogram, august, 2021).

Følgende model udarbejdet i forbindelse med det Pædagogiske Værdiprogram fremhæver denne kobling mellem rum, aktører og den særlige FGU-opgave (ibid.). Modellen illustrerer, hvordan elevernes faglige, sociale og personlige læring sker i et samspil mellem eleven selv (dennes trivsel, motivation, evner etc.), læreren (dennes kompetence, faglighed, personlighed, motivation etc.) og den konkrete opgave eller produktion, som elever og lærer samarbejder om.

Arkitekturen kan derfor ikke alene stå på mål for, at visionerne med den nye FGU-skole indfris, men skal, som skoleforsker Inge Mette Kirkeby beskriver, ses som *'pædagogikkens tjener, der skal medvirke til, at de pædagogiske intentioner kan realiseres'* (Kirkeby, 2006:13). Det kommende byggeri på Godsbanearealet forventes derved at have en positiv understøttende effekt på muligheden for at udføre meningsfuld almen og praksis læring og at give mulighed for, at eleverne trods deres meget forskelligartede behov, kan udvikle sig socialt og personligt. Hvis arkitekturen bidrager med gode forudsætninger for, at dette kan ske, forventes frafaldet at falde og at flere elever udskrives til fortsat uddannelse og arbejde.

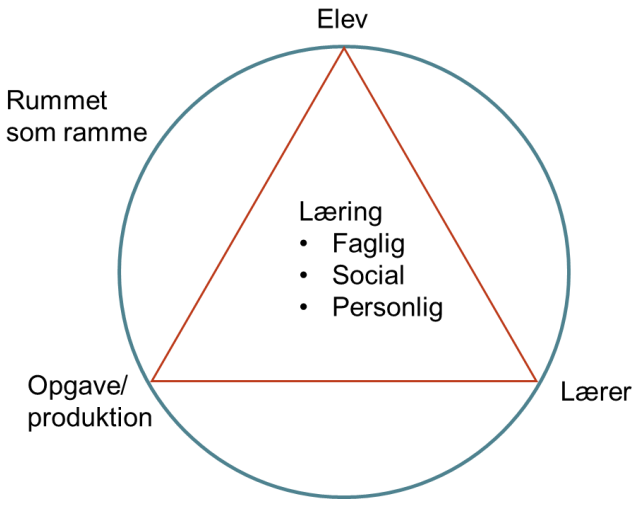

KILDER

Kirkeby (2006), *Skolen finder sted,* SBI, 1. udgave, 1. oplag

Københavns Professionshøjskole, VIA University College, UC Lillebælt og Professionshøjskolen UCN (2017), 'Vejledning til de 15 didaktiske principper for FGU' Regeringen (2017), 'Aftale om bedre veje til uddannelse og job'

Plotka (2016), 'Better Spaces for Learning', RIBA

Ryhl og Høyland (2018), *Inkluderende Arkitektur*, Fagbokforlaget

Sprogøe (2021), 'Notat til det Pædagogiske Værdiprogram, august, 2021'

Pedersen, Klitmøller, Nielsen (2012), *Deltagerobservation*, Hans Reitzels Forlag, 1. udgave, 3. oplag

BILAG I: Elevspørgeskemaets respondenter

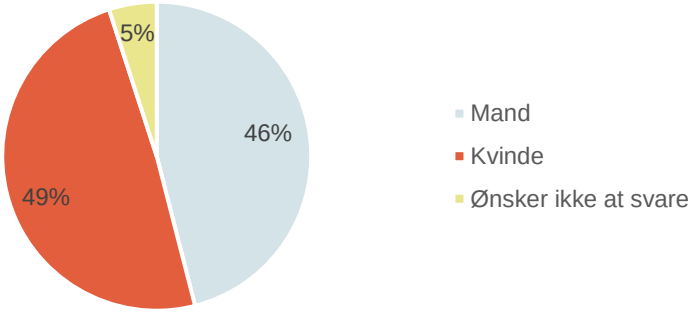

Figur 1: "Er du: "Mand, Kvinde, Ønsker ikke at svare"" N= 148

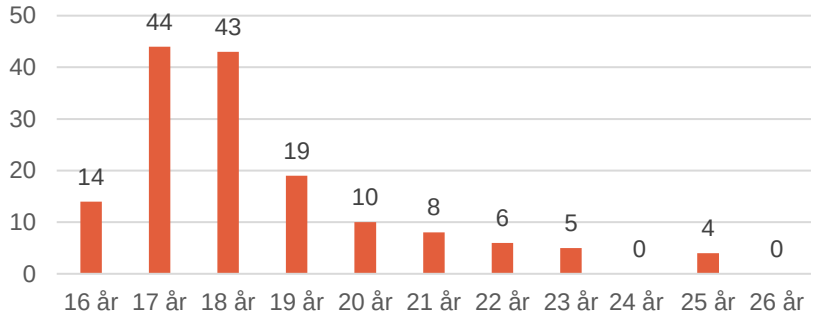

Figur 2: "Hvad er din alder?" N= 153

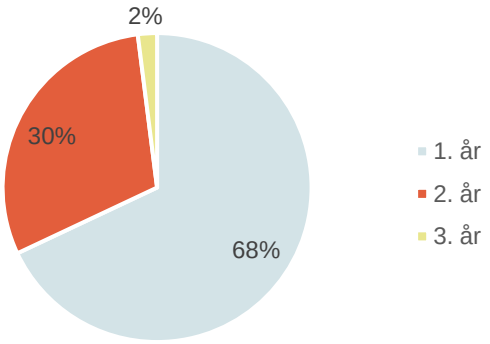

Figur 3: "Jeg går på mit:" N= 184

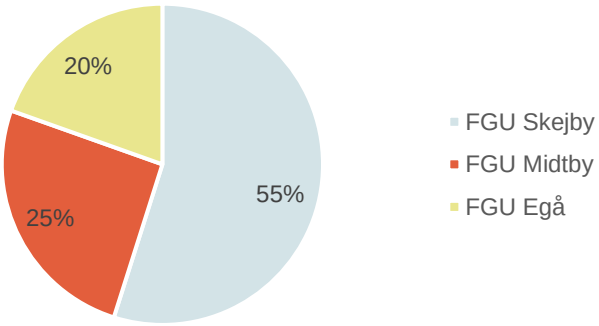

Figur 4: "Hvilken skoleafdeling går du på?" N= 184

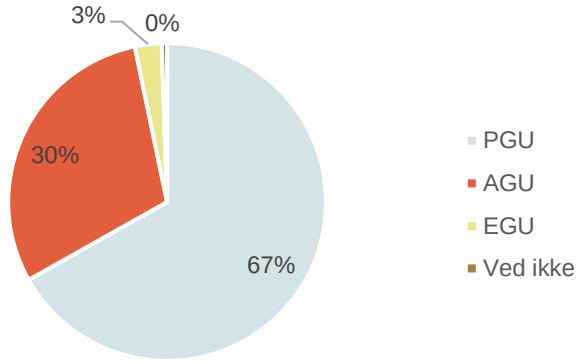

Figur 5: "Hvilket spor går du på?"
N= 184

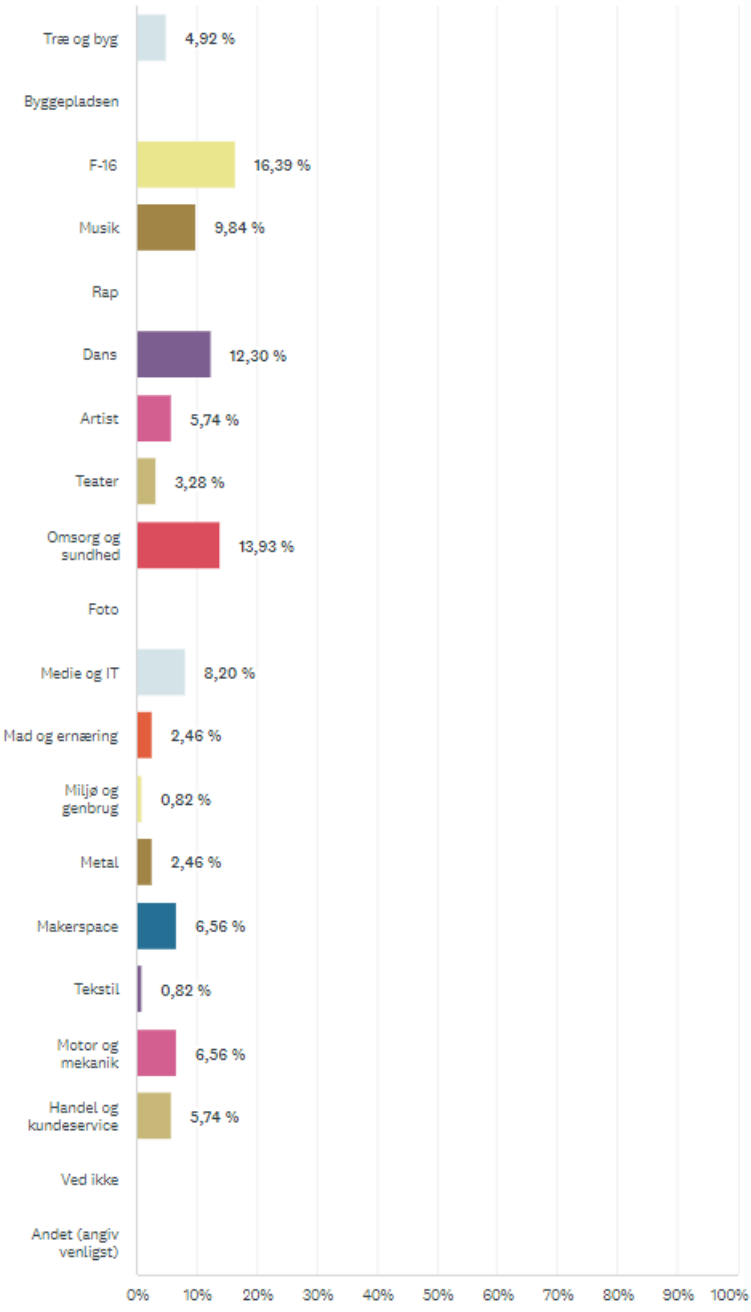

Figur 5: "Hvilket PGU-går du på?"
N= 122

BILAG 2: IC-meter-målinger (01.11.21-25.11.21)

Foto:

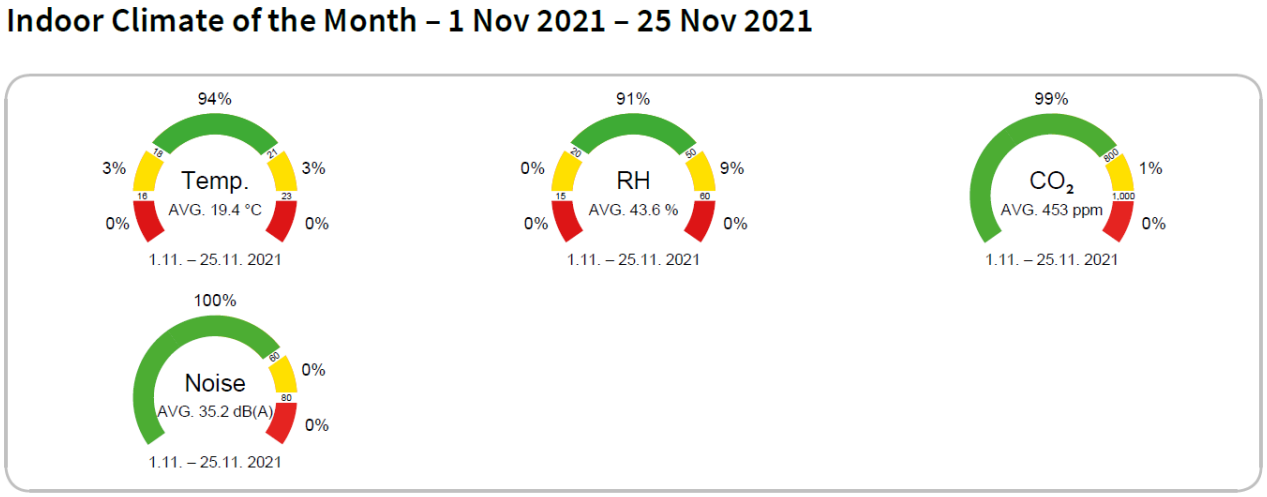

The percentages indicate the distribution of the month on green, yellow and red. 4% corresponds to approx. one hour per day

Metal:

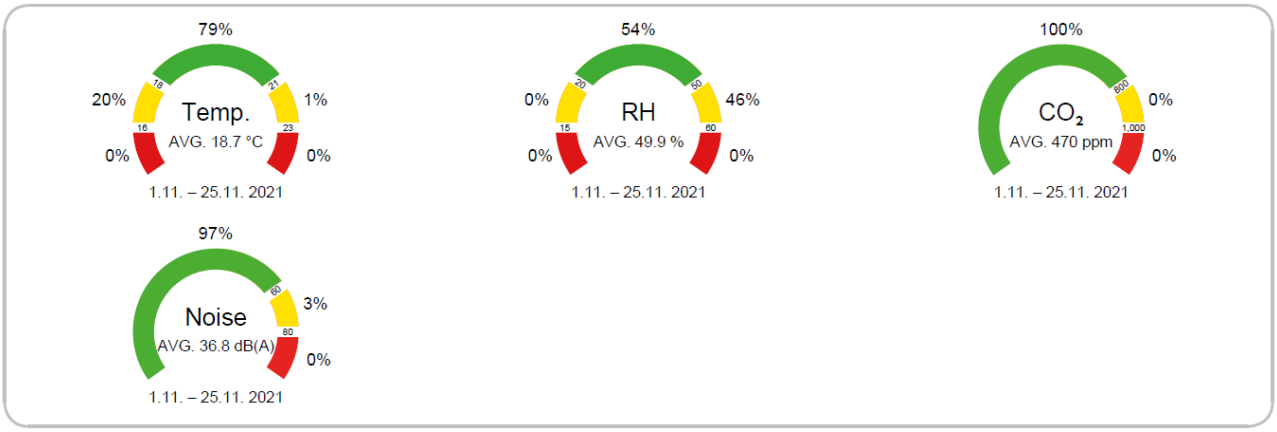

The percentages indicate the distribution of the month on green, yellow and red. 4% corresponds to approx. one hour per day

Hold 6 (bygning 39):

Indoor Climate of the Month – 1 Nov 2021 – 25 Nov 2021

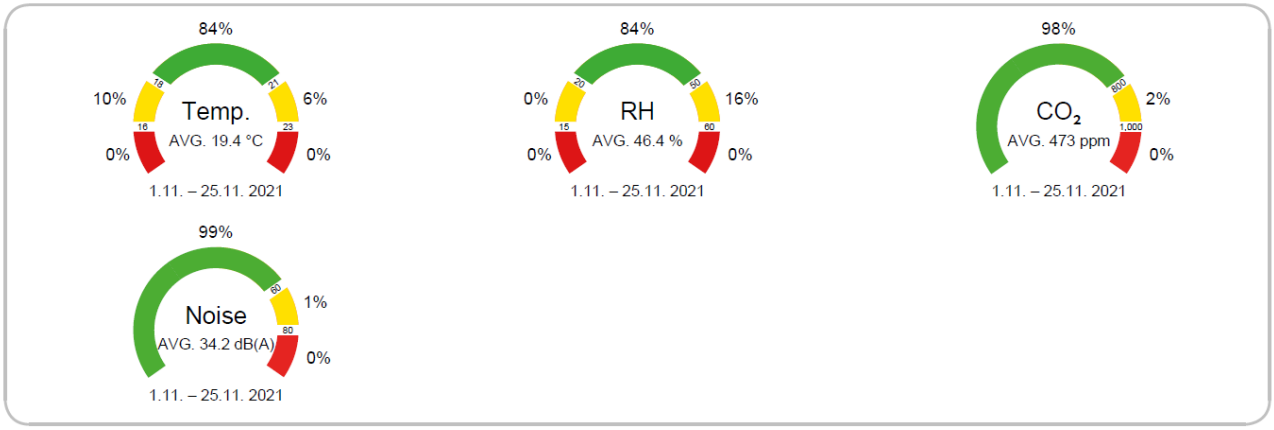

The percentages indicate the distribution of the month on green, yellow and red. 4% corresponds to approx. one hour per day

Hold 9 (bygning 35):

Indoor Climate of the Month – 1 Nov 2021 – 25 Nov 2021

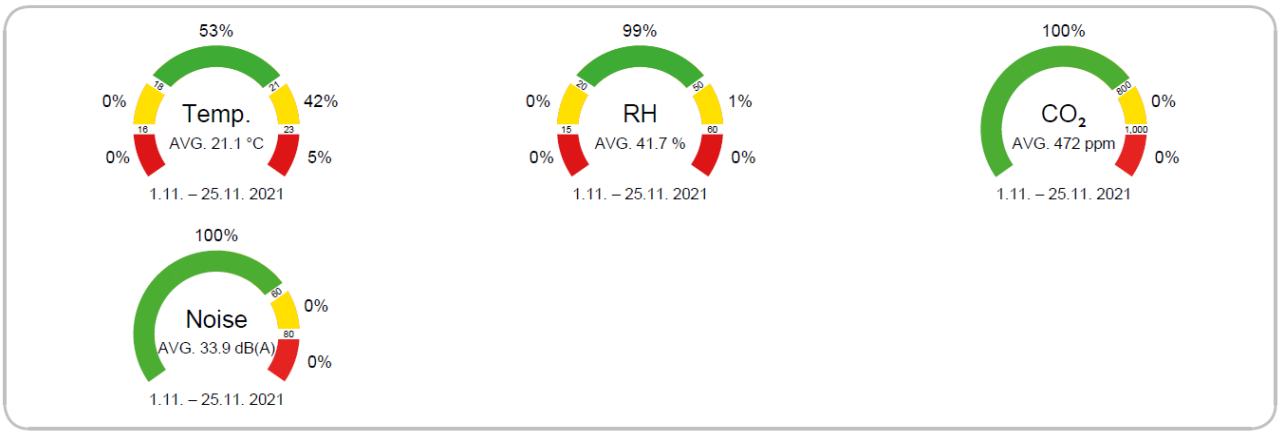

The percentages indicate the distribution of the month on green, yellow and red. 4% corresponds to approx. one hour per day

Bilag 3: Observationskemaer (fællesarealer + undervisningsrum)

Observation FGU Aarhus - Fællesarealer

Fakta	
Dato: Skole: Rumtype (gang, kantine/caféområde, ankomstområde m.m.):	
Registrering (ingen fortolkninger)	
1. Fællesarealer Beskriv fællesarealerne (indretning, stemning, indeklima) Beskriv gangarealerne: Er det nemt at finde indgangen? Er det nemt at orientere sig og finde vej? Hvilke ruter benytter eleverne? Hvordan er aktivitetsniveauet? Er der plads til at lave fysisk aktivitet i skoletiden? Benytter eleverne sig af disse?	
2. Fællesskab Er der plads til at samle hele skolen? Er der mulighed for at eleverne kan møde og interagere med elever fra de andre hold. Er der steder, hvor eleverne kan se, hvad de andre hold producerer/laver. Giver den fysiske indretning mulighed for, at eleverne kan hænge ud sammen i pauser. Er der mulighed for, at eleverne kan deltage i aktiviteter efter skoletid? Er der aktiviteter udenfor skoletid?	
3. Overgangszoner, transparens og pauserum Overgangszoner og transparens – er der mulighed for at fornemme rummene og det fællesskab, man træder ind i på forhånd. Er der kroge og nicher i fællesrummene, som eleverne kan benytte til at finde ro? Benytter eleverne sig af disse?	

4. omverdenen Er der steder, hvor omverdenen kan benytte skolen i og udenfor skoletiden? Er der plads til, at elevernes arbejde kan vises frem og sælges? Er der mulighed for, at eleverne kan deltage i mødet med omverdenen?	
Feltkommentar (subjektiv)	
Egne kommentarer og refleksioner undervejs. Hov – hvad var det? Idéer til analyser.	

Observation FGU Aarhus - undervisningslokaler

Fakta	
Dato: Skole: Fag: Type af undervisningsrum (AGU el. PGU): Antal elever/køn:	
Registrering (ingen fortolkninger)	
1. Timen/modulets forløb Hvad sker der i timen? Beskriv aktiviteterne og brug af rummet.	
2. Fællesskab Er der plads til, at alle eleverne kan se og fornemme hinanden i rummet? Er der plads til, at eleverne kan stå/arbejde sammen om en aktivitet? (og arbejder de sammen?) Er der steder, hvor holdene kan samles og dele information? (starte dagen, spise morgenmad sammen m.m.) Er der en stærk identitet i rummene? Mulighed for, at eleverne kan se og nemt komme i kontakt med undervisere og vejledere.	
3. Pauserum, ro og fordybelse Er der base/pauserum til værksteder og undervisningsrum? Kroge, nicher og skærmet møblering, hvor eleverne kan finde ro? - Benytter eleverne sig af disse? Er der plads til fordybelse og mulighed for at arbejde uforstyrret? Hvor trækker eleverne hen for at fordybe sig?	

4. Autentisk miljø og praksislæring Afspejler undervisningsmiljøet et autentisk miljø, der reflekterer den omverden, eleverne kan møde efter FGU? Er det tydeligt, hvad man skal i rummet? Foregår almen- og praksisundervisning i samme rum? Hvordan fungerer overgangen mellem praksis- og almenundervisning? Kan medarbejderne foretage både almen- og praksisundervisning i rummene på en meningsfuld måde? Er der rum til teamsamarbejdet for medarbejdere på tværs af almen og praksisundervisning?	
Feltkommentar (subjektiv)	
Egne kommentarer og refleksioner undervejs. Hov – hvad var det? Idéer til analyser.	

BILAG 4: Spørgeguide til fokusgrupper

Introduktion:

- Tak fordi I vil være med i fokusgruppen
- Vi er fra Carlberg en rådgivningsvirksomhed, der har fokus på, hvordan bygninger og indretning påvirker vores velbefindende.
- Vi er blevet inviteret med til at hjælpe med at udvikle det nye byggeri på Godsbanearealet go de fysiske rammer på FGU mere bredt.
- Vores rolle er at evaluere bygningerne og se på, hvordan de fungerer for jer i dag, og så vender vi tilbage, når det nye byggeri er bygget færdigt.
- Vi afholder to fokusgrupper i dag. Den viden, vi får med fra jer, bruger vi i evalueringen og giver videre til arkitekterne, der er i gang med at udvikle byggeprogrammet for det nye byggeri (opskriften)
- Foruden de samtaler, vi har i dag, har vi også lavet spørgeskemaer og observationer.

Om fokusgruppen:

- Vi vil gerne fortælle jer om nogle af de ting, vi har fundet ud af i dag. Vi gerne have jeres overvejelser omkring det.
- Vi vil gerne have, at I snakker mest.
- Vi er interesserede i jeres oplevelser, fortællinger og holdninger i forhold til de fysiske rammer.
- Der er ikke rigtige eller forkerte svar, alle oplevelser og holdninger er ok.
- Vi vil særligt have fokus på:
    - hvordan de fysiske rammer er med til at skabe fællesskab
    - hvordan de understøtter jeres forskellige behov
    - hvordan de kan være med til at motivere
    - hvordan det fungerer med både almen og praksis-undervisning.
- Samtalen kommer til at vare ca. en time.
- Vi vil gerne have lov til at optage samtalen.

Fællesskab		
Fakta fra Spørgeskemaerne	Fællesarealer:	
Øvelse	*Brainstorm:* Brug et minut på at overveje, hvor og hvornår fællesskab opstår på FGU Skriv ned på post-its.	
Fælles diskussion	*Startspørgsmål:* Ud fra de ord, I har skrevet ned, hvordan påvirker de fysiske rammer, om fællesskabet opstår?	*Probes:* • Fællesrum vs. Faglokaler/ undervisningslokaler (forskel på AGU og PGU) • Identitet • Plads til at være sammen hele skolen ○ Hvordan føles det?
Behov i rummene		
Fakta fra Spørgeskemaerne	Undervisningsrummene Der blev bl.a. nævnt Værksteder - Det er svært at høre i det store fælles rum… - Lyd fra resten af skolen - Mennesker der er distraherende. - Ting som ligger forkerte steder fordi folk bare efterlade dem - Min adhd Klasselokaler: stolene der er ikke meget luft i vores klasse Der maget Eco i fælles rummet	
Øvelse	*Brainstorm:* Brug et minut på at overveje, hvor og hvordan I eller en klassekammerat har oplevet at rummene har været udfordrende. (Gjort det svært for jer at deltage)	
Fælles diskussion	*Startspørgsmål:* Hvad har I skrevet?	*Probes:* • Indeklima (lyd, lys, temperatur) • Mulighed for at arbejde selv • Mulighed for at kunne trække sig • Særlige kulturelle/religiøse behov • Ordblindhed

Motivation i undervisningsrummene		
Fakta fra Spørgeskemaerne	Undervisningsrummene	
Øvelse	Evt. brainstorm først	
Fælles diskussion	Startspørgsmål: Hvordan påvirker de fysiske rammer jeres motivation?	Probes: • Eksempel med for lave stole • Dårligt eller godt lys • Plakater på væggene • Bordenes opstilling *OBS sørg for at få både positive og negative perspektiver.*
Fælles diskussion	På FGU ønsker man at der er en bedre og mere meningsfuld sammenhæng mellem den almene undervisning (fx dansk, matematik osv) og praksisundervisning (fx værkstedsarbejde, projekter m.m.). Har I oplevet denne sammenhæng? Hvordan er rummene med til at skabe denne kobling i dag? - Gøre det nemt/svært?	
	Hvis der er mere tid, så spørg ind til relationen med lokalområdet.	

BILAG 5: Spørgeskema til elever og medarbejdere